

Onderzoek van de dossiers

Dit deel van het jaarverslag bevat vier hoofdstukken.

De statistieken geven een algemeen overzicht van de klachten die in het voorbije werkingsjaar werden ingediend. Wij behandelen achtereenvolgens de ontvankelijkheid van de klachten, het voorwerp van de ontvankelijke klachten, de betrokken pensioendiensten en de dossierbehandeling. In dit laatste onderdeel komt ook het resultaat van onze bemiddeling aan bod.

De statistische gegevens over de behandelingsduur maken ook een evaluatie van de werking van de Ombudsdienst mogelijk.

In het tweede hoofdstuk, de analyse van de dossiers, vindt u per pensioendienst de resultaten van ons onderzoek naar de gegrondheid van de ontvankelijke klachten. Het bevat een bespreking van de meest opmerkelijke dossiers en de bemerkingen, voorstellen, suggesties en aanbevelingen die zij uitlokken.

Het derde hoofdstuk geeft voor de werkingsperiode van 1999 tot 2006 per pensioendienst een overzicht van de suggesties en voorstellen waarop ingegaan is.

In het vierde hoofdstuk ten slotte wordt aandacht besteed aan vragen en klachten die wij niet behandeld hebben omdat zij buiten ons bevoegdheidsdomein vallen.

Statistische gegevens

Analyse van de dossiers

Onze voorstellen en suggesties van 1999 tot 2006

Klachten van algemene strekking en vragen om informatie

Een aantal van deze klachten bevat relevante informatie over de manier waarop de pensioenstelsels en de werking van de diensten in de pensioensector in het algemeen ervaren worden door de burger.

Er bestaat geen twijfel over het feit dat algemeen gezien de pensioendiensten goed werken. Dit geldt des te meer wanneer men rekening houdt met het geheel van de wijzigingen in de wetgeving tijdens het laatste jaar en de evolutie van het aantal (toekomstig) gepensioneerden.

Bij het lezen van dit deel 2, moet de lezer voor ogen houden dat de besproken en geanalyseerde dossiers in het tweede hoofdstuk individuele gevallen zijn. Al zijn ze betekenisvol, ze kunnen niet los gezien worden van de cijfers uit het eerste hoofdstuk noch van het werkvolume van de pensioendiensten.

Het zou dan ook onbillijk zijn hieruit overhaaste besluiten te trekken in verband met de kwaliteit van het geleverde werk in zijn geheel.

Integendeel, over het algemeen doen de pensioendiensten er alles aan om zich naar behoren van hun taken te kwijten.

Overigens, reageren de pensioendiensten positief op onze suggesties en voorstellen zoals blijkt uit het derde hoofdstuk.

***De namen die voorkomen in de bespreking van de dossiers zijn fictief.
Elke overeenkomst met een werkelijke bestaande persoon berust op louter toeval.***

Statistische gegevens

De cijfers, statistieken en grafieken in dit hoofdstuk slaan niet enkel op de klachten.

Met het oog op de grootst mogelijke openheid zijn ook zoveel mogelijk statistische gegevens opgenomen die een evaluatie van de werking van de Ombudsdienst mogelijk moeten maken.

De verzoeken – Algemene cijfers en trends

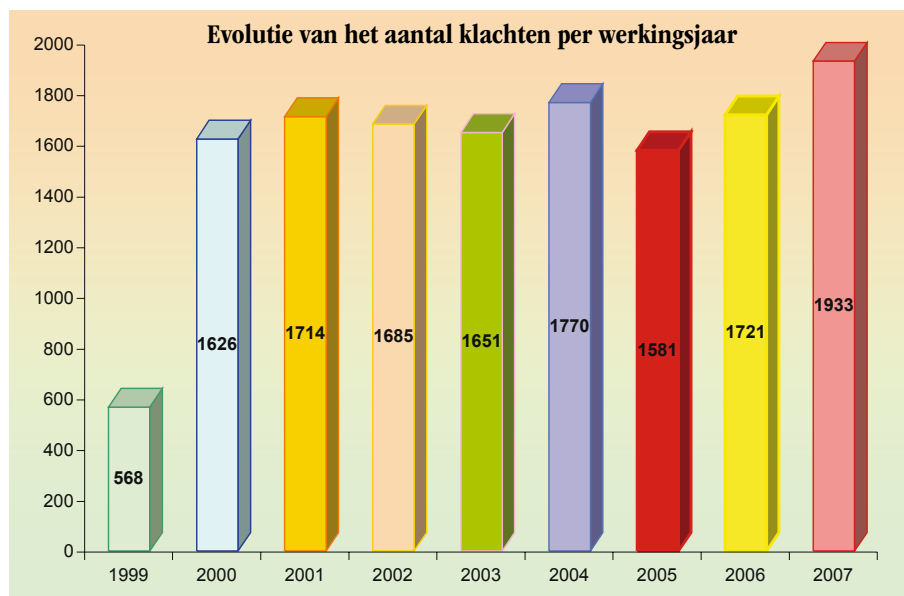
Totaal aantal verzoeken

Aantal verzoeken over 12 maanden: 1.933

Onderstaande grafiek toont de evolutie vanaf de aanvang van de Ombudsdienst. Het eerste en onvollledige werkingsjaar (slechts 9 maanden) niet meegerekend, schommelt het jaarlijks aantal verzoeken tussen de 1.581 en de 1.770. In de loop van het verstreken jaar heeft de Ombudsdienst er 1.933 in behandeling genomen.

Dit is het hoogste cijfer.

Gemiddeld aantal verzoeken per maand



Gemiddeld aantal verzoeken per maand: 161

Het gemiddeld aantal klachten fluctueert tussen de 132 en de 161 per maand, het eerste en onvolledige werkingsjaar 1999 niet te na gesproken. Dit jaar ligt het gemiddelde, op jaarbasis bekeken, op 161. Dergelijk gemiddelde is nooit eerder bereikt.

Verdeling van de verzoeken naar de taal van de klager

Nederlandstalig: 54 % Franstalig: 44 %
Duitstalig: 1,3 % Anderstalig: 0,7 %

Zoals in 2006 hebben de Nederlandstalige klachten een overwicht op de Franstalige. Het aantal verzoeken in het Duits is toegenomen. Zij komen niet enkel uit België maar ook uit Duitsland, Oostenrijk, ... De anderstalige verzoeken zijn vooral in het Engels opgesteld. Dit aantal daarentegen is afgenomen.

Verdeling van de verzoeken naar het geslacht van de klager

Mannen : 57,5 % Vrouwen : 42,5 %

In vergelijking met het vorige jaar is de verhouding mannen/vrouwen significant gestegen in het voordeel van de vrouwen met 5,5 %.

Deze tendens is tegengesteld aan die vastgesteld in 2006.

Wijze van indienen van de verzoeken

Schriftelijk: 92,5 % Mondeling ter plaatse: 7,5 %

De overgrote meerderheid van de verzoeken wordt schriftelijk ingediend, het merendeel daarvan per brief. Meer en meer verzoeken, dit jaar 9,5 %, bereiken de Ombudsdienst per e-mail, hetzij rechtstreeks op het adres van de Ombudsdienst, hetzij via het klachtenformulier op onze website. Het aantal verzoeken per fax stagneert.

De bezoekers die hun verzoek liever mondeling indienen, zijn goed voor 7,5 % van de verzoeken. Dit jaar zijn 60 % van de bezoekers Franstalig.

In de meeste gevallen richten de klagers zich rechtstreeks tot de Ombudsdienst Pensioenen. Slechts in 3 op honderd gevallen ontvangen wij verzoeken via andere kanalen, zoals andere ombudsmannen.

Woon- of verblijfplaats van de verzoeker

Tijdens het voorbije jaar was 12 % van de verzoeken afkomstig van gepensioneerden die in het buitenland verblijven. Sinds 2004 ligt het aantal buitenlandse verzoeken boven de 10 %. Dat heeft ongetwijfeld te maken met de publiciteit van de Ombudsdienst in het buitenland, onder meer via de websites van de Federale overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de Belgische ambassades.

	België	Buitenland
2003	92 %	8 %
2004	88 %	12 %
2005	85 %	15 %
2006	88 %	12 %
2007	88 %	12 %

Het gaat hier zowel om Belgen in het buitenland als om verzoekers met een andere nationaliteit. Bij de niet-Belgen gaat het meestal om onderdanen van een land van de Europese Economische Ruimte (EER) of van een land waarmee België een bilaterale overeenkomst inzake sociale zekerheid gesloten heeft.

Meer dan de helft van de buitenlandse verzoeken, 55 %, komt uit een lidstaat van de Europese Unie. Frankrijk is koploper met 33 % van deze verzoeken gevolgd door Nederland met 16 %. 2 % van de verzoeken komt uit de overige Europese landen, al dan niet lid van de EER.

Een kwart van de verzoeken is afkomstig uit het Afrikaans en Amerikaans continent. Canada en de Verenigde Staten spannen de kroon met 80 % van de verzoeken uit Amerika. Uit Marokko en Zuid Afrika komen twee derde van de verzoeken uit Afrika.

8 % van de verzoeken komt uit Azië (de Filippijnen, Thailand) en Oceanië (Australië).

In 10 % van de gevallen hebben wij de nationaliteit niet kunnen vaststellen.

Voorwerp van de verzoeken

Rust-pensioen	Overlevings-pensioen	Andere pensioenen en voordelen	Cumulatie van pensioenen van verschillende aard	IGO ¹	Geen wettelijk pensioen
74 %	8 %	5 %	4 %	3 %	6 %

¹ IGO = Inkomensgarantie voor ouderen

Van alle verzoeken gaan drie kwart over het rustpensioen. Het overlevingspensioen, waarover hoofdzakelijk vrouwen klagen, is goed voor 8 % van de verzoeken.

Verder handelt 5 % van de verzoeken over een ander pensioen (pensioen als feitelijk gescheiden of uit de echtgescheiden echtgenoot, vergoedingspensioen, onvoorwaardelijk pensioen zelfstandigen, enz.) en andere voordelen die door de pensioendiensten toegekend en/of betaald worden (vakantiegeld, ouderdomsrente, weduwerente, enz.).

4 % van de verzoeken betreft de cumulatie van pensioenen van verschillende aard, bijvoorbeeld rustpensioen met overlevingspensioen en pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot.

Dit jaar klaagt 3 % van de verzoekers over het gewaarborgd inkomen voor bejaarden en de Inkomensgarantie voor ouderen.

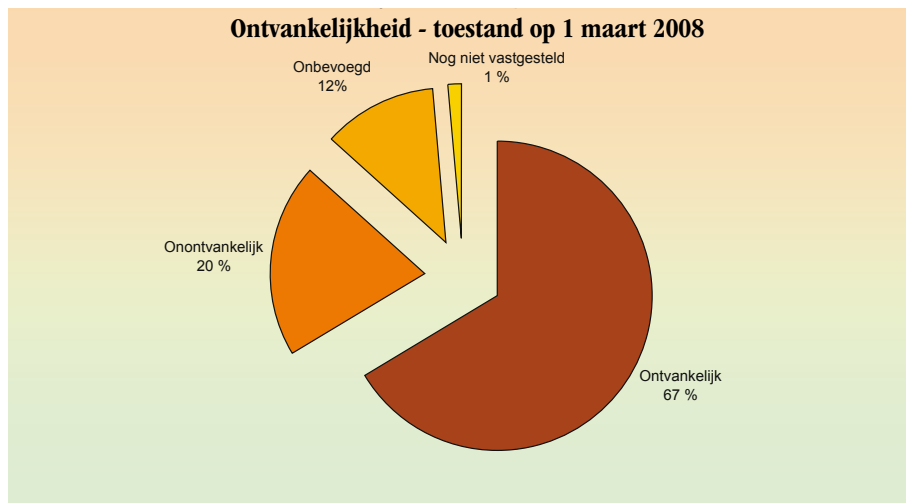
6 % van de verzoeken betreft een materie waarvoor de Ombudsdienst niet bevoegd is (brugpensioenen, buitenlandse pensioenen, uitkeringen aan gehandicapten, ...). Dit betekent niet noodzakelijk dat de Ombudsdienst Pensioenen voor alle andere verzoeken bevoegd is (bv. vragen om informatie of klachten van algemene strekking).

Ontvankelijkheid van de verzoeken

Onze eerste onderzoeksdaad is die naar de bevoegdheid van de Ombudsdienst. Indien wij niet bevoegd zijn, brengen wij de klager daarvan op de hoogte en zenden wij de klacht door naar de bevoegde Ombudsman of instelling. Als dit niet mogelijk is, verwijzen wij de klager door.

Zodra onze bevoegdheid vaststaat, volgt het onderzoek naar de ontvankelijkheid van de klacht.

Toestand op 1 maart 2008



Het resultaat op 1 maart 2008 van het bevoegdheids- en ontvankelijkheidsonderzoek is gebaseerd op de 1.474 "klachten" die zijn ingediend sedert 1 maart 2007. De 459 vragen om informatie die niet als klacht gekwalificeerd worden, zijn niet in aanmerking genomen (zie verder in dit hoofdstuk "Afgesloten dossiers").

Van de klachten die in dit werkingsjaar ingediend zijn, is 67 % ontvankelijk. Dit percentage zal wellicht miniem veranderen wanneer wij over de 1 % klachten waarin de ontvankelijkheid nog niet is vastgesteld, zullen beslist hebben. Deze laatste klachten zijn pas onlangs ingediend, in januari en februari 2008.

Een vijfde van de klachten, 20 % is onontvankelijk. In 12 % van de dossiers hebben wij onze onbevoegdheid vastgesteld.

Uiteraard is voor de vorige werkingsjaren de ontvankelijkheid definitief vastgesteld.

Als wij de vorige werkingsjaren in rekening brengen dan komen wij uit op 65 % ontvankelijke klachten, 23 % onontvankelijke klachten en 12 % gevallen van onbevoegdheid.

Voorwerp van de ontvankelijke klachten

Vaststelling van de pensioenrechten

• berekening van het pensioen	18 %
• niet in aanmerking genomen loopbaan	9 %
• toekenningsvoorwaarden van het pensioen (minimumpensioen, eenheid van loopbaan, raming van het pensioen, toegelaten beroepsactiviteit, vervroeging)	7 %
• toepassing van de cumulatierregels	5 %
• weigering van een pensioen	4 %
	43 %

Betaling

• niet tijdige betaling en effectieve onderbreking van de regelmatige betaling	10,5 %
• aanpassing van het pensioen (indexering, welvaartsaanpassing, verhoging minimumpensioen)	6,5 %
• inhoudingen op het pensioen (bedrijfsvoorheffing, ZIV-bijdrage, solidariteitsbijdrage)	6 %
• andere (perequatie, betalingswijze, vermindering van het pensioen door wijziging van de burgerlijke staat)	6 %
• weigering of terugvordering van het pensioen voor de maand van overlijden van de gepensioneerde	2 %
	31 %

Behoorlijk bestuur

♦ langdurige termijn tussen de pensioenaanvraag en de voorlopige of definitieve pensioenbeslissing	14 %
♦ geen antwoord of laattijdig antwoord op vraag om inlichtingen	7 %
♦ gebrekkige informatie door de pensioendienst	5 %
	26 %

Bijna de helft van de klachten, 43 %, hebben de vaststelling van het pensioenrecht tot voorwerp. Klachten over de berekening van het pensioen eisen het leeuwenaandeel op met 18 %.

Iets minder dan een derde van de ontvankelijke klachten gaat over de betaling. 10,50 % van deze klachten gaat over de laattijdige betaling en de effectieve onderbreking van de regelmatige betaling van het pensioen.

Meer dan een kwart van de klachten betreft het niet respecteren van een aantal principes van behoorlijk bestuur. De verzoekers klagen vooral over de termijn die de administraties nodig hebben voor het nemen van beslissingen.

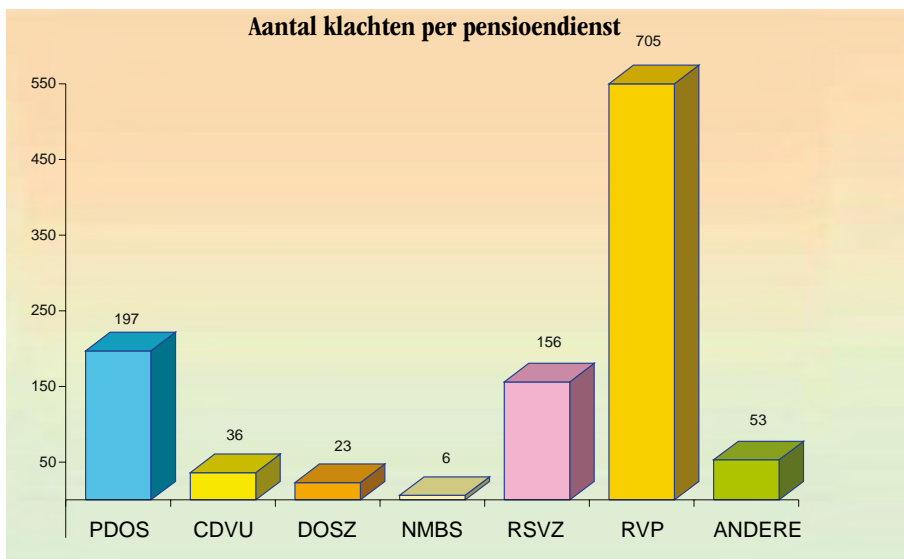
Betrokken pensioendiensten

Wij trachten te vermijden dat er een verkeerd beeld over de werking van de pensioendiensten zou ontstaan. Daarom wordt enkel van de ontvankelijke klachten een overzicht per betrokken instelling gegeven. Onontvankelijke klachten en klachten waarvoor de Ombudsdienst zich onbevoegd heeft verklaard, zijn voor dit overzicht niet relevant.

Daarenboven dient de lezer in het achterhoofd te houden dat de geciteerde cijfers niet noodzakelijk iets zeggen over de kwaliteit van de dienstverlening van de instellingen.

De gegrondheid van de ontvankelijke klachten is hiervoor de meer geschikte indicator.

Absolute aantallen



De hierna geciteerde aantallen slaan op de dossiers van het werkingsjaar 2007.

Van de 1.176 ontvankelijke klachten die de basis uitmaken van deze grafiek zijn er 350 klachten twee keer en 33 klachten drie keer geteld omdat er twee tot drie pensioendiensten bij betrokken zijn.

Deze absolute cijfers moeten echter in hun juiste context geplaatst worden. Ze moeten afgezet worden tegen het aantal gepensioneerden dat door de betrokken pensioendiensten bediend wordt.

De pensioendiensten hebben volgende gegevens meegegeed.

In 2007 werden er 172.586 pensioenaanvragen ingediend of ambtshalve³ onderzocht bij de RVP en 68.687 bij het RSVZ.

Bij de PDOS werden 27.686 aanvragen ingediend en bij de DOSZ 2.667.

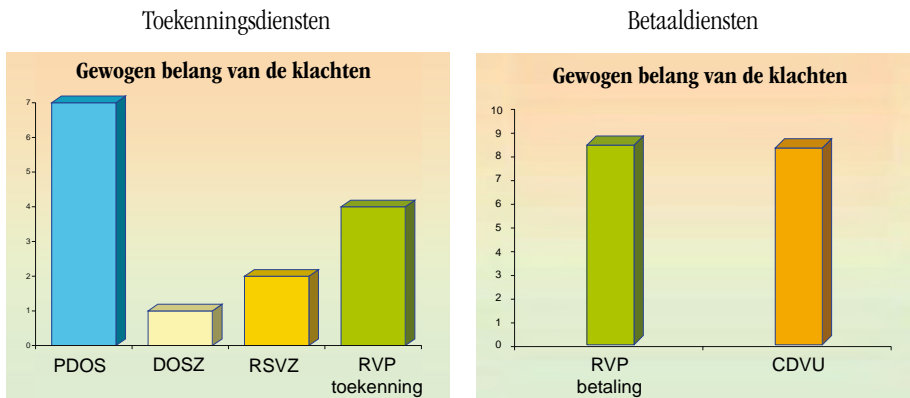
Waar de PDOS en het RSVZ enkel pensioenen toekennen, staan bijvoorbeeld de RVP en de DOSZ ook in voor de betaling van pensioenen. De CDVU betaalt dan weer overheidspensioenen maar kent geen pensioenen toe.

² Ambtshalve toekenning van de pensioenrechten bij het bereiken van de pensioenleeftijd, in voege vanaf 1 januari 2003 voor werknemers en zelfstandigen die een vervangingsinkomen genieten en vanaf 1 januari 2004 voor alle andere werknemers en zelfstandigen.

De CDVU had in 2007 437.194 overheidspensioenen in betaling. De RVP betaalde in 2007 1.833.378³ pensioenen in het stelsel van de werknemers en zelfstandigen.

Gewogen aantallen

Om een beter beeld te krijgen van het relatief belang van het aantal ontvankelijke klachten per pensioendienst hebben wij voor de grotere toekenningsdiensten de klachten gewogen in functie van het aantal aanvragen in 2007 en voor de grotere betaaldiensten in functie van het aantal betaalde gepensioneerden. Dit geeft het volgende resultaat.



Bij de *toekenningsdiensten* scoort de PDOS het hoogst, gevolgd door de RVP en het RSVZ. Het relatief belang van de klachten is voor de DOSZ 1/7^{de} van dat van de hoogst scorende pensioendienst, PDOS.

De *betalingsdiensten* oogsten relatief gezien evenveel klachten.

De dossierbehandeling

Afgesloten dossiers

Afgesloten dossiers : 86,5 %

De hierna volgende cijfers geven een gedetailleerd beeld van het aantal afgehandelde dossiers.

De meting op 1 maart 2008 geeft volgend resultaat.

Van 1 maart 2007 tot 29 februari 2008 stelden wij 1.933 dossiers samen. Daarvan zijn er 1.673 of 86,5 % afgesloten.

In 2007 hebben wij natuurlijk ook nog dossiers afgesloten die in de vorige werkingsjaren werden ingediend.

³ Cijfer op 1 januari 2008

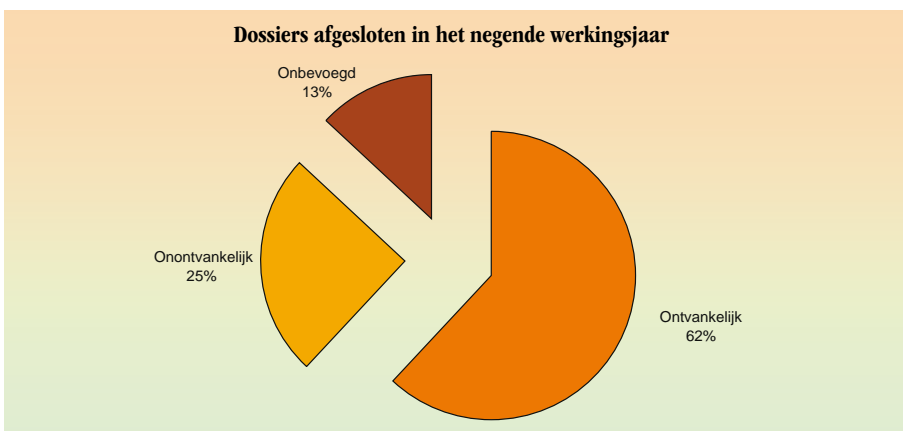
Van 1 juli 1999 tot 28 februari 2007, einde van het vorig werkingsjaar, ontvingen wij 12.324 klachten en vragen. In 12.318 gevallen of 99,9 % is het onderzoek beëindigd.

Over de negen jaren bekeken, zijn 13.991 van de 14.257 dossiers afgesloten. Dit is 98,1 %.

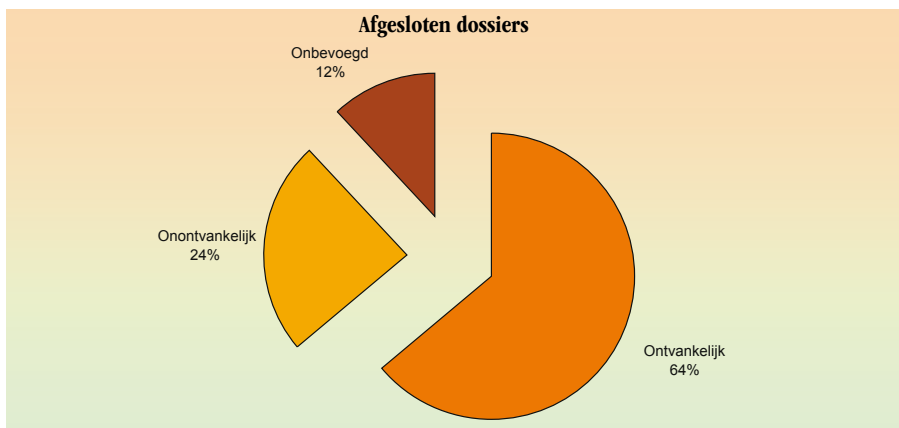
De ontvankelijkheid van de afgesloten dossiers

In de hierna volgende cijfers en grafieken zijn de dossiers die geen klacht maar een vraag om informatie inhouden niet meegerekend. Deze vragen missen alle relevantie in de vaststelling van de ontvankelijkheid.

In de dossiers die in dit werkingsjaar afgesloten zijn, hebben de ontvankelijke klachten een aandeel van 62 % en is 25 % onontvankelijk. In 13 % van de gevallen hebben wij ons onbevoegd verklaard.



Wanneer we het totaal bekijken van alle dossiers die afgesloten zijn sinds 1 juni 1999 zien wij dat de ontvankelijkheid dit werkingsjaar vrij stabiel blijft in vergelijking met de vorige werkingsjaren.

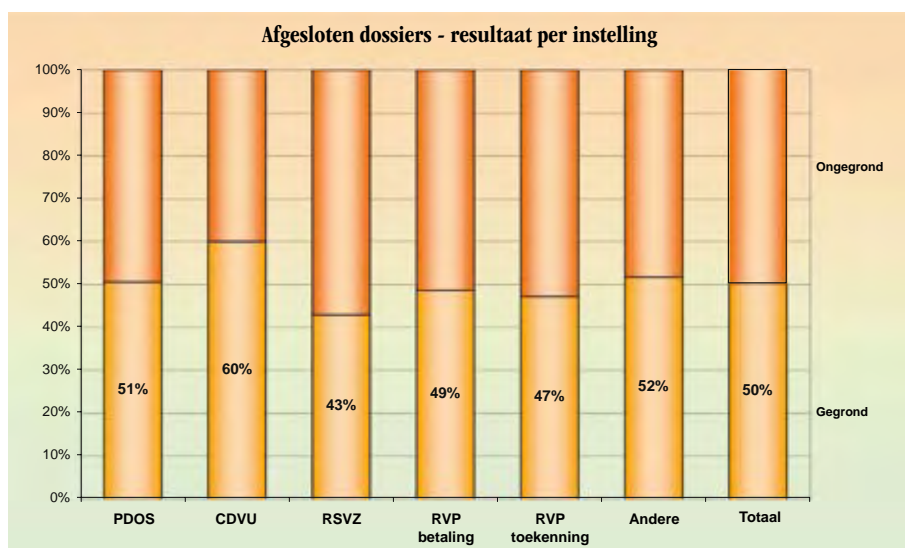


In die meting is 64 % van de klachten ontvankelijk, bijna een kwart (24 %) onontvankelijk en valt 12 % van de klachten buiten onze bevoegdheid.

Gegronde van de ontvankelijke klachten

De grafiek hierna illustreert de gegrondheid van de ontvankelijke klachten waarvan het onderzoek in 2007 werd afgesloten. Het spreekt vanzelf dat de opgeschorte dossiers waarin parallel een gerechtelijke procedure loopt, buiten beschouwing werden gelaten.

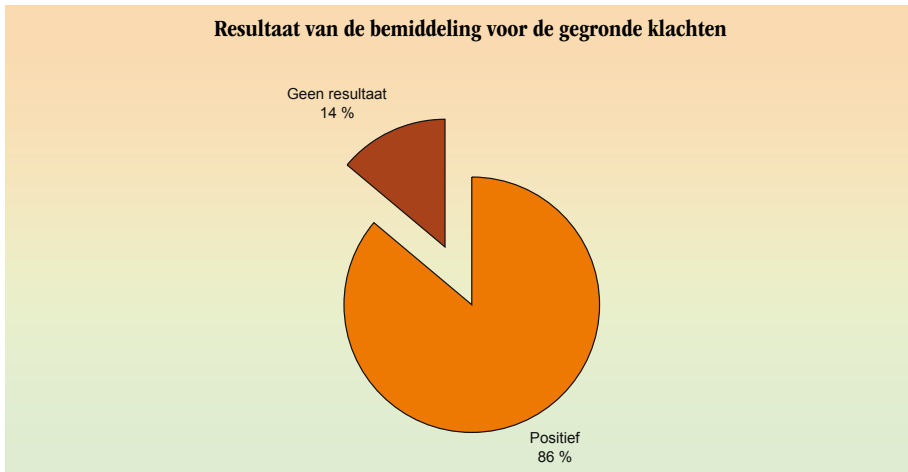
Van de ontvankelijke klachten die in dit werkingsjaar afgesloten zijn, is 50 % gegrond.



De CDVU scoort het hoogst met 60 % gegronde klachten gevolgd door de PDOS met 51 %. De RVP toekenningsdiensten en de RVP betalingsdiensten volgen met respectievelijk 49 % en 47 %. Voor het RSVZ tellen wij 43 % gegronde klachten. Bij de kleinere pensioendiensten (DOSZ, NMBS, enz) is in totaal 52 % van de klachten gegrond.

Resultaat van de bemiddeling voor de gegronde klachten

De volgende grafiek geeft het resultaat weer van de bemiddeling voor de gegronde klachten.



Bijna 9 op tien (86 %) van deze dossiers zijn afgesloten met een positief resultaat voor de verzoeker.

Dit "positief resultaat" houdt een verschillende interpretatie in naargelang het voorwerp van de klacht. Evidente voorbeelden zijn de verbetering van een foutieve pensioenbeslissing met een financieel rechtsherstel of de versnelde en definitieve afhandeling van een pensioendossier. In geval van gegronde klachten over de gedragingen van een pensioendienst of van één van zijn personeelsleden, bijvoorbeeld het niet of laattijdig beantwoorden van briefwisseling, is het feit dat de pensioendienst zich verontschuldigt ook te beschouwen als een positief resultaat.

Voor 14 % van de gegronde klachten boeken wij geen positief resultaat. In de meeste gevallen is dit te wijten aan het feit dat de administratie weliswaar de pensioenwetgeving correct heeft nageleefd doch dat een inbreuk op de principes van behoorlijk bestuur niet meer kan hersteld worden. Geen of onvoldoende informatie of bijstand verlenen aan de burger en ongerechtvaardigde onderbrekingen in de betaling zijn typevoorbeelden van een tekortkoming die later niet meer kan hersteld worden.

Onontvankelijkheid

De redenen waarom 297 klachten onontvankelijk waren :

♦ Geen voorafgaande stappen bij de pensioendienst	95 %
♦ Geen mandaat	3 %
♦ Geen nieuw feit aangebracht	1,5 %
♦ Geen reactie op vragen om bijkomende inlichtingen	0,5 %

In meer dan negen gevallen op tien hebben wij de klacht als onontvankelijk afgewezen omdat de verzoekers geen enkel voorafgaand contact hadden met de pensioendienst. Dit betekent dat de pensioendienst niet op de hoogte was van het bestaan van een probleem of een ongenoegen en dus ook niet de gelegenheid had het probleem op te lossen. De basisregel, in de ombudswereld de "kenbaarheidvereiste" genoemd, was in die gevallen niet gerespecteerd door de klager.

3 % van de klachten zijn als onontvankelijk gekwalificeerd omdat de klager die optreedt als mandataris voor een gepensioneerde zelfs na onze uitdrukkelijke vraag geen volmacht heeft voorgelegd.

In 1,5 % van de gevallen kwam de verzoeker zonder nieuwe feiten aan te brengen terug met een klacht die wij eerder afgewezen hadden. Deze soort klachten is onontvankelijk. Het oprichtingsbesluit bepaalt immers dat wij in een dergelijk geval moeten weigeren om de klacht opnieuw te behandelen.

In 0,5 % van de gevallen heeft de klager niet gereageerd op een vraag om bijkomende inlichtingen. Wij sturen altijd twee herinneringen met een tussenpauze van één maand. In de laatste herinnering delen wij de klager mee dat het dossier zal afgesloten worden indien hij niet binnen de drie weken reageert.

Onbevoegdheid

In 635 dossiers hebben wij ons onbevoegd verklaard. Dit cijfer moet echter opgesplitst worden in 176 klachten en 459 vragen om informatie.

Hierna volgen de redenen van de onbevoegdheid in de 176 klachtendossiers.

♦ Geen federale pensioendienst	23 %
♦ Algemene klacht over het pensioenbeleid	23 %
♦ Buitenlandse pensioendienst	7 %
♦ Andere	47 %

De onbevoegdheid wordt in een vierde van de gevallen veroorzaakt door het feit dat de klacht niet over een federale pensioendienst handelt.

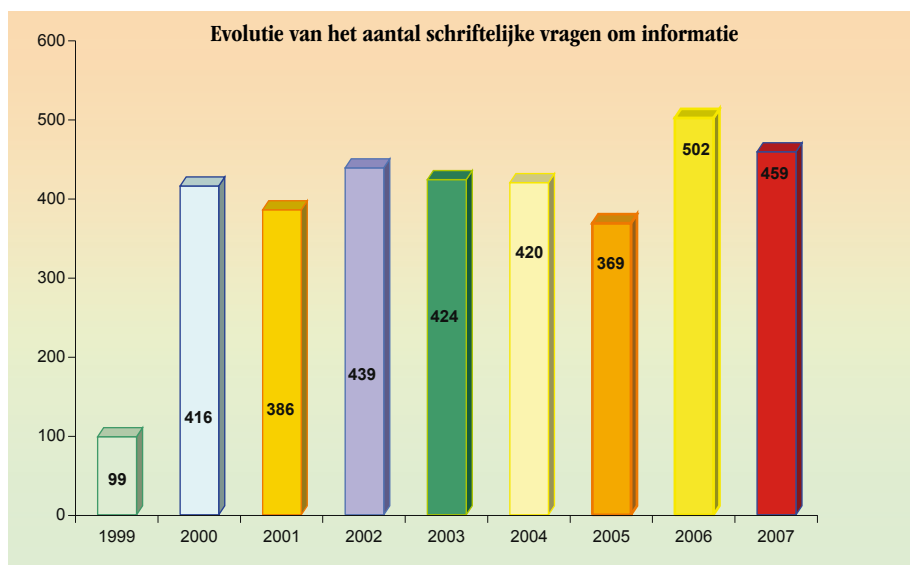
In een ander kwart van de dossiers hebben wij ons onbevoegd verklaard omdat de klager het pensioenbeleid in se aanvecht. Hierop komen wij terug in het laatste hoofdstuk van dit deel "Klachten van algemene strekking en vragen om informatie".

Wij hebben ons onbevoegd verklaard in 7 % van de dossiers omdat de betrokken buitenlandse pensioendienst buiten ons bevoegdheidsdomein valt, terwijl het in de resterende 47 % van de gevallen gaat om klachten die handelen over andere dan de pensioenmateries.

In 2007 hebben wij ook 459 schriftelijke vragen om informatie ontvangen waarvoor wij niet bevoegd zijn. Bij dit aantal moeten ook de talrijke telefonische vragen om informatie gerekend worden.

Van bij de aanvang zijn wij geconfronteerd met een aanzienlijk aantal vragen om informatie waarvoor de Ombudsdienst alle bevoegdheid mist. Het geven van informatie en raad komt toe aan de pensioendiensten.

Onderstaande grafiek geeft de evolutie weer van het aantal schriftelijke vragen om informatie.



Wij constateren dat in de voorgaande jaren het percentage van deze vragen rond de 25 % fluctueert. Dit jaar vertegenwoordigen de vragen om informatie een gelijkaardig aandeel (24 %) van de dossiers.

In het vierde hoofdstuk van dit deel "Klachten van algemene strekking en vragen om informatie" gaan wij hierop verder in.

Behandelingsduur

In artikel 13 van ons huishoudelijk reglement hebben wij in de opsomming van de rechten van de klager opgenomen dat de klager recht heeft "op een beslissing over de gegrondheid van de klacht binnen een redelijke termijn, afhankelijk van de complexiteit van het dossier."

Het nastreven van een redelijke behandelingstermijn is dan ook één van de prioriteiten bij het onderzoek van de klachten. Gelet op de complexiteit van de pensioenmaterie en in een aantal gevallen de betrokkenheid van verschillende administraties is dit niet altijd evident. De redelijke termijn is ook afhankelijk van de moeilijkheidsgraad van het dossier. Ook het voorwerp van de klacht geeft een aanduiding over de in redelijkheid te respecteren termijn. Het uitblijven van een pensioenbeslissing of een onderbreking in de betalingen van het pensioen zijn bijvoorbeeld problemen die bij wijze van spreken onmiddellijk moeten opgelost worden. Voor een grote meerderheid van de gepensioneerden is het pensioen immers het enige inkomen.

De ervaring en de deskundigheid van de Ombudsdienst is in de loop van de tijd onmiskenbaar toegenomen. Het beleid van voortdurende vorming van ons menselijk kapitaal en de stabiliteit van het personeelskader is hieraan niet vreemd. Het is ook een feit dat de pensioendiensten vlot meewerken aan het onderzoek van de dossiers. Dit alles uit zich in de dalende behandelingstijd van de dossiers.

Wij bespreken hierna de gemiddelde behandelingsduur van de afgesloten dossiers. Vervolgens geven wij een gedetailleerd overzicht van de dossiers die nog in onderzoek zijn op 1 maart 2008. Hiermee willen wij een getrouw beeld geven van de werking van de Ombudsdienst tijdens het voorbije werkjaar.

Gemiddelde behandelingsduur voor de afgesloten dossiers

**Gemiddelde behandelingsduur voor de ontvankelijke klachten:
95 kalenderdagen**

In vergelijking met de vorige jaren is deze termijn stelselmatig gedaald (116 kalenderdagen in 2002, 110 in 2003, 103 in 2005 en 100 in 2006). Op vijf jaar tijd is de behandelingsduur van de ontvankelijke klachten gedaald met 3 weken.

Het onderzoek van een klacht vergt quasi altijd het opvragen van het volledige pensioendossier. Dit geldt des te meer voor de klachtendossiers waarbij meer dan één pensioendienst betrokken is. In die gevallen is een langdurig onderzoek van het pensioen geen uitzondering. Wij analyseren immers elk pensioendossier en volgen de verschillende beslissingen die een impact op elkaar hebben op. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een pensioendienst op onze vraag een herziening van het pensioenrecht uitvoert die gevolgen heeft voor de beslissingen van de andere betrokken pensioendienst. Wij sluiten in principe een dossier niet af vooraleer ons de definitieve beslissing van elke betrokken pensioendienst is meegedeeld. Er kunnen bijvoorbeeld ettelijke maanden verstrijken vooraleer een definitieve pensioenbeslissing getroffen wordt omdat de pensioendienst wacht op een beslissing van een buitenlandse pensioenadministratie.

Ook wanneer wij op betwistbare standpunten van de pensioendiensten stuiten die ons aanzetten om een discussie over de interpretatie van de wetgeving aan te gaan, kan de behandelingsduur uitlopen.

Tenslotte is in sommige gevallen een formeel bemiddelingsonderhoud nodig om de pensioendienst ervan te overtuigen zijn beslissingen of zijn werkmethode te wijzigen.

**Gemiddelde behandelingsduur voor de andere verzoeken
(onontvankelijk en onbevoegd): 13 kalenderdagen**

Anders dan bij de ontvankelijke klachten nemen de dossiers met onontvankelijke klachten of klachten waarvoor wij niet bevoegd zijn, aanzienlijk minder tijd in beslag.

De gemiddelde afhandelingstijd blijft twee weken bedragen ondanks een winst van 2 dagen in vergelijking met 2006. Dat wij toch nog altijd twee weken nodig hebben, komt voort uit het feit dat vaak bijkomende inlichtingen moeten gevraagd worden aan de klager. Soms is de formulering van de klacht zeer algemeen, zonder vermelding van de pensioendienst, het is niet duidelijk of er reeds voorafgaand contact was met de pensioendienst, enz. Pas als alle informatie ter beschikking is waaruit de onontvankelijkheid of de onbevoegdheid blijkt, wordt de beslissing om de klacht niet te behandelen meegedeeld aan de klager, vergezeld van een uitvoerige motivering.

**Algemene gemiddelde behandelingsduur:
54,5 kalenderdagen**

De algemene gemiddelde behandelingsduur is nu onder de twee maanden gezakt, tussen de 2 en 3 weken minder dan vijf jaar geleden.

Wij blijven alles in het werk stellen om de behandelingstermijnen zo kort mogelijk te houden zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit en de grondigheid van het onderzoek.

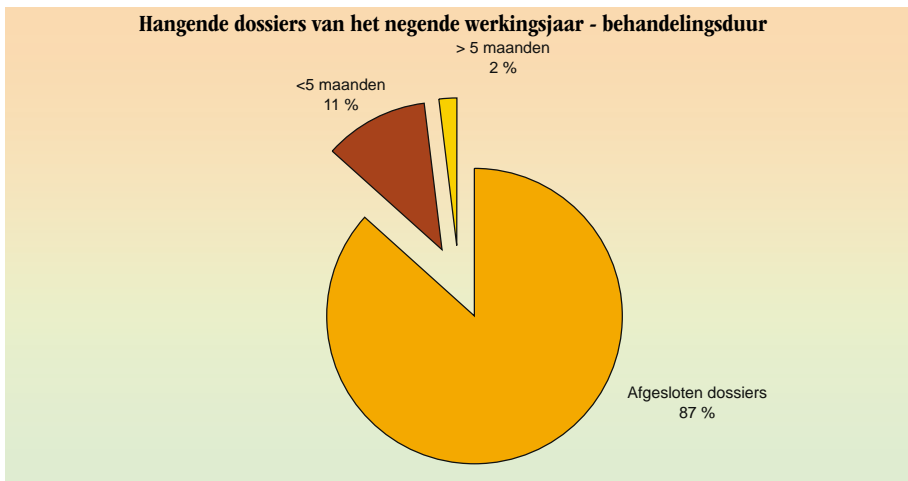
Dossiers in afwachting en in onderzoek

Op 1 maart 2008 waren nog 266 dossiers of 1,87 % van alle dossiers in afwachting of in onderzoek.

Aantal maanden in behandeling	Klacht ingediend in	Aantallen
minder dan 1 maand	februari	81
1 maand en minder dan 2	januari	67
2 maanden en minder dan 3	december	21
3 maanden en minder dan 4	november	51
4 maanden en minder dan 5	oktober	25
5 maanden en minder dan 6	september	4
6 maanden en minder dan 7	augustus	3
7 maanden en minder dan 8	juli	5
8 maanden en minder dan 9	juni	2
9 maanden en minder dan 10	mei	0
10 maanden en minder dan 11	april	2
11 maanden en minder dan 12	maart	2
Meer dan 12 maanden	voor maart 2007	6
Totaal		266

Op 1 maart 2008 is bijna twee derde van de onbesliste dossiers minder dan 3 maanden in behandeling. 83% van de hangende dossiers is minder dan 5 maanden in onderzoek. Voor 15% duurt het onderzoek langer: 18 dossiers zijn tussen 5 en 12 maanden in onderzoek. Voor 6 dossiers of 2% duurt het onderzoek meer dan een jaar.

Van alle in dit werkingsjaar, afgesloten op 29 februari 2008, ingediende dossiers (1.933) is nog 13,5% hangende: 12,5% is minder dan 5 maanden en 1% is meer dan 5 maanden in onderzoek.



De belangrijkste oorzaken van een langdurig onderzoek zijn:

- ♦ de complexiteit van de loopbaan en de veelheid van de sociale zekerheidsregelingen waaraan de klager onderworpen was tijdens zijn actieve loopbaan;
- ♦ meerdere Belgische pensioendiensten, betrokken bij de vaststelling van het volledig pensioenrecht, zijn verplicht rekening te houden met elkaars beslissingen (toekenning en herziening);
- ♦ buitenlandse pensioendiensten onderzoeken het pensioenrecht en hun beslissingen beïnvloeden de Belgische regeling;
- ♦ overheden-werkgevers laten na exacte loopbaangegevens mee te delen aan de pensioendiensten (regelmatig opduikend probleem in de onderwijssector);
- ♦ de klager deelt onvolledige of foutieve inlichtingen mee.

Analyse van de dossiers

Aan elk van de grote pensioendiensten is een aparte bespreking gewijd: de Rijksdienst voor Pensioenen, de Pensioendienst voor de Overheidssector, het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen en de Centrale Dienst der Vaste Uitgaven bij de Administratie van de Thesaurie van de Federale Overheidsdienst Financiën.

Voor de Rijksdienst voor Pensioenen is een onderscheid gemaakt tussen de toekenningendiensten en de betalingsdiensten.

De commentaren en de opmerkingen in verband met de kleinere pensioendiensten zijn gegroepeerd.

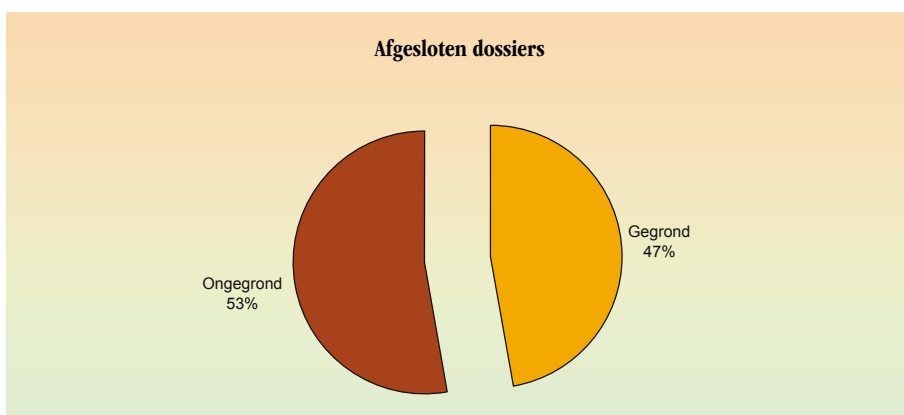
Enkel de meest opmerkelijke dossiers worden besproken. Het zijn dossiers die aanleiding geven tot specifieke commentaren en sommige typegevallen die illustreren welke resultaten de Ombudsdienst Pensioenen bereikt. Soms worden meerdere dossiers samen besproken omdat zij handelen over een gelijkaardige problematiek.

Wanneer verschillende pensioendiensten bij een zelfde klacht betrokken zijn, wordt de klacht slechts in één van de afdelingen besproken. In de andere afdelingen wordt ernaar verwezen.

De toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

De Rijksdienst vervult twee kernopdrachten in de pensioensector. Hij kent het pensioen toe aan de gewezen werknemers en betaalt de pensioenen uit aan de gepensioneerde werknemers en zelfstandigen. Deze afdeling is gewijd aan de toekenningsdiensten.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers



Opmerkelijke dossiers

Ambtshalve onderzoek van de pensioenrechten – Gebrekkige coördinatie tussen de RVP en het RSVZ – Pensioen in betaling gesteld na de ingangsdatum – Onderzoek van de IGO gestart met vertraging – Oplossing via het elektronisch opvragen van fiscale gegevens?

Dossier 13613

De feiten

Mevrouw Collet leeft alleen en geniet een vervangingsinkomen (werkloosheidsvergoeding). Zij bereikt de pensioenleeftijd (64 jaar) op 1 oktober 2007.

Zoals de wet het voorschrijft, wordt haar pensioendossier ambtshalve geopend in augustus 2006, dus meer dan een jaar voor de voorziene ingangsdatum.

Mevrouw Collet verwacht dan ook haar eerste pensioenbedrag eind oktober 2007 te ontvangen.

In de loop van de maand oktober verneemt zij echter dat de betaling zou kunnen uitgesteld worden tot in november. Voor haar is dit een ramp want haar beperkte inkomsten laten haar niet toe om twee maanden zonder inkomsten te overbruggen.

Bedenkingen

In februari 2007 had mevrouw Collet reeds de pensioenbeslissing in de regeling voor zelfstandigen ontvangen. Het toegekende bedrag is echter miniem (4,53 euro per maand) omdat ze slechts bijdragen in dit stelsels betaalde voor één kwartaal.

Begin september 2007 stuurde de RVP haar een afrekening betreffende dit kleine pensioen. Er wordt haar meegedeeld dat gelet op het geringe bedrag de betaling ervan slechts één keer per jaar in de tweede helft van december zal gebeuren.

Haar pensioenrechten in de regeling voor werknemers zijn gelukkig wel belangrijker. Zij heeft zelf 38 jaren bijdragen betaald en als uit de echt gescheiden echtgenote van een werknemer kan zij nog eens 6 jaren laten gelden.

Zij heeft recht op 667,15 euro (persoonlijk pensioen) en 78,36 euro (pensioen als uit de echt gescheiden echtgenote).

In mei 2007 is het onderzoek van de RVP afgerond en deelt hij de gegevens mee aan het RSVZ. Hij vraagt aan het RSVZ of de periode die hij erkent als uit de echt gescheiden echtgenoot eventueel samenloopt met een periode als zelfstandige en zo ja welk recht weerhouden moet worden.

Omdat het RSVZ niet antwoordde, vraagt de RVP deze inlichtingen opnieuw eind september 2007. Ondertussen had de RVP het onderzoek naar de rechten op een IGO nog niet aangevat hoewel ook dit onderzoek ambtshalve moet gebeuren.¹

Het RSVZ antwoordt nu meteen op 3 oktober 2007. De RVP heeft evenwel nog 20 kalenderdagen nodig om de beslissing te versturen en de betaalopdracht te geven.

Conclusie 1

Pas op 6 november 2007 worden de achterstallen berekend. Rond half november ontvangt mevrouw Collet de som van ongeveer 1.500 euro.

¹ Een dergelijk ambtshalve onderzoek dringt zich zeker op zodra het totaal van de maandelijkse pensioenen verminderd met 10 % lager is dan het voor een alleenstaande verhoogde bedrag van de IGO. Mevrouw Collet bevindt zich in deze situatie want het maandbedrag van haar pensioen bedroeg op 1 oktober 2007 749,88 euro waardoor het in aanmerking te nemen bedrag ($749,88 \times 0,9 = 674,89$ euro) lager ligt dan het bedrag van de IGO op 1 december 2006 (795,46 euro).

De uiteindelijke vertraging is wel beperkt gebleven tot een 15tal dagen maar dit neemt niet weg dat dit voor betrokkene financiële moeilijkheden tot gevolg had. Zij was genoodzaakt om kaskredieten te vragen aan haar bank om aan haar verplichtingen te voldoen.

Dit specifieke geval brengt ons tot volgende algemene bedenkingen:

1. De wettelijke bepalingen die het ambtshalve onderzoek van de pensioenrechten als werknemer op leeftijdsgrens regelen, hebben met name volgend doel:
 - ♦ verzekeren aan de sociaal verzekerde dat zijn rechten door de bevoegde diensten zullen onderzocht worden met een minimum aan formaliteiten (geen aanvraag meer bij de gemeente);
 - ♦ vermijden dat zij enig recht verliezen (te wijten aan het ontbreken van een aanvraag, ingevolge een laattijdige aanvraag, ...);
 - toelaten aan de administraties om hun werk beter te organiseren door te beschikken over een maximale termijn voor het onderzoek van het dossier (in de praktijk wordt het dossier geopend 13 of 14 maanden vóór de beoogde ingangsdatum, wat rijkelijk volstaat, zelfs voor een onderzoek in verschillende pensioenstelsels).
2. De laatste jaren werden er verschillende maatregelen genomen om de coördinatie tussen de pensioendiensten te verbeteren. Zij beschikken over verschillende communicatiemiddelen om informatie uit te wisselen, nodig om het onderzoek van een dossier tot een goed einde te brengen. Naast de briefwisseling, wat momenteel toch nog altijd de voorkeur blijkt te genieten, kunnen zij gebruik maken van de telefoon, de fax en e-mail. In die omstandigheden lijkt het ons moeilijk aan te nemen dat de overdracht van gegevens, welke dan ook, nog meerdere maanden vergt terwijl deze in het administratieve dossier aanwezig zijn.
3. In het geval van een gemengde loopbaan (werknemer en zelfstandige) worden momenteel de beslissingen nog afzonderlijk genomen, soms op ver uit elkaar liggende data. Dit is voor de gepensioneerde niet altijd even duidelijk vooral omdat hij uiteindelijk slechts één betaling zal krijgen. De wettelijke bepalingen² werden recent aangepast om een gezamenlijke beslissing mogelijk te maken waarin naast elkaar de berekeningen van de twee pensioenen zullen voorkomen. Volgens onze inlichtingen zouden in principe de eerste beslissingen onder deze vorm in de loop van 2008 verstuurd worden.

Wij roepen de RVP en het RSVZ op om hun inspanningen te bundelen om de gezamenlijke beslissing mogelijk te maken en in afwachting ervan om alles in het werk te stellen om een optimale samenwerking tussen de diensten te verzekeren via alle mogelijke middelen.

² Artikel 20, § 1 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, gewijzigd door artikel 6 van het koninklijk besluit van 26 juli 2007 tot uitvoering van de artikels 297, 299 en 301 van de programmawet van 27 december 2006 (Belgisch staatsblad van 14 augustus 2007). De wijziging is in werking getreden op 1 januari 2008.

Conclusie 2

Het is belangrijk dat het ambtshalve onderzoek naar de rechten op een IGO zo snel mogelijk wordt gestart, dit is van zodra vaststaat dat het totaal van de toegekende rechten dit onderzoek niet uitsluit.

Bij het onderzoek van de klachten die aan ons werden voorgelegd, stellen wij regelmatig vast dat dit ambtshalve onderzoek pas aangevat wordt na de verzending van de beslissingen inzake de toekenning van het rustpensioen waardoor dit onderzoek materieel niet kan afgerond worden vóór de ingangsdatum.

Het onderzoek van een IGO vraagt een minimum aan tijd, zelden minder dan 3 of 4 maanden. De RVP moet immers, na ontvangst van de verklaring van de bestaansmiddelen ondertekend door de aanvrager, verplicht de Administratie der Directe Belastingen ondervragen die op zijn beurt soms contact moet opnemen met andere departementen van de FOD Financiën (meer bepaald de Administratie van de Registratie en Domeinen in verband met de onroerende goederen en de overdrachten).

De termijn waarbinnen de fiscale administratie een antwoord geeft is bijgevolg zeer wisselend en hangt af van verschillende factoren, eigen aan deze administratie, waarop de RVP geen enkele vat heeft. Het zou dan ook ideaal zijn indien deze controle van de bestaansmiddelen zou kunnen gebeuren zonder tussenkomst van de taxatiediensten via het elektronisch verzamelen van de fiscale gegevens (belastbare inkomsten en onroerende goederen).

Momenteel bevindt een pilootproject bij de Algemene Directie Personen met een Handicap van de FOD Sociale Zekerheid zich in de realisatiefase. Zoals de RVP is deze administratie er eveneens toe gehouden om de fiscale gegevens te verzamelen van de aanvragers voor de toekenning van de voordelen die hij beheert.³

In directe samenwerking met onze collega's de federale ombudsmannen, die deze problematiek onderzocht hebben in hun bevoegdheidsdomein, hebben wij vernomen dat het elektronisch verzamelen van de gegevens over de belastbare inkomsten door een informatiestroom via de KSZ in principe zou moeten ingesteld worden in de loop van 2008 zodra de wettelijke basis (koninklijk besluit) gepubliceerd is in het Belgisch staatsblad.

In het begin zouden de onroerende goederen niet opgenomen worden in deze informatiestroom tussen de FOD Financiën en de DG Personen met een Handicap. De elektronische verzameling van de gegevens betreffende het kadastraal inkomen is technisch nog niet op punt gesteld en zou pas operationeel zijn eind 2009.

³ Inkomensvervangende tegemoetkoming, Integratietegemoetkoming en Tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden

Wij wensen dan ook de aandacht van de RVP te vestigen op de concrete vooruitgang die geboekt werd in het “online” ter beschikking stellen van fiscale gegevens met betrekking tot de inkomsten of het patrimonium, in een domein dat aansluit aan dit van de pensioenen.

Het zou volgens ons nuttig zijn om na te gaan of het mogelijk is om eenzelfde gegevensstroom in te stellen in het kader van het onderzoek, ambtshalve of op aanvraag, van de rechten op de IGO. Wij hebben de RVP hierover ondervraagd.

Wij volgen deze thematiek aandachtig en komen er eventueel in een volgend Jaarverslag op terug.

Geen ambtshalve onderzoek omdat er geen gegevens voorkomen – Overdracht van bijdragen van de openbare sector naar de regeling voor werknemers na de normale pensioenleeftijd – Onderzoek na aanvraag gelijkgesteld met een ambtshalve onderzoek voor de vaststelling van de ingangsdatum van het pensioen – Nieuwe praktijk van de RVP

Dossier 13854

De feiten

Sedert 1983 geniet mevrouw Vandewalle een overlevingspensioen in de openbare sector. Zij bereikt de pensioenleeftijd (64 jaar) op 5 januari 2007. Zij was zelf werkzaam als werknemster van 1961 tot 1968. Zij verwacht dat haar pensioenrechten ambtshalve onderzocht zullen worden, zoals voorzien door de wet sedert 2004.

Er gebeurt echter niets. Begin april 2007 vraagt zij om inlichtingen bij het gemeentebestuur. Op aanraden van het gemeentebestuur dient zij onmiddellijk een aanvraag in.

De RVP onderzoekt het dossier en stelt vast dat er in de individuele pensioenrekening geen gegevens voorkomen. De RVP contacteert de PDOS om na te gaan of haar beroepsactiviteit (vast benoemd onderwijzeres in het basisonderwijs) pensioenrechten opent in de openbare sector.

In juli 2007 licht de PDOS de RVP erover in dat er bijdragen gestort werden bij het Fonds voor overlevingspensioenen (FOP). Omdat zij echter geen diensten presteerde na 31 december 1976 heeft zij geen recht op een pensioen in de openbare sector. De PDOS geeft zijn principiële akkoord tot overdracht van de bijdragen naar het stelsel der werknemers zodat de RVP haar een rustpensioen kan toekennen in deze regeling.

Op 2 augustus 2007 neemt de RVP zijn beslissing. Hij kent mevrouw Vandewalle een rustpensioen toe van 84,34 euro per maand. In toepassing van de reglementering wordt de ingangsdatum van het pensioen vastgesteld op de eerste van de maand volgend op haar aanvraag, namelijk 1 mei 2007.

Mevrouw Vandewalle kan niet aanvaarden dat zij bijgevolg 3 maanden pensioen zou verliezen. Zij meent dat zij op basis van de bepalingen betreffende het ambtshalve onderzoek recht heeft op haar pensioen vanaf de maand die volgt op deze waarin zij de normale pensioenleeftijd bereikt, of dus vanaf 1 februari 2007. De RVP is blijkbaar niet van plan haar dossier te herzien. Zij wendt zich tot de Ombudsman om haar dossier te bestuderen.

Bedenkingen

De toepasselijke wetgeving⁴ voorziet sedert 1 januari 2004 in een ambtshalve onderzoek van de pensioenrechten in de regeling voor werknemers en zelfstandigen bij het bereiken van de normale pensioenleeftijd.

In de regeling voor werknemers worden de te onderzoeken dossiers geselecteerd ongeveer 14 maanden vóór de normale pensioenleeftijd op basis van de door CIMIRE geregistreerde gegevens in de individuele rekening.

Dit betekent dat wanneer er in de individuele rekening geen lonen ingeschreven werden er in de regeling voor werknemers geen ambtshalve onderzoek kan opgestart worden.

Artikel 1 van het koninklijk besluit van 4 september 2002 voegt aan artikel 10 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers een § 3 ter toe.

Deze bepaalt: “wordt eveneens ambtshalve onderzocht, het recht op rustpensioen van de persoon die zijn hoofdverblijfplaats in België heeft en ten vroegste op 1 december 2003 de pensioenleeftijd bereikt (...), op voorwaarde dat de beroepsbezigheid die in deze hoedanigheid werd uitgeoefend, zijn onderwerping aan de pensioenregeling voor werknemers tot gevolg had.”

Betreffende de overdracht van bijdragen bepaalt artikel 4 van de wet van 5 augustus 1968 tot vaststelling van een zeker verband tussen de pensioenstelsels van de openbare sector en die van de privé-sector dat “wanneer een personeelslid van de openbare sector (...) of ieder ander persoon die geroepen is een pensioen te genieten ten laste van de Openbare Schatkist (...), zijn rechten op het rustpensioen verliest, wordt hij geacht aan de pensioenregeling voor arbeiders, bedienden, zeelieden of werknemers onderworpen te zijn geweest tijdens de duur van de bezoldigde diensten, aanneembaar voor het rustpensioen in het stelsel waartoe hij heeft behoord.”

Voorts voorziet de programmawet van 27 december 2006 (artikel 294) dat de overdracht van bijdragen (bedoeld in artikel 1 van de wet van 5 augustus 1968) ten vroegste kan worden uitgevoerd op het ogenblik waarop het pensioen in de regeling voor werknemers effectief en voor de eerste maal ingaat.

⁴ Koninklijk besluit van 4 september 2002 betreffende het ambtshalve onderzoek van pensioenrechten in de pensioenstelsels voor werknemers en voor zelfstandigen (Belgisch staatsblad van 25 september 2002)

Wat stellen wij vast? Wanneer de RVP geen ambtshalve onderzoek kan aanvatten (wat het geval is indien er in de individuele rekening van CIMIRe geen gegevens voorkomen) bestaat het gevaar dat pensioenrechten verloren gaan voor de werknemers wiens bijdragen het voorwerp zouden kunnen uitmaken van een overdracht van de openbare sector naar de privé-sector. De pensioenrechten kunnen dan enkel op aanvraag worden onderzocht en, indien men de algemene regeling⁵ volgt, hangt de ingangsdatum van het pensioen dan af van de datum waarop de aanvraag werd ingediend.

Om dit ongewild effect te vermijden (in de geest van de wetgeving is het de bedoeling het ambtshalve onderzoek te doen in alle gevallen waarin het mogelijk is) hebben wij aan de RVP voorgesteld om zijn werkwijze aan te passen en om in dergelijke situatie het pensioen toe te kennen vanaf de eerste dag van de maand die volgt op deze tijdens dewelke de aanvrager de pensioenleeftijd bereikte. De wetgeving voorziet dit overigens ook in het geval van een werknemer die in het buitenland woont en voor wie geen ambtshalve onderzoek kan worden aangevat bij het bereiken van de pensioenleeftijd.⁶

Conclusie

De RVP heeft na onderzoek toegegeven dat de door hem tot nu toe gepaste werkwijze op zijn minst de wil van de wetgever niet respecteert.

De pensioendienst besliste het volgende.

Als er geen inschrijving als werknemer voorkomt, ontbreekt de directe materiële aanleiding om het recht op rustpensioen op de normale pensioenleeftijd te onderzoeken.

Indien na het indienen van een aanvraag om rustpensioen, er bijdragen van de openbare sector naar de werknemerssector worden overgedragen, neemt de RVP voortaan aan dat het rustpensioen ten vroegste kan ingaan op de eerste dag van de maand volgend op het bereiken van de normale pensioenleeftijd en dus niet op de eerste dag van de maand volgend op de aanvraag.

Het College neemt nota van deze nieuwe werkwijze die meer in overeenstemming is met de geest van de wetgeving. Wij hebben de RVP ertoe uitgenodigd deze werkwijze via een nieuwe dienstnota te bevestigen.

Voorts vroegen wij aan de RVP of het mogelijk is om de dossiers waarin een andere ingangsdatum werd vastgesteld ambtshalve op te zoeken en deze opnieuw te onderzoeken en of hij de reeds afgesloten dossiers op vraag van de betrokkenen zou herzien. Bij het verschijnen van dit Jaarverslag hebben wij nog geen antwoord op deze vragen ontvangen.

⁵ Artikel 2, § 1 van het koninklijk besluit van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels: "het rustpensioen gaat in op de eerste dag van de maand volgend op deze tijdens dewelke de betrokkene zijn aanvraag heeft ingediend ..."

⁶ Ingevolge onze Algemene aanbeveling 2003/1 werd het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers in die zin gewijzigd door het koninklijk besluit van 11 mei 2005.

Berekening van de pensioenbonus in het stelsel der werknemers en der zelfstandigen – Ongewenst/onvoorzien effect van de wetgeving in het geval van een gemengde loopbaan in de jaren die de ingangsdatum van het pensioen voorafgaan – Algemene aanbeveling

Dossier 13687

De feiten

De heer Hazette oefende een activiteit uit als werknemer en als zelfstandige. In juli 2006 bereikt hij de leeftijd van 62 jaar en omdat hij reeds een loopbaan heeft van meer dan 44 jaren (hij begon zijn beroepsactiviteit toen hij 17 was) vraagt hij zijn pensioen vanaf 1 augustus 2006.

Omdat hij verneemt dat ingevolge nieuwe bepalingen zijn rustpensioen zal verhoogd worden met een bonus indien het ingaat vanaf 1 januari 2007 stelt hij zijn pensionering met 5 maanden uit.

Wanneer hij de pensioenbeslissingen ontvangt in maart en april 2007 is hij fel teleurgesteld. De pensioenbonus toegekend door de RVP bedraagt amper 56 euro per jaar of 4,67 euro per maand. Bij het RSVZ kan hij geen bonus krijgen.

Hij meent dat blijven werken tot na zijn 62ste hem weinig heeft opgebracht.

Bedenkingen

De wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact heeft een “pensioenbonus” ingesteld voor de werknemers en de zelfstandigen die hun loopbaan verder zetten na hun 62ste verjaardag of na een loopbaan van 44 jaren. De specifieke voorwaarden en modaliteiten die de toekenning en de berekening van deze bonus regelen in het stelsel der werknemers en zelfstandigen worden opgesomd in koninklijk besluiten die gepubliceerd werden begin 2007.

Deze nieuwe maatregel wordt toegepast op de pensioenen die ten vroegste ingaan op 1 januari 2007 en ten laatste op 1 december 2012. Enkel de periodes van tewerkstelling vanaf 1 januari 2006 worden in aanmerking genomen.

In de tabel hieronder worden de toekenningsmodaliteiten, voorzien in de wetteksten, opgesomd.

Pensioenbonus	Werknemers	Zelfstandigen
Doel	Verlenging van de beroepsloopbaan	
Wettelijke basis	Koninklijk besluit van 1 februari 2007 tot instelling van een pensioenbonus (Belgisch staatsblad van 9 februari 2007)	Koninklijk besluit van 25 februari 2007 tot uitvoering van titel II, hoofdstuk I van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact (Belgisch staatsblad van 29 maart 2007)
Toepassingsgebied	De bonus wordt toegepast : <ul style="list-style-type: none"> – voor de pensioenen die daadwerkelijk en voor de eerste keer ten vroegste ingaan op 1 januari 2007 en ten laatste op 1 december 2012; – op de periodes gepresteerd vanaf 1 januari 2006 	
Referentieperiode	Periode : <ul style="list-style-type: none"> – die loopt vanaf 1 januari van het jaar waarin de betrokkene de volle leeftijd van 62 jaar bereikt of waarin het 44ste kalenderjaar in zijn loopbaan begint; – die eindigt de laatste dag van de maand (of het kalenderkwartaal bij zelfstandigen) die voorafgaat aan de maand waarin het pensioen daadwerkelijk en voor de eerste maal ingaat en uiterlijk de laatste dag van de maand waarin de betrokkene de leeftijd van 65 jaar bereikt⁷. 	
In aanmerking genomen prestaties	Dagen van bewezen effectieve ⁸ tewerkstelling als <i>werknemer</i>	Kwartalen van beroepsactiviteit als <i>zelfstandige</i>
Bedrag	2 euro per dag	156 euro per kwartaal
Vermoeden (maatregelen die aan de pensioendiensten toelaten om de toekenning en de berekening van de pensioenbonus sneller uit te voeren)	<i>Onweerlegbaar</i> Bij wijze van overgangsmaatregel, is het bedrag van de bonus met betrekking tot het laatste kalenderjaar dat onmiddellijk de ingangsdatum van het pensioen voorafgaat gelijk aan het bedrag van het daaraan voorafgaande jaar; is het bedrag van de bonus met betrekking tot het jaar waarin	<i>Weerlegbaar</i> Voor de twee kalenderkwartalen die voorafgaan aan dit waarin het pensioen ingaat, worden, behoudens tegenbewijs, de bijdragen vermoed betaald te zijn op de ingangsdatum van het pensioen op voorwaarde dat alle door het sociaal

⁷ Tenminste indien de betrokkene op dat ogenblik een loopbaan van 45 jaren bewijst. Indien hij geen loopbaan van 45 jaren bewijst op dat ogenblik eindigt de referentieperiode uiterlijk op 31 december van het jaar waarin het 45ste loopbaanjaar bewezen wordt.

⁸ Deze periodes kunnen eventueel worden aangevuld met bepaalde gelijkgestelde periodes met een maximum van 30 voltijdse dagequivalenten per kalenderjaar.

Pensioenbonus	Werknemers	Zelfstandigen
	het pensioen ingaat gelijk aan het bedrag vermeld in het voorgaande lid, vermenigvuldigd met een breuk waarvan de noemer gelijk is aan 12, en de teller aan het aantal maanden gelegen vóór de ingangsdatum van het pensioen tijdens het betrokken jaar.	verzekeringsfonds gevorderde bijdragen voor de periode voorafgaand aan deze twee kwartalen, betaald werden

De twee laatste jaren van de loopbaan van de heer Hazette zien er als volgt uit:

Jaar 2005	Bijdragen als zelfstandige betaald gedurende 4 kwartalen in hoofdsom en toebehoren
	28 dagen tewerkstelling als werknemer
Jaar 2006	Beperkte bijdragen voor een bijberoep als zelfstandige gedurende 4 kwartalen
	199 dagen tewerkstelling als werknemer + 24 dagen gelijkstelling

De wettelijke bepalingen voorzien dat de bonus wordt toegepast op de periodes gepresteerd vanaf 1 januari 2006. De referentieperiode vangt aan op 1 januari van het jaar waarin de betrokkene de leeftijd van 62 jaar bereikt en eindigt de laatste dag van de maand (of kwartaal indien zelfstandige) waarin het pensioen daadwerkelijk en voor de eerste maal ingaat.

In het geval van de heer Hazette loopt de referentieperiode van 1 januari 2006 tot 31 december 2006.

In het jaar 2006 heeft de heer Hazette geen bijdragen in hoofdsom en toebehoren betaald in het stelsel der zelfstandigen omdat hij zijn hoofdbezigheid uitoefende als werknemer. Voor zijn bijberoep als zelfstandige betaalde hij verminderde bijdragen. Bijgevolg heeft hij geen recht op een pensioen, noch op de bonus in het stelsel der zelfstandigen.

In de regeling voor werknemers bewijst de heer Hazette in 2006 in totaal 199 dagen tewerkstelling en 24 dagen gelijkstelling.

Volgens de wet zijn het echter niet deze dagen die in aanmerking komen voor de berekening van de bonus maar deze uit het jaar voordien (2005). In 2005 heeft hij slechts 28 dagen tewerkstelling als werknemer (hij begon zijn beroepsactiviteit pas op het einde van het jaar).

Hier treedt de notie van het vermoeden op. Om het werk van de RVP⁹ te vereenvoudigen en om een oplossing te bieden voor het gebrek aan beschikbare gegevens¹⁰ over het kalenderjaar voorafgaand aan het pensioen heeft het koninklijk besluit van 1 februari 2007 (artikel 5) bij overgangsmaatregel bepaald dat het bedrag van de bonus voor dit jaar gelijk is aan deze met betrekking tot het voorgaande jaar. De bonus voor het jaar waarin het pensioen ingaat is gelijk aan dit bedrag vermenigvuldigd met een breuk waarvan de noemer 12 is en de teller gelijk aan het aantal maanden die de ingangsdatum van het pensioen voorafgaan in het betrokken jaar.

Conclusie

Voor de heer Hazette betekent de strikte toepassing van de wettelijke bepalingen een berekening van de bonus die geen verband houdt met zijn werkelijke situatie en die tegen de geest van de wetgeving ingaat.

De bonus is immers ingesteld om de werknemers aan te moedigen om hun loopbaan verder te zetten en het bedrag ervan wordt berekend in functie van de verlenging van de loopbaan.

De heer Hazette werd 62 jaar in de loop van 2006. Hij heeft aanvaard om zijn loopbaan te verlengen tot het einde van 2006. Het jaar 2006 opent dan ook het recht op een pensioenbonus.

In de veronderstelling dat hij uitsluitend een zelfstandige activiteit had uitgeoefend in 2006 dan zou de bonus berekend worden op basis van de werkelijke bezigheid in het betrokken jaar. Wanneer er 4 kwartalen bijdragen bewezen worden dan zou de gepensioneerde een bonus krijgen van 4 x 156 euro of 624 euro per jaar.

In de veronderstelling dat hij uitsluitend als werknemer werkte, wordt de bonus daarentegen berekend op basis van de werkelijk bewezen tewerkstelling in de loop van het voorgaande jaar. Indien er 312 dagen tewerkstelling bewezen werden, bekomt de gepensioneerde 312 x 2 euro of 624 euro per jaar als bonus.

Wij merken dat in beide gevallen de bonus precies dezelfde is. Het gaat hier evenwel om een ideale toestand. Indien de gepensioneerde tijdens de laatste jaren van zijn loopbaan een tewerkstelling bewijst in de twee stelsels, gelijktijdig of opeenvolgend dan kan de pensioenbonus gunstiger of juist minder gunstig zijn.

⁹ De dienstnota van de RVP nr. 2007/6 van 10 mei 2007 verduidelijkt op pagina 3 dat het vermoeden werd ingesteld om een gelijktijdige beslissing inzake pensioen en pensioenbonus mogelijk te maken.

¹⁰ De individuele gegevens van de werknemers die verzameld worden door CIMIRe zijn momenteel slechts beschikbaar na 2 jaren. Zo werden de uittreksels voor het jaar 2005 aan de betrokkenen verzonden vanaf oktober 2007. In de komende jaren wordt een aanzienlijke inkorting van de termijn verwacht door het sneller ter beschikking stellen van de gegevens via de "multifunctionele aangifte" (dmfa) die door de werkgevers wordt doorgezonden aan de RSZ. Het Verslag aan de Koning bij het koninklijk besluit van 1 februari 2007 stelt immers "Dit vermoeden zal verdwijnen vanaf het ogenblik dat al de informatie beschikbaar zal zijn via de gegevens dmfa".

Dit verschil is het gevolg van het feit dat de RVP en het RSZV zich niet op hetzelfde jaar baseren om de bonus te berekenen.

In het geval van de heer Hazette is het jaar 2006 de periode die het recht op een bonus opent.

In 2006 presteerde hij 199 dagen als werknemer waaraan 24 dagen gelijkstelling worden toegevoegd. Het totaal aantal dagen komt op 223.

Indien de bonus in de regeling voor werknemers op dezelfde wijze berekend werd als in de regeling voor zelfstandigen dan kon een bonus van 223×2 of 446 euro per jaar worden toegekend.

Indien de bonus in de regeling voor zelfstandigen berekend wordt zoals in de regeling voor werknemers (dit wil zeggen op basis van de gegevens van het voorgaande jaar) dan had de betrokkene die in 2005 gedurende 4 kwartalen bijdragen in hoofdsom en toebehoren betaalde een bonus van 4×156 euro of 624 euro per jaar.

Helaas voor hem is, door de strikte toepassing van de wet, het resultaat veel minder. Omdat hij slechts 28 dagen tewerkstelling bewijst in 2005 wordt de bonus op deze periode berekend voor het jaar 2006. Dit geeft hem recht op 28×2 euro of 56 euro per jaar.

Algemene aanbeveling

De pensioenbonus werd ingesteld als aanmoediging voor zij die hun loopbaan actief wensen verder te zetten vanaf de leeftijd van 62 jaar. Het doel van deze maatregel is een verlenging van de beroepsloopbaan.

Wij menen dat het nodig is, opdat de pensioenbonus zijn volle bestaansreden zou behouden, om de eventuele ongewilde/onvoorziene effecten weg te werken die het resultaat zijn van een loutere toepassing van de wet.

Wij hebben een dergelijk effect vastgesteld in de situatie van de heer Hazette. Hij bevindt zich in een nadelige situatie omdat hij veranderde van sociaal statuut in de periode die tot referentie dient voor de berekening van de bonus.

Om een einde te maken aan dit ongewenst/onvoorziene effect beveelt het College aan om de wettelijke bepalingen betreffende de pensioenbonus aan te passen:

- ♦ ofwel door het vermoeden in de regeling voor werknemers “weerlegbaar” te maken, dit wil zeggen door in voorkomend geval aan de betrokkene toe te laten om het vermoeden te weerleggen door de vereiste bewijzen¹¹ te leveren, met beperking van de toegekende boni tot een maximum van 624 euro per jaar tewerkstelling in de twee stelsels samen;
- ♦ ofwel door aan de pensioendiensten toe te laten om in de berekening van de bonus rekening te houden met de som van de gepresteerde diensten in het stelsel der werknemers en der zelfstandigen gedurende hetzelfde jaar, met beperking van de toegekende boni tot een maximum van 624 euro per jaar tewerkstelling in de twee stelsels samen;
- ♦ teneinde een gelijke behandeling te waarborgen dienen de boni in alle hypothesen beperkt te worden tot maximum 624 euro per jaar tewerkstelling.

Werknemer die prestaties leverde voor rekening van een VZW die nadien werd overgenomen door een intercommunale – Bijdragen ten onrechte overgedragen van de privé sector naar de openbare sector – Moelijkheden in het beheer van het dossier bij de RVP en de PDOS

Dossier 11934

De feiten

Mevrouw Simon werkte haar ganse loopbaan als kinderverzorgster in een materniteit. Tussen 1966 en 1975 was haar werkgever een VZW en viel zij onder het privé stelsel. De sociale bijdragen werden gestort bij de RSZ. In 1976 werd het ziekenhuis overgenomen door een intercommunale. Vanaf dan en dit tot haar pensionering in 2006 viel betrokkene onder het stelsel van de openbare sector. De sociale bijdragen werden gestort aan de RSZPPO.

De bijdragen die voordien gestort werden in het stelsel van de werknemers werden in 1988 overgedragen van de RVP naar de PDOS.

Mevrouw Simon verwacht dan ook dat bij haar pensionering haar volledige loopbaan (1966-2006) opgenomen wordt in het pensioen van de openbare sector. Zij stelt echter vast dat de PDOS geen rekening heeft gehouden met het begin van haar loopbaan, namelijk met de jaren die zij voor de VZW werkte.

Zij vraagt meer inlichtingen aan de RVP. Die meldt haar dat hij haar onder de huidige omstandigheden geen pensioen kan toekennen omdat alle bijdragen werden overgedragen naar de openbare sector. Mevrouw Simon schrijft twee keer naar de PDOS maar bekomt geen enkele informatie over hoe het nu verder moet.

¹¹ Noteer dat in de regeling voor zelfstandigen een weerlegbaar vermoeden bestaat met betrekking tot de 2 kalenderkwartalen die het kalenderkwartaal waarin het pensioen ingaat voorafgaan (artikel 3 van het koninklijk besluit van 24 februari 2007). De weerlegging van het vermoeden kan enkel ingeroepen worden door het RSVZ zelf om een eventueel onverschuldigd toegekende bonus op te heffen.

Bedenkingen

Uit de briefwisseling met de PDOS blijkt dat de prestaties van mevrouw Simon in een privaat ziekenhuis, uitgebaat als VZW (vóór de overname door de intercommunale) niet onder de toepassing vallen van de wet van 14 april 1965 tot vaststelling van een zeker verband tussen de onderscheiden pensioenregelingen van de openbare sector.

De wet van 14 april 1965 bepaalt:

"Art.1 Deze wet geldt voor de rust- en overlevingspensioenen die worden verleend met toepassing van een pensioenregeling van de openbare sector en die ten laste komen van :

- ♦ de Openbare Schatkist of de Rijkswerkliedenkas;
- ♦ de provinciën, de gemeenten, de agglomeraties van gemeenten, de federaties van gemeenten, de commissies voor de cultuur, de verenigingen van gemeenten of de aan de provinciën en aan de gemeenten ondergeschikte organismen;
- ♦ (...)

Art.2 De diensten die rechten kunnen verlenen op het rustpensioen in de artikel 1, eerste lid, vermelde regelingen, worden in aanmerking genomen voor de toekenning en de berekening van een enig rustpensioen op voorwaarde dat de samengetelde diensten twintig jaar bereiken of dat de betrokkene, in het pensioenstelsel waaraan hij het laatst onderworpen was, de voorwaarden voor het toekennen van een rustpensioen vervulde."

Uit de tekst blijkt dat diensten die in een privé instelling gepresteerd werden (wat het geval is bij een VZW) niet in aanmerking kunnen genomen worden in de berekening van een rustpensioen in de openbare sector. Zelfs als er bij de overname door de intercommunale werd overeengekomen om alle regels uit de openbare sector van toepassing te maken op alle personeelsleden afkomstig van de VZW is dit niet zo voor het pensioen in de openbare sector.

De PDOS besluit dat de overdracht van bijdragen van de privé sector naar de openbare sector ten onrechte gebeurde. Opdat de RVP deze periode in zijn pensioen zou kunnen opnemen, dringt een overdracht van bijdragen naar de werknemersregeling zich op.

Conclusie 1

De overdrachtprocedure wordt opgestart in april 2007. Mevrouw Simon moet nochtans nog twee maanden wachten op de achterstallen van haar pensioen in de regeling voor werknemers.

Door een foutieve lezing van de wetgeving (bij de eerste overdracht) en daarna door een administratieve traagheid (er werd niets ondernomen vóór april 2007 om de vergissing recht te zetten) bleef de gepensioneerde verstoken van een deel van haar pensioen gedurende meer dan zes maanden.

Conclusie 2

Deze problematiek heeft het voorwerp uitgemaakt van een Parlementaire vraag gesteld in de Kamer in april 2006 aan de Minister van Pensioenen¹².

Uit het antwoord van de Minister blijkt dat dit geen alleenstaand geval is. Het is dan ook mogelijk dat er ook in andere dossiers overdrachten van de privé sector naar de openbare sector ten onrechte werden uitgevoerd.

De PDOS kan pas iets ondernemen wanneer hij het onderzoek van een pensioendossier aanvat. Wij hebben de aandacht van de administratie gevestigd op deze situaties opdat maatregelen zouden genomen worden tot het terugstorten van de bijdragen die ten onrechte zouden overgedragen geweest zijn, en dit zo vlug mogelijk na het aanvatten van het onderzoek van het dossier.

Werknemer die een zelfstandige activiteit begint om aan de werkloosheid te ontsnappen – Behoud van rechten op werkloosheid bij het stopzetten van de zelfstandige activiteit – Gevolgen voor het pensioen

Dossier 12695

De feiten

De heer Doucet begon als werknemer in 1959. In 1982 verloor hij plots zijn werk. Hij was toen 40 jaar.

Om aan de werkloosheid te ontsnappen, begint hij als zelfstandige in juli 1982. Deze activiteit is weinig rendabel en hij ziet zich verplicht om in maart 1985 deze dan ook stop te zetten.

Gelukkig voorziet de wetgeving dat de werknemers die als volledig uitkeringsgerechtigde werkloze een zelfstandige activiteit beginnen hun rechten op een werkloosheidsuitkering behouden gedurende 9 jaren.

Hij ontvangt opnieuw werkloosheidsuitkeringen in 1985. Omdat hij er niet meer in slaagt om werk te vinden, blijft hij werkloos tot zijn 65^{ste}.

Op 1 december 2006 wordt de heer Doucet 65 jaar en bewijst hij een loopbaan als werknemer van 45 jaren, namelijk de jaren 1959 tot 1982 en 1985 tot en met 2005.

Hij is echter zwaar teleurgesteld over zijn pensioenbedrag dat amper 912,00 euro per maand bedraagt voor een volledige loopbaan. Hij stelt zich vragen bij de pensioenberekening voor de jaren als werkloze. Voor 21 jaren gelijkstelling (1985–2005) ontvangt hij het luttele bedrag van 345,00 euro per maand. In vergelijking hiermee brengen zijn 26 jaren tewerkstelling (1959–1982) 567,00 euro per maand op.

¹² V.A., Kamer van Volksvertegenwoordigers, gewone zitting 2005-2006, Vraag nr. 162 van de heer Joseph Arens van 14 april 2006 (FR), p. 23966

Bedenkingen

Voor de jaren 1985 tot 2005 kon de pensioenberekening niet uitgevoerd worden op basis van de werkelijke lonen vermeld in de individuele rekening.

Dit is het gevolg van het feit dat de heer Doucet gedurende de ganse periode een vervangingsinkomen (werkloosheidsuitkering) heeft genoten.

Het pensioen kan in een dergelijk geval slechts berekend worden op basis van fictieve bezoldigingen.

Wat voorziet de wetgeving precies?

Artikel 24 bis van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers regelt deze situatie.

Dit artikel stelt dat de fictieve bezoldiging die de werkelijke – onbestaande bezoldiging vervangt voor de gelijkgestelde periodes (ziekte, werkloosheid, ...) als basis heeft:

- ♦ het dagelijks gemiddelde van de werkelijke, forfaitaire of fictieve lonen van de werknemer met betrekking tot het voorafgaande kalenderjaar;
- ♦ of bij gebrek aan deze referentiegegevens, het dagelijks gemiddelde van de werkelijke en forfaitaire lonen met betrekking tot het lopende jaar;
- ♦ of nog, bij ontstentenis van dergelijk loon voor het lopende jaar, het dagelijks gemiddelde van de lonen met betrekking tot het eerste jaar dat volgt op de periode van inactiviteit en waarin arbeidsprestaties als werknemer werden verricht;
- ♦ indien geen enkel van de referentiegegevens hierboven beschikbaar is, wordt het dagelijks gemiddelde voor de fictieve bezoldiging vastgesteld op basis van de fictieve bezoldiging voor het jaar 1967 zoals door de wet bepaald.

Wanneer wij deze bepalingen toepassen op het geval van de heer Doucet merken wij dat:

- ♦ het jaar 1985 het eerste jaar is dat zich situeert na de stopzetting van de zelfstandige activiteit waarvoor als werknemer gelijkgestelde dagen voorkomen.
- ♦ elke gelijkgestelde dag moet berekend worden op basis van de wettelijke volgorde.
- ♦ hij geen werkelijke bezoldiging kan bewijzen, noch in het jaar 1984 (kalenderjaar voorafgaand aan de inactiviteit), noch in 1985 (lopende jaar), noch in 1986 (jaar volgend op de inactiviteit).

Hieruit volgt dat de fictieve bezoldiging voor het jaar 1985 moet vastgesteld worden op basis van de fictieve bezoldiging voor het jaar 1967, vastgesteld door de wet.

Dezelfde redenering kan aangehouden worden voor alle volgende jaren (1986 tot 2005) omdat de situatie identiek is.

De heer Doucet merkt op dat deze berekeningswijze voor hem toch wel erg nadelig is. Immers, indien men het dagelijks gemiddelde zou berekenen op basis van de lonen van vóór de onderbreking in 1982 komt men tot een resultaat van 68,91 euro per gelijkgestelde dag. Doet men deze berekening met toepassing van de fictieve bezoldiging (gelijk voor iedereen) van het jaar 1967 dan komt men voor het jaar 1985 op 24,07 euro per dag.

Zijn frustratie is dubbel. Enerzijds heeft de periode van werkloosheid meer dan 20 jaar geduurd en deze ganse periode werd beïnvloed door de nadelige berekeningswijze. Anderzijds, indien hij geen zelfstandige activiteit had aangevat, was zijn pensioen merkkelijk hoger geweest.

Conclusie

In het begin van de jaren 2000 werden maatregelen getroffen voor de oudere werknemers die na een periode gedekt door werkloosheidsuitkeringen opnieuw integreerden op de arbeidsmarkt als werknemer, evenwel met een loon dat lager lag dan het loon dat zij hadden vóór de periode van werkloosheid. Voor de berekening van het pensioen wordt voor deze werknemers rekening gehouden met de laatste werkelijke bezoldiging die zij genoten vóór de periode van werkloosheid in de plaats van met de werkelijke bezoldiging indien deze lager is.¹³

In 2005 werd dit principe uitgebreid tot de werklozen die ervoor opteelden om op de arbeidsmarkt terug te keren als zelfstandige¹⁴. Hiermee werd gevolg gegeven aan onze algemene aanbeveling uit ons Jaarverslag 2003 (p. 53-55 en 163-165).

De toepassing is beperkt tot de werknemer die de leeftijd van 50 jaar bereikt op het ogenblik dat hij opnieuw een activiteit als werknemer of zelfstandige aanvat. Bovendien moet hij op die datum het bewijs kunnen leveren van een tewerkstelling als werknemer van tenminste 20 jaren. Elk jaar moet overeenstemmen met een derde van een voltijdse tewerkstelling.

De heer Doucet bevond zich in een gelijkaardige situatie alleen was hij nog geen 50 jaar op het ogenblik van de feiten. Onze conclusie is dan ook genuanceerd. Enerzijds heeft de RVP de wetgeving correct toegepast. Anderzijds kon, gelet op zijn leeftijd, de heer Doucet niet genieten van de bijzondere maatregelen.

Blijkbaar had niemand hem destijds volledig ingelicht. Hij werd wel ingelicht over het behoud van zijn rechten op werkloosheid maar de eventuele gevolgen voor zijn pensioen werden hem niet duidelijk gemaakt.

¹³ Koninklijk besluit van 24 januari 2001 tot wijziging van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, artikel 26

¹⁴ Koninklijk besluit van 22 december 2005 tot wijziging van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers

Elke situatie kent verschillende aspecten. Indien er één verwaarloosd wordt, kan dit pijnlijke gevolgen hebben. De wetgevingen in de verschillende takken van de sociale zekerheid zijn met elkaar verbonden, weliswaar soms nogal flou. Men moet zich ervan bewust zijn dat één en dezelfde situatie volledig tegenovergestelde effecten kan hebben afhankelijk van de bedoelde tak in de sociale zekerheid. De werknemer kan maar beter voorzichtig zijn vooraleer een beslissing te nemen die verband houdt met zijn sociaal statuut.

Tegemoetkoming wegens loopbaanonderbreking onterecht gestort door de RVA – Niet toegelaten cumulatie met het rustpensioen bij de RVP – Schorsing en terugvordering van de voordelen gelijktijdig gevraagd door beide instellingen

Dossier 13449

De feiten

In samenspraak met zijn werkgever beslist de heer Daubechies op 59 jarige leeftijd vrijwillig zijn tewerkstelling stop te zetten vanaf 1 juli 2003. Hij geniet vanaf dan een tegemoetkoming wegens loopbaanonderbreking betaald door de RVA.

De RVA betekent hem zijn beslissing op 2 juli 2003 en meldt hem dat deze vergoeding zal betaald worden tot 31 juli 2009, of de maand waarin hij 65 jaar wordt.

De heer Daubechies vraagt evenwel gelijktijdig om van zijn vervroegd rustpensioen vanaf de leeftijd van 60 jaar te genieten.

Dit pensioen wordt hem toegekend vanaf 1 augustus 2004. Om na te gaan of dit pensioen betaalbaar is, zendt de RVP aan betrokkene een formulier « Model 74 » betreffende de uitoefening van een beroepsactiviteit of het genot van uitkeringen.

Op 17 augustus 2004 verklaart de heer Daubechies dat hij geen sociale uitkeringen geniet maar dat hij wel nog een beroepsactiviteit wil uitoefenen binnen de toegelaten grenzen. De RVP betaalt zijn pensioen uit.

De RVA wordt niet ingelicht over het feit dat hij een rustpensioen ontvangt. Hij blijft verder de tegemoetkoming wegens loopbaanonderbreking uitbetalen.

In januari 2007 voert de RVP een controle naar de uitoefening van een beroepsactiviteit uit. De heer Daubechies verklaart deze keer wel dat hij een tegemoetkoming wegens loopbaanonderbreking ontvangt na de ingangsdatum van zijn pensioen.

Deze verklaring zet de pensioendienst aan tot een onderzoek bij de RVA. De RVA bevestigt dat de betrokkene tegemoetkomingen wegens loopbaanonderbreking heeft ontvangen na de ingangsdatum van zijn pensioen.

De RVP komt tot het besluit dat zijn pensioen niet betaalbaar is vanaf 1 augustus 2004 en neemt deze beslissing op 25 juli 2007. Vanaf 1 augustus 2007 wordt het pensioen geschorst. De ten onrechte gestorte sommen tussen 2004 en 2007 lopen op tot bijna 50.000 euro. Op 19 oktober 2007 worden deze teruggevorderd.

Ook de RVA reageert. Hij stopt de betaling van de vergoedingen vanaf april 2007. De ten onrechte betaalde sommen tussen 2004 en 2007 bedragen meer dan 13.000 euro.

Vanaf augustus 2007 bevindt de heer Daubechies zich in een benarde situatie. Hij ontvangt geen inkomen meer, noch van de RVP, noch van de RVA. Bovendien vorderen deze instellingen hem respectievelijk 50.000 euro en 13.000 euro terug.

Wanhopig wendt hij zich tot de Ombudsman.

Bedenkingen

Beginnen wij bij de betaalbaarheid van het pensioen in augustus 2004. Uit het onderzoek blijkt dat de RVP misleid werd door een al dan niet gewild valse verklaring van de heer Daubechies. Indien hij het formulier van de pensioendienst correct had ingevuld, was zijn pensioen nooit betaald geweest.

Wanneer de RVP drie jaren later ingelicht wordt over de correcte toestand, is hij verplicht om de toepasselijke wetgeving strikt toe te passen. De gevolgen van de foutieve verklaring in 2004 zijn duidelijk. Er bestaat een niet toegelaten cumulatie tussen een sociale uitkering en een rustpensioen. Hieruit volgt de sanctie van schorsing van het pensioen en de integrale terugbetaling van de onverschuldigde sommen met een verjaringstermijn van 3 jaren.

Kijken wij ook naar behandeling van het dossier.

Uit de analyse van het dossier blijkt op het eerste zicht dat de RVP geen inbreuken pleegde op de principes van behoorlijk bestuur.

De oorspronkelijke beslissing werd correct opgemaakt binnen de termijnen voorzien in het Handvest van de sociaal verzekerde. De RVP heeft ook de betrokkene voldoende en tijdig ingelicht over de verplichtingen die hij had, meer bepaald betreffende de spontane aangifte van elke cumulatie van het pensioen met een beroepsactiviteit en/of sociale uitkeringen.

Wanneer de RVP bevestiging krijgt van de cumulatie van het pensioen met een tegemoetkoming voor loopbaanonderbreking past hij de wet toe. Het pensioen wordt bij voorlopige maatregel van 25 juli 2007 geschorst vanaf 1 augustus 2007.

Echter, de gepensioneerde heeft er alle belang bij om afstand te doen van de vergoeding wegens loopbaanonderbreking veeleer dan van het pensioen aangezien het pensioen aanzienlijk voordeliger is.

De heer Daubechies heeft de RVA laten weten dat hij de voorkeur geeft aan het genot van zijn pensioen. Derhalve heeft de RVA hem uitgesloten van het recht op de tegemoetkoming wegens loopbaanonderbreking vanaf 26 juni 2007 en tegelijkertijd beslist om de sommen die hij ontvangen heeft sedert 1 augustus 2004 terug te vorderen. Er wordt ook vanaf augustus 2007 een onderling akkoord bereikt met de betrokkene over de terugbetalingsmodaliteiten van de schuld.

Maar de RVP weet hier niets over en handelt het dossier verder af zonder rekening te houden met deze afspraken.

Conclusie

Gestoeld op de feiten waarvan hij kennis heeft op dat ogenblik beslist de RVP terecht op 19 oktober 2007 om het pensioen te schorsen met ingang van 1 augustus 2004.

Echter, behalve het feit dat de RVP niet op de hoogte is van het akkoord tussen de RVA en de betrokkene, belet nog een ander obstakel een correcte en adequate oplossing.

Inderdaad, de constante administratieve praktijk van de RVP vereist, dat vóór de herneming van de betaling van een pensioen dat geschorst is wegens een niet toegelaten cumulatie met een vervangingsinkomen, de onterechte uitkeringen betaald door het derde organisme (RVA, mutualiteit, ...), voorafgaandelijk en volledig terugbetaald zijn.

Echter, de heer Daubechies voldoet niet aan deze vereiste aangezien hij gevraagd heeft aan, en verkregen heeft van de RVA, om zijn schuld in schijven terug te betalen. Zonder een grotere soepelheid van de RVP zou de herneming van de uitbetaling van zijn pensioen vermoedelijk voor ettelijke maanden uitgesteld zijn.

De interventie van het College heeft er dus in bestaan om de RVP te overtuigen dat de bijzondere omstandigheden in dit dossier een afwijking van de vigerende praktijk rechtvaardigen.

De RVP heeft ingestemd met onze argumenten en heeft het nodige gedaan om de situatie van de heer Daubechies recht te zetten zonder de volledige terugbetaling van de schuld bij de RVA af te wachten.

Eind november 2007 werden de achterstallen betaald en de maandelijkse betaling werd hernomen vanaf december 2007.

De heer Daubechies heeft ingestemd met een afbetalingsplan bij de RVA. Hij stort maandelijks 100 euro vanaf september 2007.

Vertrekkend van de vaststelling van de gebrekkige doorstroming van informatie tussen de RVP en de RVA, in het oogspringend in dit dossier, eindigen wij met volgende bedenking.

In het kader van de ambtshalve toekenning bestaat er al een uitwisseling van gegevens via de KSZ tussen de RVP (of het RSVZ) en de RVA. Wij hebben ons de vraag gesteld of een dergelijke uitwisseling van gegevens ook mogelijk is bij het onderzoek op aanvraag van een vervroegd pensioen.

Het zou voor de RVP (of het RSVZ) zeer nuttig zijn te weten of de aanvrager een vergoeding geniet voor brugpensioen of andere onderbrekingsuitkeringen. Omgekeerd zou het voor de RVA ook nuttig zijn te weten dat aan de gerechtigden op een dergelijke uitkering ook een rustpensioen wordt toegekend.

Deze uitwisseling van beschikbare gegevens tussen de pensioendiensten en de werkloosheidsbureaus schrijft zich ook in in het kader van de administratieve vereenvoudiging waarvan één van de principes eruit bestaat dat de burger of de sociaal verzekerde niet (opnieuw) de informatie moet leveren waarover een administratie reeds beschikt.

Uit een informeel contact met de RVA blijkt dat hij sedert kort toegang heeft tot het pensioenkadaster. Het is echter nog te vroeg om een advies over het gebruik van de gegevens van het kadaster te formuleren door de strategische keuzes die moeten ontwikkeld worden inzake controle. Wij hebben de RVP hierover ondervraagd. Wij wachten op zijn antwoord.

Wij volgen deze problematiek op.

Vliegend personeel van de burgerluchtvaart – Bijzondere regels – Vroegere werknemers van SABENA EN SOBELAIR – Moeilijkheden om de noodzakelijke bewijzen van tewerkstelling te bekomen

Dossier 12960

De feiten

In de loop van 2006 wordt mevrouw Simon 55 jaar oud. Zij dient in november van dat jaar een pensioenaanvraag in bij de RVP tot het bekomen van haar rustpensioen als werknemer.

Zij oefende tussen 1973 en 1990 een beroepsbezigheid uit als lid van het cabinepersoneel (stewardess) bij SOBELAIR. Voor deze tewerkstelling kan zij volgens de wet ten vroegste vanaf de leeftijd van 55 jaar een pensioen bekomen.

Het onderzoek van haar dossier gaat niet vanzelf.

Zij slaagt er maar niet in om aan de RVP een kopie te bezorgen van haar vliegboekje en/of een attest van haar werkgever met vermelding van het aantal vliegreizen per kalenderjaar.

Bedenkingen

Het pensioen van het vliegend personeel van de burgerluchtvaart wordt geregeld door bijzondere regels.

Het koninklijk besluit van 3 november 1969 regelt de bijzonderheden.

Het betreft het vliegend personeel dat door een arbeidsovereenkomst voor bedienden verbonden is met een onderneming die voornamelijk tot doel heeft commercieel luchtvervoer of de bouw, het nazicht of het herstel van vliegtuigen.

Onder het vliegend personeel (met inbegrip van de testpiloten) moet men een onderscheid maken tussen het stuurpersoneel en het cabinepersoneel.

Het pensioen kan ingaan op 55 jaar of op gelijk welke leeftijd zodra:

- ♦ betrokkene 30 jaar als lid van het stuurpersoneel kan bewijzen;
- ♦ de betrokkene 34 jaar als lid van het cabinepersoneel kan bewijzen of afwisselend of opeenvolgend als stuurpersoneel en cabinepersoneel.

Indien ten minste 20 jaar gewoondelijke en hoofdzakelijke tewerkstelling is bewezen als lid van het stuurpersoneel dan is het pensioen verworven aan 1/30 per kalenderjaar tewerkstelling.

Indien tenminste 23 jaren gewoondelijke en hoofdzakelijke tewerkstelling is bewezen als lid van het cabinepersoneel of als lid van het stuur- en cabinepersoneel dan is het pensioen verworven aan 1/34 per kalenderjaar tewerkstelling.

Het bewijs van een tewerkstelling als vliegend personeel kan gegeven worden:

- ♦ voor de periode vóór 1 januari 1964 (voor wat betreft de testpiloten en de stewardessen voor de periode vóór 1 januari 1981) door elk rechtsmiddel, getuigen en vermoedens inbegrepen; het personeelslid moet vooraf bewijzen dat hij bijdragen voor zijn pensioen heeft gestort als werknemer of dat hij gerechtigd is op een gelijkstelling voorzien in de algemene reglementering;
- ♦ voor de periode na 31 december 1963 (en voor wat betreft de testpiloten en de stewardessen voor de periode na 31 december 1980) door bescheiden die doen blijken dat de werknemer bijdragen betaalde voor zijn pensioen als lid van het vliegend personeel of dat hij gerechtigd is op een gelijkstelling voorzien in deze regeling.

In het geval van mevrouw Simon vermeldde het loopbaanoverzicht voor de jaren vóór 1981 de specifieke code voorzien voor het cabinepersoneel niet.

Dit is op zich geen onregelmatigheid: de bijzondere code om toe te laten de stewardessen (en de stewards) te onderscheiden van de "gewone" werknemers werd pas in de individuele rekening voorzien vanaf 1981.

Na een onderhandeling met de RVP was er reeds een eerste doorbraak in het dossier. De RVP besliste met een voorlopige beslissing tot de toekenning van een pensioen voor de jaren die niet betwist werden (1981 tot 1990).

Het maandbedrag bedroeg 274,08 euro.

De beslissing over de jaren die eerder als stewardess gepresteerd werden bleef echter uit. De elementen die zich in het dossier bevonden lieten niet toe om met zekerheid vast te stellen dat mevrouw Simon als stewardess gewerkt had. De RVP wou vooral een kopie van haar vliegboekje. Betrokkene kon dit echter niet geven omdat een dergelijk document nog niet bestond in de betwiste periode.

Wij werkten in verschillende richtingen.

Wij vroegen aan mevrouw Simon om na te gaan of zij toch niet over bepaalde documenten, bewijzen (rechtstreeks of onrechtstreeks), getuigenissen, enz. beschikte met betrekking tot haar tewerkstelling als stewardess.

Ten tweede namen wij contact op met de vereffenaar van SOBELAIR om na te gaan of hij ons kon helpen.

Wij namen ten derde contact op met het sociaal secretariaat dat destijds belast was met het beheer van de lonen.

Deze opzoeken hebben geleid tot het terugvinden van documenten zoals een "identiteitsfiche als werknemer" die geen twijfel meer liet dat mevrouw Simon wel degelijk deel uitmaakte van het cabinepersoneel tussen 13 maart 1973 en 1 februari 1991.

Het geheel van de verzamelde stukken werd aan de RVP bezorgd. Hij aanvaarde de stukken en het pensioen van mevrouw Simon werd herzien.

Het nieuwe pensioenbedrag werd vastgesteld op 455,30 euro per maand. De loopbaanbreuk werd opgetrokken van 10/44 naar 18/44 (jaren 1973 tot 1990).

De individuele rekening van mevrouw Simon vermeldde nog drie jaren als werknemer (1970, 1971, 1972).

Deze periode kan nu nog niet opgenomen worden in haar pensioen. Deze jaren zullen bij het pensioen als lid van het vliegend personeel geteld worden vanaf de leeftijd van 65 jaar.

Conclusie

Het verdwijnen van twee nationale luchtvaartmaatschappijen (SABENA en SOBELAIR) in 2004 is niet zonder gevolgen voor de pensioenrechten van hun ex-werknemers.

Het is inderdaad mogelijk dat de individuele rekening, die voor de RVP de voornaamste bron is voor het vaststellen van de rechten, niet alle voldoende en noodzakelijke gegevens bevat voor het geheel van de tewerkstelling.

In dat geval moeten er andere bewijskrachtige elementen worden toegevoegd.

Dit is moeilijker voor de ex-werknemers van SOBELAIR en SABENA die geen voorzorgen genomen hebben en bij hun ontslag geen attesten gevraagd hebben. Deze maatschappijen bestaan immers niet meer. Niemand kan nog de vereiste attesten afleveren.

Gelukkig zijn er vaak andere pistes mogelijk om tot een oplossing te komen. Elk dossier moet individueel bekeken worden. Men kan niet genoeg aan de ex-werknemers van deze maatschappijen aanraden om alle documenten die tot bewijs van hun tewerkstelling als lid van het stuur- of cabinepersoneel dienen, zorgvuldig te bewaren.

Pensioenramingen – Overzicht van de klachten ontvangen in 2007 – Werkwijze meer aansluitend bij de verwachtingen van de gepensioneerden

Diverse soorten klachtendossiers handelden in 2007 over een probleem verbonden met de pensioenramingen. Het betrof het merendeel van de pensioendiensten die onder onze bevoegdheid vallen. Om de leesbaarheid te bevorderen hebben wij ze samen ondergebracht onder de titel van de toekenningsdiensten van de RVP. Onder de andere titels staan verwijzingen naar deze tekst.

Bij wijze van inleiding herinneren wij aan de wet van 23 december 2005 betreffende het Generatiepact. Deze heeft bepaalde principes ingesteld betreffende de aflevering, op vraag of ambtshalve, van een individuele raming van de pensioenrechten. Zij beoogde zowel de wettelijke als de bovenwettelijke pensioenen. Enkele maanden later heeft het koninklijk besluit van 12 juni 2006 deze intenties geconcretiseerd door het voorzien in een van ambtswege verzending van de pensioenraming aan de sociaal verzekerden.

In werkelijkheid was enkel de RVP technisch klaar voor deze ambtshalve raming van de pensioenrechten. In juli 2006 stuurde hij de eerste automatische pensioenramingen aan de werknemers die de leeftijd van 55 jaar bereikt hadden.

Omdat het RSVZ en de PDOS niet over dezelfde volledige gegevens beschikken als de RVP (geen algemeen kadaster, noch van de onderworpenen in het stelsel van de zelfstandigen dat de gegevens herneemt van de periodes waarvoor bijdragen werden betaald, noch van de statutaire ambtenaren), waren zij verplicht zich in een eerste tijd te beperken tot het afleveren van ramingen op vraag.

Het RSVZ heeft de overstap naar de automatische ramingen op de leeftijd van 55 jaar gemaakt in juli 2007.

De problemen die de toepassing van de nieuwe wetgeving veroorzaakte, werden reeds aangehaald in ons Jaarverslag 2006 (p. 59-63). Hier belichten we de klachten die wij in 2007 behandelden.

Raming (op aanvraag) voor de sociaal verzekerden die in het buitenland wonen

Dossier 11416

De feiten

In juli 2006 vraagt de heer Huizinga, een Nederlander van 62 jaar oud die in Nederland woont, een raming van zijn pensioenrechten in België. In augustus wordt deze raming geweigerd.

De RVP roept volgende reden in. Op basis van teksten die nog in voorbereiding zijn oordeelt hij dat de aanvraag “op dat ogenblik” onontvankelijk is. Hoewel de betrokkene heeft aangedrongen en de Ombudsdienst is tussengekomen, blijft de RVP bij zijn standpunt.

Bedenkingen

Het koninklijk besluit van 26 april 2007 (Belgisch staatsblad van 15 mei 2007) voorziet de voorwaarden waaronder een aanvraag tot pensioenraming onontvankelijk is. Het feit dat betrokkene in het buitenland woont verhindert de raming niet.

Conclusie

Zodra de wettekst gepubliceerd werd, hebben wij de RVP opnieuw gecontacteerd. Hij bevestigt ons dat voortaan aanvragen voor een pensioenraming komende vanuit het buitenland op dezelfde wijze zullen behandeld worden als deze ingediend in België.

De heer Huizinga ontvangt zijn pensioenraming op 25 mei 2007.

Het feit dat de RVP aan de betrokkenen die in het buitenland wonen, weigerde een raming te bezorgen omdat er geen wettelijke basis was is discriminatoir. De twee andere pensioendiensten (RVSZ en PDOS) volgden de RVP niet in zijn redenering en bleven verder ramingen naar het buitenland opsturen zoals dit in de praktijk het geval was sedert de instelling van de pensioenramingen in 1997. Gelukkig heeft de tekst verschenen in mei 2007 de situatie uitgeklaard.

De automatische verzending van de pensioenraming op de leeftijd van 55 jaar blijft voorbehouden aan de personen die in België wonen. Dit wordt verklaard door praktische overwegingen.

(Automatische) ramingen momenteel enkel mogelijk voor de werknemers in de privé, de zelfstandigen en de contractuelen bij de overheid

Dossier 13502

De feiten

In de loop van 2007 ontvangt de heer Richard een automatische raming van zijn pensioenrechten. Hierop komen enkel zijn prestaties in de privé en als contractueel bij een federale overheid voor. Er wordt niets vermeld over zijn pensioenrechten als statutair ambtenaar.

De heer Richard vindt dat een raming weinig zin heeft wanneer zij een verkeerd beeld geeft van de tijdens de loopbaan opgebouwde rechten.

Bedenkingen

In zijn Algemene beleidsnota van 23 november 2006 heeft de toenmalige Minister van Pensioenen de problematiek van de pensioenraming aangehaald:

"Elke persoon die dat wenst, moet, ongeacht de aard van zijn loopbaan, op termijn een individuele berekening van zijn pensioenbedrag kunnen krijgen. Vanaf 55 jaar moet dit automatisch gebeuren. De pensioenraming zal (...) de door de toekomstig gepensioneerde opgebouwde rechten weergeven en een voorafspiegeling bevatten van de pensioenrechten die tot de normale pensioenleeftijd kunnen worden opgebouwd. Deze info wordt bovendien ambtshalve verstrekt aan wie 55 jaar wordt. Tegen ten laatste 2010 moet dit overzicht een globaal loopbaanoverzicht worden dat de rechten en ramingen in de drie wettelijke pensioenstelsels weergeeft. Ook de tweede pijler-actoren zullen een gelijkaardige dienstverlening uitwerken ten aanzien van de mensen met rechten op een aanvullend pensioen".

Dit doel werd vanaf 2006 bereikt in het stelsel der werknemers dat hiertoe over het noodzakelijke technische instrument beschikt. In deze regeling worden de pensioenen berekend op basis van de werkelijke en of fictieve lonen. De nodige gegevens worden ingeschreven in de individuele pensioenrekening beheerd door de VZW CIMIRE.

Half 2007 heeft het RSVZ de stap gezet. De eerste ambtshalve ramingen naar de zelfstandigen werden verzonden.

In de openbare sector bestaat er tot nu toe geen gegevensbank die de loopbaangegevens (diensten en wedden) bevat van de statutaire ambtenaren. Deze gegevens zijn echter wel noodzakelijk opdat de PDOS een automatische raming zou kunnen maken.

In dezelfde beleidsnota vervolgde Minister Bruno Tobback:

"De Pensioendienst voor de Overheidssector en de Rijksdienst voor Pensioenen hebben, samen met de Kruispuntbank, de RSZ en de FOD Sociale Zekerheid, het initiatief genomen tot de oprichting van de vzw SIGeDIS (Sociale Individuele Gegevens – Données Individuelles Sociales). Deze databank zal, wat de werknemersregeling betreft, de taak overnemen van de VZW CIMIRE en zal op termijn ook het beheer van de loopbaangegevens van de publieke sector verzekeren. Op die manier zullen loopbaandatabanken tot stand komen die niet alleen de hoger vermelde informatieverstrekking naar de sociaal verzekerden zal mogelijk maken, maar die ook een aanzienlijke vereenvoudiging van het beheer en de behandeling van de pensioenberekeningen en de pensioendossiers tot gevolg zal hebben".

Conclusie

De sociaal verzekerden moeten nog wat geduld oefenen (tot 2010 ten laatste, vroeger indien mogelijk) om een automatische raming te kunnen bekomen van hun pensioenrechten in de drie (grote) pensioenstelsels.

Tot dan moeten ze eraan denken, wanneer zij een ambtshalve raming ontvangen van hun rechten als werknemer of zelfstandige, om zelf een raming te vragen bij de PDOS indien zij als vast benoemd ambtenaar gewerkt hebben.

De combinatie van twee (of drie) ramingen zal hun relevante en volledige informatie geven over hun toekomstige pensioenrechten (zie ook volgende bespreking).

Wij voegen hier nog het volgende toe betreffende de contractuele personeelsleden in de openbare diensten.

De sociale bijdragen voor dit personeel worden gestort in het stelsel der werknemers. In het geval deze contractuele diensten gevolgd worden door een vaste benoeming worden de contractuele diensten in principe opgenomen in het pensioen in de openbare sector. Op het ogenblik van de pensionering worden de bijdragen overgedragen. Hierdoor worden deze diensten niet meer opgenomen in het pensioen in de regeling voor werknemers.

Doorzenden van de aanvraag tot raming naar de bevoegde pensioendienst

Dossier 13479

De feiten

Mevrouw Vandamme werkt sedert 1974 als verpleegster in een openbaar ziekenhuis beheerd door een gemeente. In mei 2007 wordt zij 55 jaar. De RVP zendt haar de automatische raming van haar pensioenrechten in de regeling voor werknemers. Haar pensioen wordt geraamd op ... 25 euro per maand.

Mevrouw Vandamme begrijpt dat dit enkel haar prestaties vóór haar indiensttreding bij de gemeente betreft. Zij vraagt aan haar werkgever een loopbaanoverzicht en zendt dit naar de RVP.

De RVP meldt haar dat hij onbevoegd is om de raming te maken en zendt de aanvraag door naar de PDOS.

Helaas is de PDOS evenmin bevoegd voor de behandeling van de aanvraag. De pensioenen van die gemeente worden immers beheerd door Ethias. De aanvraag wordt doorgestuurd naar de bevoegde dienst. Spijtig genoeg gaan de documenten verloren bij de verzending tussen de PDOS en Ethias. Mevrouw Vandamme is verplicht om de ganse procedure opnieuw te starten.

Hier houdt het nog niet op. Twee weken later meldt Ethias haar dat haar dossier niet meer kan worden teruggevonden. Er wordt haar wel beloofd dat zo snel mogelijk het nodige gedaan zal worden.

Bedenkingen

Zoals reeds vermeld, sturen enkel de RVP (sedert 2006) en het RSVZ (sedert 2007) een ambtshalve raming op 55 jaar.

Wanneer de loopbaan in de regeling voor werknemers of als zelfstandige slechts beperkt is in vergelijking met de in de openbare sector gepresteerde loopbaan zijn de toekomstig gepensioneerden soms nogal verbaasd bij de ontvangst van de raming.

Zij wenden zich dan ook tot de diensten die hen de ambtshalve raming bezorgd heeft om de ontbrekende raming(en) te bekomen. Deze hebben de keuze, ofwel sturen ze de vraag (zo goed als mogelijk) door naar de bevoegde dienst ofwel geven ze de aanvrager de gepaste gegevens hiervoor.

Volgens onze gegevens lichten zowel de RVP als het RSVZ de sociaal verzekerde erover in dat hij een aanvraag moet indienen bij de PDOS wanneer de ontbrekende raming de openbare sector betreft.

Wanneer de raming op vraag van betrokkene gebeurt, heeft deze in principe een vragenlijst ingevuld waarop hij de verschillende stelsels kan aanduiden waarin hij zijn beroepsbezigheden heeft uitgeoefend.

De RVP en het RSVZ zenden onder elkaar de aanvragen door die bij hen toekomen afhankelijk van de gegevens die de aanvrager heeft vermeld. Zij ontvangen een kopie van de raming die in het andere stelsel werd gemaakt. Zo kunnen de regels inzake toekenning en cumulatie door beiden in rekening gebracht worden¹⁵.

¹⁵ Wij denken in het bijzonder aan de eenheid van loopbaan (totaal van de loopbaan beperkt tot 45 jaren), maar ook aan de loopbaanvoorwaarde om recht te hebben op een vervroegd pensioen (tenminste 35 jaren loopbaan om een pensioen op 60 jaar te kunnen bekomen)

Wij stellen vast dat deze regels niet kunnen toegepast worden bij de automatische verzending van de raming aan de toekomstig gepensioneerden. Deze ramingen worden door het RSVZ en de RVP volledig gescheiden van elkaar gemaakt. Het verzenden van een gemeenschappelijke raming is nog niet aan de orde. Niets verhindert echter de sociaal verzekerde die twee ambtshalve ramingen ontvangen heeft (RVP en RSVZ) om één of twee nieuwe ramingen te vragen die in voorkomend geval rekening houden met de berekening die in beide regelingen gemaakt werd.

Conclusie

De gevraagde raming wordt aan mevrouw Vandamme bezorgd eind oktober 2007. De verwerking van haar dossier heeft 5 maanden geveerd, voor een simpele pensioenraming.

Wij hebben dit voorbeeld aangehaald niet om eventuele gebreken in het systeem aan te duiden maar wel om aan te tonen dat het bekomen van meerdere ramingen bij verschillende instellingen tijd kan vragen en dat het niet altijd eenvoudig is om van bij de aanvang de voor die ramingen bevoegde pensioendienst te kennen. Als het dan nog ergens misloopt is de betrokkene er de dupe van.

Het verdwijnen van het centrale informatiepunt inzake ramingen (de "Infodienst Pensioenen") heeft niet voor een vereenvoudiging gezorgd voor de toekomstig gepensioneerden. In tegendeel, het is aan de toekomstige gepensioneerde om te weten dat hij eventueel zelf het initiatief moet nemen om een correcte raming te bekomen die rekening houdt met de cumulatieregels.

Geen raming vóór de leeftijd van 55 jaar – Alternatief via een online simulatieprogramma

Dossier 13508

De feiten

Sedert 1994 werkt de heer Aubert in het buitenland. Tussen 1983 en 1994 werkte hij als werknemer in België.

In 2007, op 48 jarige leeftijd, vraagt de heer Aubert een raming van zijn pensioen aan de RVP.

De RVP verwerpt deze aanvraag omdat hij nog geen 55 jaar is.

Bedenkingen

Het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot uitvoering van het koninklijk besluit van 12 juni 2006 tot uitvoering van Titel III, hoofdstuk II van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact stelt in artikel 2 § 2:

"De aanvraag (voor een loopbaanoverzicht of een pensioenraming) is niet ontvankelijk als ze wordt ingediend meer dan vijf jaar voorafgaand aan de datum waarop er recht op rustpensioen of vervroegd pensioen kan ontstaan (...)."

Deze wetgeving is van openbare orde en de RVP moet deze strikt toepassen.¹⁶

Conclusie

De heer Aubert kan zijn raming pas bekomen als hij 55 jaar is, dus over 7 jaren. Afhankelijk van het feit dat hij dan in België woont of in het buitenland zal hij de raming automatisch bekomen of zal hij een aanvraag moeten indienen.

Als hij nu reeds een raming wil bekomen, kan hij terecht op de website www.kenuwpensioen.be die operationeel is sedert juni 2006.

Deze site, die een samenwerking is tussen de RVP, het RSVZ en de PDOS, geeft aan de burger de mogelijkheid om online een raming van zijn pensioen te bekomen op basis van gegevens die hij zelf invoert.¹⁷

De gebruiker heeft het voordeel dat deze site werkt voor de drie grote pensioenstelsels (werknemer, zelfstandige en ambtenaar).

De RVP is centraal beheerder van deze site en werkt momenteel aan de verfijning ervan.

In de reeds hoger vermelde Algemene beleidsnota van 23 november 2006 heeft de toenmalige Minister van Pensioenen, Bruno Tobbacq, de waarschijnlijke evolutie ervan geschetst: "Het is de bedoeling dat de simulator op termijn wordt uitgebreid met een module die een verbinding maakt met achterliggende databanken. De gebruiker kan zich dan desgewenst identificeren aan de hand van zijn elektronische identiteitskaart en een code, waarna zijn loopbaanhistoriek wordt opgezocht in de loopbaandatabanken en wordt ingeladen in de simulator. Momenteel bestaan die loopbaandatabanken evenwel nog niet, tenzij voor de sector van de werknemers (ondergebracht bij de VZW CIMIRE)."¹⁸

Het College heeft recent aan de pensioendiensten gesuggereerd om de mogelijkheid te onderzoeken om meer systematisch het bestaan van de site onder de aandacht te brengen, in het bijzonder voor de pensioenramingen vóór de leeftijd van 55 jaar. De PDOS meldde reeds dat er onder andere in het kader van de ramingen voor de leeftijd van 55 jaar geregeld verwezen wordt naar de pensioensimulatie www.kenuwpensioen.be.

¹⁶ Wij vermelden hier dat het College klachten heeft behandeld over ramingen ten laste van andere pensioendiensten dan de drie grote, met name, Ethias of nog de NMBS (dossier 13757 en andere). De betrokkenen hebben in elk geval genoegdoening bekomen. Wij hebben evenwel vastgesteld dat deze diensten niet beoogd worden door de verplichting om een ambtshalve raming af te leveren vanaf 55 jaar of in de periode van 5 jaar voorafgaand aan hun pensionering

¹⁷ Volgens het Jaarverslag 2006 van RVP (p.17) werd deze site eind 2006 18.575 per maand geraadpleegd, wat toch duidt op een maatschappelijke nood

¹⁸ Dit document kan geraadpleegd worden op de site van de Kamer: <http://www.dekamer.be/FLWB/PDF/51/2706/51K2706026.pdf>

Foutieve pensioenraming – Nadelige gevolgen

Dossier 13626

De feiten

Mevrouw Poelmans contacteert in november 2004 de Infodienst Pensioenen om een raming te bekomen van haar pensioen in de openbare sector. Zij voegt er alle nuttige gegevens bij die haar werkgever haar bezorgde.

In mei 2005 ontvangt zij de raming. De raming werd gemaakt door de PDOS en via de Infodienst Pensioenen aan haar bezorgd. Haar toekomstig pensioen wordt op ongeveer 1.900 euro bruto geraamd.

Zij dient haar pensioenaanvraag in maart 2006 in. In juli 2006 ontvangt zij haar beslissing. Haar pensioen bedraagt slechts 1.376 euro per maand.

Mevrouw Poelmans is verbaasd over dit verschil van meer dan 524 euro per maand in haar nadeel. Zij meent dat zij hierdoor een ernstig nadeel ondervindt en vraagt aan de PDOS een schadevergoeding.

Bedenkingen

Het onderzoek van het dossier toont aan dat de pensioendienst bij de raming het dossier niet behoorlijk behandeld heeft. De PDOS erkent in een brief aan de betrokkene dat er in haar geval aandacht- en interpretatiefouten gebeurden.

Uit het dossier blijkt dat de raming verricht werd op basis van een voltijdse tewerkstelling tussen 1985 en 2007 terwijl mevrouw Poelmans in werkelijkheid slechts halftijds werkte in deze periode. Bovendien werden er nog twee jaren tijdens dewelke zij in non-activiteit was, toegevoegd aan de periodes die recht openen op pensioen.

Noch de wettekst¹⁹ die stelt "de afgeleverde raming geldt niet als kennisgeving van een recht op een pensioen", noch het Handvest van de sociaal verzekerde bevatten enige sanctie. Nergens wordt in de mogelijkheid of de verplichting voorzien van een al dan niet forfaitaire compensatie aan de gepensioneerden.

Op dit ogenblik kan de gepensioneerde zich enkel tot de bevoegde rechtbank wenden tot het bekomen van een schadevergoeding. Enkel deze kan oordelen of er een fout en een schade bestaat die het recht op een vergoeding opent.

¹⁹ Artikel 3 van het koninklijk besluit van 25 april 1997 tot instelling van een Infodienst Pensioenen

Conclusie

Het pensioen van mevrouw Poelmans is vastgesteld volgens de wettelijke bepalingen. Zij kan niet meer krijgen dan door de wet voorzien.

De pensioendienst heeft erkend dat er fouten gemaakt werden bij de raming. Buiten zijn verontschuldigen kan hij geen andere compensatie verlenen.

Wij hebben in 2007 andere gelijkaardige klachten ontvangen met betrekking tot ramingen gemaakt door de RVP. Onze conclusie is steeds dezelfde.

De pensioenraming heeft slechts een informatieve waarde. Dit betekent echter niet dat deze ramingen niet met dezelfde zorg moeten behandeld worden als een echt pensioendossier. Overigens worden de gegevens van de raming, in tegenstelling met vroeger, nu bewaard als een soort van voorlopig dossier om nadien te gebruiken bij de vaststelling van het pensioen.

Niettegenstaande het louter informatieve karakter van de ramingen maar onder andere rekening houdende met een prille jurisprudentie inzake burgerlijke aansprakelijkheid moeten de pensioendiensten dubbel zo waakzaam zijn zowel om ontgoochelingen en frustratie bij de sociaal verzekerde te vermijden als om eventuele veroordelingen tot het betalen van schadevergoeding te voorkomen.

Algemene Conclusie

Ten eerste moet men vaststellen dat er de laatste jaren heel wat inspanningen²⁰ gebeurden (sedert 1997, maar vooral sedert 2006 met de eerste automatische verzendingen) om de informatie te verbeteren aan de toekomstig gepensioneerden over de hun in de verschillende pensioenstelsels opgebouwde rechten.

Vandaag bestaat er een wettelijk kader waarop men verder kan bouwen. De automatische verzending van de pensioenramingen is een echte vooruitgang die al zijn mogelijkheden nog niet heeft ontplooid. Maar de beweging werd ingezet en aan de horizon (2010) wenken nieuwe realisaties.

Ten tweede kan men niet verhullen dat er gebreken kunnen opduiken of blijven bestaan. Wij halen er enkele aan:

- ♦ de ambtshalve verzending van de raming is momenteel voorbehouden aan de werknemers en de zelfstandigen. De ambtenaren zijn (voorlopig) uitgesloten;
- ♦ de ambtshalve ramingen worden gescheiden van elkaar opgesteld²¹;
- ♦ de ambtshalve ramingen houden geen rekening met cumulatieregels, de regels inzake minimumpensioenen en beperken de informatie inzake de eventuele rechten op een vervroegd pensioen;

²⁰ In het bijzonder, rekening houdende met de hoeveelheid die behandeld wordt: +/- 16.000 ambtshalve ramingen in 2007 voor het RSVZ en +/- 291.034 voor de RVP in 2007 (+ verder 50.209 ramingen op aanvraag voor de RVP)

- ♦ de automatische raming geldt niet voor personen die in het buitenland wonen;
- ♦ de personen van minder dan 55 jaar hebben geen toegang tot de ramingen en de simulator die momenteel beschikbaar is op het internet moet nog verder verfijnd worden;
- ♦ de ramingen (ambtshalve of op aanvraag) zijn door de wet beperkt tot de "persoonlijke rechten";
- ♦ de ramingen van andere rechten (overlevingspensioenen, pensioenen als uit de echt gescheiden echtgenoot of feitelijke scheiding, ...) zijn bij gebrek aan wettelijke verplichting overgelaten aan het oordeel van de administraties (volgens welke criteria?).

Wij roepen de bevoegde instanties op om de maatregelen te bestuderen die zouden kunnen bijdragen tot het milderen van sommige mankementen die hierboven zijn aangehaald.

Wij denken hierbij vooral aan maatregelen die het mogelijk moeten maken dat de ambtshalve ramingen de betrokkenen correct zouden inlichten meer bepaald door rekening te houden met de cumulatierregels en de minimumpensioenen, zoals nu reeds het geval is voor de ramingen op aanvraag, en zelfs over het eventuele recht op een vervroegd pensioen.

Het College heeft onlangs hierover contact opgenomen met de RVP en het RSVZ. Wij komen hierop later terug.

Nieuwe wetgeving die vanaf 2007 de tijdelijke cumulatie toelaat tussen een overlevingspensioen als werknemer of in de openbare sector en een vervangingsinkomen – Reglementering nog niet van toepassing voor de pensioenen voor zelfstandigen – Weerslag op de behandeling van de dossiers en op de kwaliteit van de informatie verstrekt aan het publiek – Bijzonder geval van loopbaanonderbreking voor palliatieve zorgen – Algemene aanbevelingen

Dossiers 12785 – 13391 – 13722 en andere

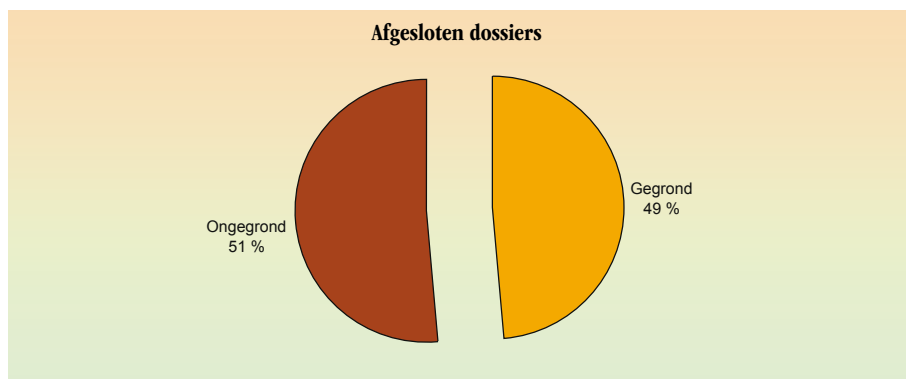
Zie deel Het RSVZ

²¹ De wens om initiatieven te nemen over de grenzen van de stelsels heen bestaat. Het is duidelijk dat men op termijn wil komen tot gemeenschappelijke ramingen door maximaal gebruik te maken van de reeds beschikbare gegevens bij andere instellingen. Dit doel ligt in dezelfde lijn als wat beoogd wordt om vanaf het jaar 2008 over te gaan tot de verzending van een gezamenlijke pensioenbeslissing in het stelsel der werknemers en zelfstandigen.

De betalingsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

De Rijksdienst vervult twee kernopdrachten in de pensioensector. Hij kent het pensioen toe aan de gewezen werknemers en betaalt de pensioenen uit aan de gepensioneerde werknemers en zelfstandigen. Deze afdeling is gewijd aan de betalingsdiensten.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers



Opmerkelijke dossiers

Fiscale regels voor onverschuldigde pensioenbedragen – Gevolgen voor de berekening van de belastingen – Gezamenlijk onderzoek met de Federale ombudsman – Oplossingen voordele van alle gepensioneerde belastingplichtigen

Dossier 12576 (e. a.)

De feiten

Mevrouw Debondt ontvangt een overlevingspensioen van 754,29 euro per maand. Tot augustus 2006 oefent zij een beroepsactiviteit uit binnen de toegelaten grenzen. In augustus 2006 licht zij de RVP erover in dat zij de toegelaten grens met meer dan 15 % zal overschrijden in 2006. Zij vraagt aan de RVP om haar pensioen te schorsen.

Door omstandigheden heeft de RVP het pensioen niet eerder kunnen schorsen dan eind 2006. Begin 2007 vraagt de RVP de terugbetaling van alle in 2006 gestorte pensioenbedragen.

Op 1 februari 2007 stopt mevrouw Debondt elke beroepsactiviteit. Het pensioen is opnieuw betaalbaar in 2007.

Enkele weken later verstuurd de RVP de fiscale fiche 281.11 met de pensioeninkomsten voor het jaar 2006 aan mevrouw Debondt. Het bedrag dat hierop vermeld wordt, bevat alle pensioenbedragen die zij tussen 1 januari en 31 december 2006 ontvangen heeft.

Hoewel betrokkene deze bedragen wel op haar rekening ontvangen heeft, heeft zij er geen recht meer op omdat zij de toegelaten jaargrens inzake beroepsinkomsten overschreden heeft.

Mevrouw Debondt verzet zich tegen deze administratieve praktijk. Volgens haar zal zij niet alleen teveel belastingen betalen voor het jaar 2006 maar loopt zij ook het risico om het teveel aan bedrijfsvoorheffing nooit terug te krijgen in de volgende jaren.

Bedenkingen

De fiscale gevolgen van deze situatie zijn duidelijk. Omdat mevrouw Debondt voor het zelfde jaar zowel pensioenen als lonen heeft ontvangen zal zij belast worden op het totaal van deze inkomsten. Bijgevolg zal voor het aanslagjaar 2007 (inkomsten 2006) de te betalen belastingen te hoog zijn. Immers, omdat het pensioen niet verschuldigd was, zou zij alleen belastingen moeten betalen op haar lonen. Wij hebben haar aangeraden om haar situatie uit te leggen aan de belastingscontroleur die haar dossier beheert.

Volgens de huidige praktijk²² zal de RVP op de volgende fiscale fiche (aanslagjaar 2008 – inkomsten 2007) het in 2007 ontvangen bedrag verminderen met wat er gedurende dat jaar is terugbetaald.

Twee mogelijkheden moeten hier onderzocht worden. Ofwel heeft mevrouw Debondt in 2007 voldoende inkomsten zodat er belastingen geheven worden, ofwel zijn haar inkomsten te klein om belast te worden.

In het eerste geval kunnen de teveel betaalde belastingen in 2006 gecompenseerd worden in 2007 en eventueel volgende jaren. In het tweede geval daarentegen zal zij nooit de bijkomende belastingen die zij in 2006 heeft moeten betalen, kunnen terugkrijgen.

Rekening houdende met het kleine pensioenbedrag dat zij ontvangt (minder dan 800 euro per maand) en de fiscale regels met betrekking tot de belastingsvrijstelling²³ is er een grote kans dat mevrouw Debondt zich in het laatste geval zal bevinden. Haar belastingen van 2006 zouden dan verloren gaan!

Kan men voorts juridisch verantwoorden dat de gepensioneerde belastingen betaalt op een onverschuldigd bedrag dat dus uiteindelijk niet belastbaar is?

²² Zoals verder uiteengezet, en zoals de CDVU het doet, zou het ideaal zijn indien er een negatieve fiscale fiche wordt opgemaakt.

²³ Artikel 154 van het Wetboek op de inkomstenbelastingen (1992): "De belasting die overblijft na toepassing van de verschillende verminderings, is niet verschuldigd ingeval de belastingplichtige uitsluitend de volgende inkomsten heeft verkregen: pensioenen, vervangingsinkomsten, werkloosheidsuitkeringen en brugpensioenen nieuw stelsel, mits het totaal van de aldus verkregen inkomsten niet meer bedraagt dan het maximum van de wettelijke werkloosheidsuitkering (...)"

Gesterkt door deze vaststellingen hadden wij contact met de Federale ombudsman. Ook hij werd met deze problematiek geconfronteerd. Zijn diensten hebben ons ingelicht over een recente jurisprudentie die gaat in de richting van een ontkennend antwoord op deze vraag.

Het Hof van Cassatie heeft in zijn arrest van 20 juni 2002²⁴ bevestigd dat een bij vergissing gedane betaling, waarover werkgever en werknemer het eens zijn dat zij ten onrechte geschiedde, dat zij moet worden terugbetaald, en die ook wordt terugbetaald, levert zelfs in het daaropvolgende aanslagjaar geen beloning op in de zin van art. 31, eerste lid van het Wetboek op de Inkomstenbelastingen (WIB 92).

Voorts onderstreepten twee overeenstemmende arresten van het Hof van beroep te Brussel²⁵ het feit dat zodra vast staat dat pensioenen waarvan de terugbetaling gevraagd wordt onverschuldigd betaald werden, deze pensioenen niet meer moeten beschouwd worden als belastbare inkomsten in de zin van artikel 34, § 1, 1^o van het Wetboek op de Inkomstenbelasting.

Wij citeren hieronder de samenvatting van deze arresten zoals weergegeven op de site www.fisconet.fgov.be.

Arrest B 97/15 van 3 oktober 1997: Zodra, zoals in het voor het Hof voorgelegde geschil het geval is, vaststaat dat door de Rijksdienst der Pensioenen, ten onrechte pensioenen werden uitgekeerd waarvan deze de terugbetaling vordert, kan de belastingadministratie niet meer volhouden dat deze bedragen belastbare inkomsten zijn omdat zij zouden zijn betaald of toegekend aan de belastingplichtige tijdens het belastbaar tijdperk. In de mate waarin de betaling onverschuldigd was, kan de Administratie niet meer beweren dat het gaat over pensioenen.

Arrest B 05/1 van 5 januari 2005: De sommen die bij vergissing werden uitbetaald door de Rijksdienst voor Pensioenen aan een belastingplichtige en derhalve een onverschuldigde betaling betreffen, zijn geen pensioenen die rechtstreeks of onrechtstreeks betrekking hebben op een beroepswerkzaamheid en kunnen derhalve niet belastbaar zijn in de zin van artikel 34 § 1, 1^o WIB 1992. De betaling vindt immers alleen haar oorsprong in een administratieve vergissing. De kwalificatie die eraan wordt gegeven door de betalende partij verandert de aard van de onverschuldigde betaling niet.

Als vergelijkingspunt, en rekening houdende met de bijzondere aard van de pensioenen in de openbare sector die eerder een uitgestelde wedde zijn dan een vervangingsinkomen, zijn wij nagegaan op welke wijze de CDVU de onverschuldigde pensioenbedragen fiscaal behandelt.

Een circulaire van de FOD Financiën van 3 september 1986²⁶ bepaalt wanneer de teveel betaalde wedden en pensioenen in een tijdperk dat volgt op dit van de betaling worden teruggevorderd, moeten deze geregulariseerd worden voor het belastbare tijdperk tijdens hetwelke deze teveel werden betaald (en dus niet voor het belastbare tijdperk tijdens hetwelke het teveel werd teruggevorderd of terugbetaald).

²⁴ Hof van Cassatie, arrest F00.0079.N, Belgische staat tegen B.G. en H.F.

²⁵ Arrest van het Hof van Beroep van Brussel van 3 oktober 1997 (B97/15) uitgesproken tegen de FOD Financiën alsook het arrest van het Hof van Beroep van Brussel van 5 januari 2005 (B05/1)

²⁶ Circulaire CI.RH. 241.529

Wanneer het onverschuldigd betaalde bedrag in één betaling wordt terugbetaald door de gepensioneerde belastingplichtige maakt de CDVU een “negatieve” fiscale fiche op met betrekking op het jaar (de jaren) waarin de schuld ontstaan is. Op basis van deze fiche kan de gepensioneerde een herziening van zijn belastingen vragen.

Wanneer de terugbetaling gebeurt door vrijwillige maandelijkse stortingen wordt dezelfde procedure gevolgd. De “negatieve” fiscale fiche wordt opgemaakt zodra de gepensioneerde akkoord is met de terugbetaling nog voor de werkelijke terugbetaling werd uitgevoerd.

Wanneer de terugbetaling gebeurt op basis van maandelijkse inhoudingen op het pensioen worden de teruggestorte sommen in mindering gebracht van het belastbaar pensioenbedrag. Zelfs in dit geval kan de gepensioneerde aan de CDVU uitdrukkelijk vragen om een “negatieve” fiscale fiche indien dit voor hem voordeliger is.

Conclusie

De problematiek waarmee wij meermaals werden geconfronteerd, werd aan de RVP voorgelegd.

In zijn antwoord van november 2007 bevestigt de RVP ons dat hij voor wat betreft de opmaak van de fiscale fiche 281.11 zich houdt aan de richtlijnen van de FOD Financiën, zowel wat betreft het model als de inhoud. Wanneer de RVP betalingen van een pensioen verricht heeft, is hij ertoe gehouden deze ook te verklaren zelfs indien in de loop van het jaar waarin ze betaald worden, vastgesteld wordt dat deze onverschuldigd waren. De RVP mag het gedeelte dat onverschuldigd was niet weglaten, noch zaken aan de fiscale fiche toevoegen die niet voorzien zijn.

De vraag omtrent de fiscale verwerking van onverschuldigde bedragen inzake pensioenen werd wel besproken met de FOD Financiën. De Federale ombudsman kon ons dit bevestigen.

Momenteel voorziet de fiscale wetgeving de mogelijkheid om de fiscale fiche betreffende de beroepsinkomsten (281.10) te vervangen door een verbeterde fiche (281.25) wanneer de schuldenaar van de inkomsten vastgesteld heeft dat er onverschuldigde betalingen waren.

Dit kon tot nu toe nog niet gebruikt worden om een fiche 281.11 recht te zetten. Dit werd nu aangepast.

In februari 2008 verscheen een circulaire die het probleem van de belastingen op de onverschuldigd betaalde pensioenen regelt.²⁷

De circulaire verruimt de principes die reeds toepasbaar waren op de wedden en pensioenen van de ambtenaren of gewezen ambtenaren tot de privé-sector.²⁸

²⁷ Circulaire van de FOD Financiën nr. CLRH. 244/588.835 van 7 februari 2008: “verruiming van bepaalde principes inzake de regularisatie van teveel betaalde bezoldigingen en pensioenen teruggevorderd in een later belastbaar tijdperk van personeelsleden of gewezen personeelsleden in de openbare sector, tot de werknemers in de privé-sector.”

²⁸ De principes van de circulaire zijn niet toepasbaar op de sociale tegemoetkomingen (werkloosheid, brugpensioen, vergoeding wegens ziekte of invaliditeit, ...), waarvoor nieuwe specifieke akkoorden moeten gemaakt worden.

Het meest interessante punt uit deze circulaire is het feit dat de regularisatie van de fiscale toestand kan uitgevoerd worden zodra de teveel betaalde sommen zijn teruggevorderd en de verkrijger van deze sommen de terugbetaling ervan niet betwist. Anders gezegd, er kan een “negatieve” fiscale fiche opgemaakt worden door de pensioendienst indien de verkrijger van de teveel betaalde sommen uitdrukkelijk akkoord gaat met de terugbetaling ervan en er geen andere gegevens voorhanden zijn om te twifelen aan de terugbetaling. Het is daarbij niet noodzakelijk dat het teveel ook reeds effectief volledig is terugbetaald (bijvoorbeeld in geval van een gespreide terugbetaling volgens een redelijk afbetalingsplan).

De RVP zal deze circulaire ambtshalve toepassen vanaf de terugvorderingen van onverschuldigde bedragen betekend vanaf 1 januari 2009 en die teveel betaalde bedragen betreffen van een voorgaand jaar. Nochtans kan deze circulaire reeds in 2008 worden toegepast indien de gepensioneerde dit uitdrukkelijk vraagt.

Terugbetaling van de ZIV bijdrage op een kapitaal – Vermelding van de gegevens op de fiscale fiche afgeleverd door de RVP – Verzending van een begeleidende brief om de gepensioneerde te helpen bij het invullen van zijn belastingsbrief – Cumulatie van een wettelijke pensioen (1ste pijler) en een extra-legaal voordeel (2de pijler)

Dossier 12644

De feiten

Op haar 63ste beslist mevrouw Villers na een beroepsloopbaan in België en Frankrijk om haar pensioen te nemen en in Frankrijk te gaan wonen.

Omdat zij in Frankrijk woont en recht heeft op een Frans pensioen valt zij niet langer onder de Belgische wetgeving inzake gezondheidszorgen²⁹. Zij kiest ook voor de onderwerping aan de Franse fiscus.

Zij levert hiervan het bewijs aan de RVP. Deze houdt vanaf dan niet langer de ZIV bijdrage, noch enige bedrijfsvoorheffing op het pensioen in.

Mevrouw Villers heeft in januari 2006 ook een kapitaal ontvangen uit een groepsverzekering. Bij de uitbetaling werd op het bruto bedrag een ZIV bijdrage ingehouden van 9.301,83 euro.

In april 2006 deelt de RVP, die deze bijdrage ontvangen heeft van de verzekeringsmaatschappij, aan mevrouw Villers mee dat hij tot de terugbetaling van deze bijdrage zou overgaan. Inderdaad, omdat de gezondheidszorgen ten laste van Frankrijk vallen is er in België geen bijdrage verschuldigd.

Eind april 2006 wordt het geld op haar rekening gestort.

²⁹ Artikel 27 van de Europese verordening EEG 1407/71 stelt “De rechthebbende op pensioenen of renten, verschuldigd krachtens de wettelijke regelingen van twee of meer Lidstaten, die recht heeft op verstrekkingen op grond van de wettelijke regeling van de Lidstaat op het grondgebied waarvan hij woont, krijgt, (...) evenals zijn gezinsleden, verstrekkingen van het orgaan van de woonplaats en voor rekening van dit orgaan, alsof de betrokkene uitsluitend recht had op een pensioen of rente, verschuldigd krachtens de wettelijke regeling van deze Staat.”

Een jaar later contacteert mevrouw Villers ons met een probleem betreffende de gegevens die voorkomen op de fiscale fiche 281.11 (inkomsten 2006) die door de RVP werd afgeleverd.

Op de fiscale fiche werd het terugbetaalde bedrag inzake ZIV bijdrage niet afzonderlijk vermeld. Het werd bij de inkomsten voor het jaar 2006 gevoegd.

Mevrouw Villers betwist dit. Volgens haar is het mogelijk dat zij hierdoor een hogere belasting zou moeten betalen dan normaal. Zij vroeg aan de RVP een verbeterde fiscale fiche. De RVP weigerde dit.

Bedenkingen

In antwoord op haar klacht geeft de RVP haar de raad om het terugbetaalde bedrag van 9.301,83 euro af te trekken van haar gewone inkomsten vermeld onder de rubriek 211 en dit te vermelden onder de rubriek 213 of 214 afhankelijk van de oorspronkelijk op het kapitaal toegepaste belastingsvoet.

Zij contacteert haar verzekeringsmaatschappij die haar de nodige inlichtingen bezorgt om haar belastingsaangifte correct in te vullen.

Het probleem van mevrouw Villers vond een praktische oplossing. Wij vroegen evenwel aan de RVP enige uitleg over zijn werkwijze.

Wij vroegen met name of het mogelijk is om de op een kapitaal ingehouden en terugbetaalde ZIV bijdragen te onderscheiden van de andere inkomsten bij het opstellen van de fiscale fiche 281.11.

Volgens het antwoord van de RVP gebeurt het samenvoegen van de terugbetaalde bedragen en de belastbare inkomsten louter uit praktische overwegingen.

De RVP kan immers niet weten aan welke belastingsvoet het kapitaal onderworpen was, noch kent hij de eventuele verdeling tussen het contractueel vastgestelde kapitaal en winstdeelnames. Deze inlichtingen zijn enkel weerhouden door de instelling die het kapitaal betaalt.

De fiscale fiche wordt wel vergezeld van een begeleidende brief die de gepensioneerde moet toelaten om zijn belastingsbrief correct in te vullen.

Conclusie 1

De RVP is uitsluitend bevoegd voor de wettelijke pensioenen (1ste pijler) terwijl de verzekeringsinstellingen bevoegd zijn voor de extra-legale voordelen (2de pijler). En hoewel er een centraal register bestaat waarin alle wettelijke en extra-legale pensioenen zijn opgenomen (« Pensioenkadaster ») is er op dit ogenblik geen enkele wettelijke verplichting voor geen van beide spelers om de gegevens door te geven, noch om een enige verklaring op te stellen.

De RVP kan dan ook niet anders dan de terugbetaling (uit de 2de pijler) voegen bij de pensioeninkomsten (uit de 1ste pijler).

Hij heeft uiteraard een informatieplicht. Deze werd hier vervuld.

Hij voegt bij de fiscale fiche een begeleidende brief zodat de gepensioneerde zijn belastingen correct kan invullen.

Deze uitleg samen met inlichtingen bekomen bij de verzekeringsmaatschappij volstaan om de correctheid van de gegevens in de fiscale aangifte te waarborgen.

Om te vermijden dat de fiscale administratie toch nog vragen zou stellen kan de gepensioneerde de brieven van de RVP en van het verzekeringsorganisme bij zijn aangifte voegen.

Conclusie 2

De Ombudsdienst Pensioenen ontvangt meer en meer klachten die zowel de 1ste als de 2de pensioenpijler betreffen.

Dit is onder meer te verklaren door het feit dat beide pijlers sterk verweven zijn met elkaar en mekaar beïnvloeden, bijvoorbeeld voor het vaststellen van de in te houden bijdragen (ZIV, solidariteit) en de fiscale inhoudingen.

De RVP heeft toegang via het Pensioenkadaster tot verschillende gegevens inzake de 2de pijler³⁰, meer bepaald om hem toe te laten om de wettelijke inhoudingen vast te stellen op de pensioenen die hij beheert.

In het voorliggende geval beschikt de RVP niet over voldoende inlichtingen om automatisch aan de gepensioneerde de correcte informatie te geven. Deze informatie is weliswaar beschikbaar maar in de huidige stand van zaken kan de pensioendienst niet “kiezen” welke gegevens hij absoluut nodig heeft of meer gedetailleerde gegevens bekomen.

Indien men van de RVP bijvoorbeeld zou eisen dat hij ambtshalve de correcte gegevens meedeelt in het geval van een terugbetaling van ZIV inhoudingen op een kapitaal zou hij zeer duidelijke inlichtingen moeten hebben over het contractuele kapitaal en over de deelname in de winst. Deze bedragen zijn immers onderworpen aan verschillende aanslagvoeten en moeten dan ook vermeld worden onder verschillende rubrieken op de fiscale aangifte.

Deze gegevens bevinden zich momenteel niet in het Pensioenkadaster.

³⁰ De PDOS heeft eveneens toegang tot deze gegevens in het kader van zijn opdracht

We kunnen ons volgende (principiële)vragen stellen:

- ♦ Wie moet (aanvaarden) deze gegevens mee(te)delen en onder welke vorm? Wat zijn de respectievelijke verantwoordelijkheden van de verschillende spelers (verzekeringsmaatschappijen, Pensioenkadaster, RVP)?
- ♦ Is er geen risico voor wat betreft het respect voor de privacy van de betrokken verzekerden bij het ter beschikking stellen van deze inlichtingen?
- ♦ Hoe kan men het probleem oplossen inzake het doorgeven van deze informatie aan de bevoegde (sociale en fiscale)buitenlandse overheden?

Deze bedenkingen roepen meer vragen op dan dat er antwoorden geformuleerd worden. Dit brengt ons terug naar onze eerste conclusie.

Zolang er geen nieuwe wettelijke mechanismen worden ingevoerd (en dit gebeurt niet zomaar van vandaag op morgen) blijft het de gepensioneerde die de nodige stappen moet ondernemen, weliswaar duidelijk ingelicht door de RVP in de begeleidende brief die ambtshalve bij de fiscale fiche wordt gevoegd.

De IGO en een verblijf in het buitenland – Ongelijke behandeling tussen gepensioneerden betaald op rekening en deze betaald via assignatie – Verbeterde administratieve praktijk bij invordering van onverschuldigd betaalde sommen – Eerbiediging van het beginsel van tegensprekelijkheid

Dossiers 11144 – 12481

De feiten

De gerechtigde op een IGO moet zijn hoofdverblijfplaats in België hebben, dit wil zeggen dat hij bestendig en daadwerkelijk in België moet verblijven.

Wordt gelijkgesteld met een bestendig en daadwerkelijk verblijf in België, op voorwaarde dat de RVP vooraf ingelicht werd:

- ♦ het verblijf in het buitenland gedurende minder dan dertig al dan niet opeenvolgende dagen per jaar. Indien deze periode overschreden wordt dan wordt de uitbetaling van de IGO geschorst voor elke kalendermaand tijdens welke de gerechtigde niet ononderbroken in België verblijft;
- ♦ het verblijf in het buitenland gedurende dertig al dan niet opeenvolgende dagen per kalenderjaar of langer, ten gevolge van een toevallige of tijdelijke opname in een ziekenhuis of een andere instelling voor zorgenverstrekking;
- ♦ het verblijf in het buitenland gedurende dertig al dan niet opeenvolgende dagen per kalenderjaar of langer, voor zover uitzonderlijke omstandigheden dit verblijf wettigen en op voorwaarde dat het beheerscomité van de Rijksdienst voor Pensioenen hiertoe de toelating heeft verleend.

De heer en mevrouw Triki genoten beiden een IGO. Deze werd betaald op hun bankrekening. In 2005 verbleven zij meer dan 29 dagen in het buitenland. In mei 2006 licht de RVP hen erover in dat hun IGO niet kon betaald worden van 1 april tot 30 september 2005, of gedurende 6 maanden. Zij moesten een schuld terugbetalen van 1.361,54 euro. De beslissing vermeldt dat zij binnen de dertig dagen een aanvraag tot verzaking aan de terugvordering kunnen indienen.

Zij maken van deze mogelijkheid gebruik en dienen onmiddellijk een aanvraag in. Dit bleek echter verloren moeite want buiten hun weten om had de RVP de schuld al teruggevorderd bij de bank. De bank heeft meteen het geld aan de RVP terugbetaald. Hierdoor was voor de pensioendienst de zaak afgehandeld en werd de aanvraag tot verzaking zonder voorwerp.

Bedenkingen

In ons Jaarverslag 1999 (p. 99-103) hadden wij het vrij uitgebreid over de reglementering inzake de betaling op rekening en de overeenkomsten en de verbintenissen die aan de gepensioneerden worden opgelegd.

Wij onderstreepten dat bepaalde artikels uit de overeenkomsten tussen de financiële instellingen en de RVP sommige wettelijke en reglementaire bepalingen omzeilden. Deze bepalingen hadden net tot doel om aan de gepensioneerde een zekere vorm van bescherming te bieden wanneer hij een schuld moet terugbetalen. Er bestond een ongelijkheid tussen de gepensioneerden die op een rekening betaald worden en deze die via assignatie betaald worden, ten nadele van de eerste categorie.

Wij haalden drie onregelmatigheden aan op het gebied van de terugvordering van onverschuldigde betalingen:

- 1) in het geval van een betaling op rekening werden de verjaringstermijnen van 6 maanden en 3 jaren niet altijd gerespecteerd;
- 2) zelfs als de schuld naar behoren werd betekend³¹, met recht van beroep, werd de gepensioneerde soms de facto de wettelijke mogelijkheid ontnomen om gebruik te maken van de aanvraag tot verzaking aan de schuld³²;
- 3) in sommige gevallen werd de schuld in zijn geheel rechtstreeks bij de bank gerecupereerd (indien het saldo van de rekening dit toeliet)³³. Dit ging in tegen de normale regels die in principe een invordering van de schuld voorzagen op basis van maximum 10 % van het verschuldigde maandbedrag.

³¹ Dit was niet altijd het geval. Zie hiervoor ons Jaarverslag 2002 (p. 100-102) inzake het verblijf in het buitenland van een gerechtigde op een IGO.

³² De RVP vroeg de terugbetaling van de schuld onmiddellijk na de betekening van de schuld. Hierdoor werd elke aanvraag tot verzaking zonder voorwerp zodra de bank het gevraagde bedrag aan de RVP had teruggestort.

³³ De modelovereenkomst voorzag dat het door de bank terugbetaalbare bedrag beperkt werd tot het op de rekening beschikbare saldo, verhoogd met 1.239,47 euro.

Reeds in 1999 hebben wij aanbevolen om de reglementering betreffende de betaling per overschrijving aan te passen zodat:

- ♦ de verjaringstermijn van 6 maanden of 3 jaar altijd gerespecteerd wordt;
- ♦ iedere schuld op de gewone wijze betekend wordt met recht van beroep en de mogelijkheid van een aanvraag tot verzaking;
- ♦ aan de gepensioneerde uitdrukkelijk toestemming moet gevraagd worden om de schuld op een andere wijze te delgen dan door inhoudingen van 10% op het maandbedrag van het pensioen.

In 2004 achtten wij het nuttig om deze aanbeveling te herinneren omdat tot dan er nog geen enkele wijziging was opgetreden.

Omdat er ons nog steeds klachten van gelijkaardige aard bereikten, hebben wij in 2005 de RVP hieromtrent opnieuw gecontacteerd. Wij stelden vast dat hij zijn werkwijze had aangepast, behalve dan in het geval van de terugvordering van een IGO ingevolge een niet toegelaten verblijf in het buitenland.

Ook in 2006 verdedigde de RVP nog volgende stelling: wanneer de gepensioneerde de betaling vraagt op rekening van een voordeel dat niet overal ter wereld betaalbaar is, tekent hij een overeenkomst waarbij hij de RVP toelaat om elke onverschuldigde som rechtstreeks bij de bank terug te vorderen.

Tijdens dit zelfde jaar werd deze praktijk echter verschillende keren veroordeeld door de Arbeidsrechtbanken. De genadeslag werd gegeven door de bevestiging door het Hof van Cassatie op 23 januari 2006 van het arrest van het Arbeidshof te Brussel van 8 november 2004.

De RVP paste zijn werkwijze aan. Immers de latere vonnissen – meer bepaald een vonnis van de 11de Kamer van de Arbeidsrechtbank te Brussel van 1 december 2006 – schikken zich naar dit arrest.

Wij citeren een uittreksel uit dit arrest:

"Artikel 3 § 4 van de overeenkomst waarin bepaald wordt dat de RVP de financiële instelling kan verzoeken onverschuldigde betalingen terug te betalen zonder tussenkomst van de betrokkene, op basis van de machtiging die deze daartoe heeft ondertekend ten belope van het beschikbaar saldo gaat in tegen de wettelijke bepalingen met betrekking tot de mogelijkheid tot terugvordering.

Deze bepalingen zijn van openbare orde en kunnen niet terzijde worden gesteld door de bepalingen van een overeenkomst.

Artikel 3 § 4 van de overeenkomst kan derhalve geen toepassing vinden. De contractanten konden niet verzaken aan de rechten die hen gewaarborgd zouden worden door de aangehaalde wettelijke bepalingen van latere datum."

Conclusie

Een voor de RVP ongunstige en constante rechtspraak heeft in januari 2007 geleid tot een wijziging van het standpunt van de RVP. Hij heeft definitief de methode van de terugvordering op de bankrekening verlaten.

De RVP houdt zich voortaan aan de wettelijke voorschriften, zoals vermeld in onze aanbevelingen. Hij respecteert de verjaringstermijnen, betekent de schuld volgens de voorschriften met een recht van beroep en de mogelijkheid om de verzaking te vragen en vraagt uitdrukkelijk de instemming van de gepensioneerde met een terugvordering van meer dan 10% van het maandbedrag.

Vanaf 25 januari 2007 gebeurt de terugvordering van een schuld voor alle gepensioneerden op dezelfde wijze, ongeacht het feit of zij betaald worden op rekening of via assignatie.

De RVP besliste om de dossiers die vroeger (vóór 1 december 2006, datum van het hoger vonnis) op de oude wijze behandeld werden niet te herzien.

De gepensioneerden die door deze vroegere werkwijze benadeeld werden tussen 1 december 2006 en 25 januari 2007 kunnen aan de RVP vragen om hun dossier te herzien.

De Ombudsdienst Pensioenen betreurt het feit dat ook de vroegere dossiers niet ambtshalve herzien worden met toepassing van de nieuwe werkwijze.

Overlevingspensioen in de openbare sector te beperken door de toekenning van een rustpensioen in de regeling voor werknemers – Onverschuldigde sommen recupereerbaar door compensatie tussen pensioenstelsels – Gebrek aan coördinatie tussen de RVP en de PDOS

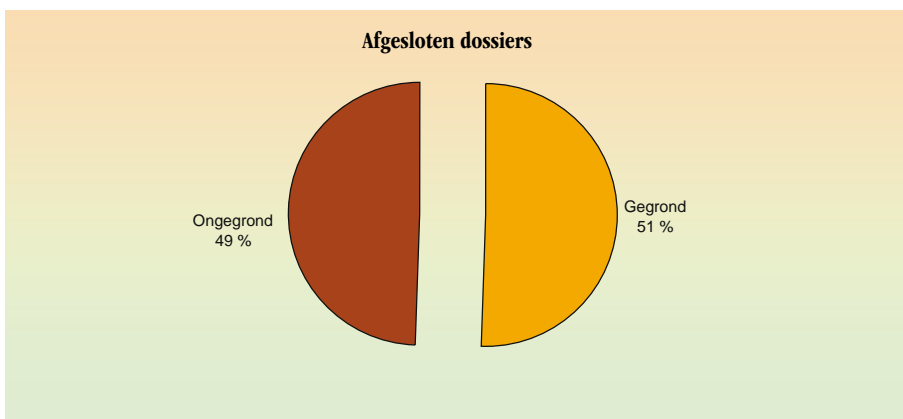
Dossier 11324

Zie deel De Pensioendienst voor de Overheidssector

De Pensioendienst voor de Overheidssector (PDOS)

Deze pensioendienst staat in voor de toekenning van de rust- en overlevingspensioenen voor ambtenaren.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers



Opmerkelijke dossiers

Ingangsdatum van het pensioen in de openbare sector – Eerste aanvraag (een beetje) te vroeg ingediend en verloren gegaan – Tweede aanvraag ingediend (net) na 65 jaar – Billijke oplossing – Polyvalentie van de aanvraag tussen pensioenstelsels

Dossiers 12199 (en 12267 – 12370 – 13011 – 13051 – 13439)

De feiten

De heer Borremans wordt 65 jaar in januari 2006. Zijn pensioen als werknemer en zelfstandige wordt hem ambtshalve toegekend vanaf 1 februari 2006.

Hij werkte ook in de openbare sector. Om dit pensioen te bekomen, moet hij een uitdrukkelijke aanvraag indienen.

Op 31 januari 2005 heeft hij zich bij de openbare dienst die hem tewerkstelde aangeboden. Hij vulde het aanvraagformulier in. De heer Borremans meent dat hij hiermee alles gedaan heeft wat hij moest doen.

Een jaar gaat voorbij zonder dat de heer Borremans ook maar iets hoort over zijn pensioen in de openbare sector. Op 20 maart 2006 biedt hij zich weer aan bij zijn vroegere werkgever. Deze vraagt hem een nieuw aanvraagformulier in te vullen.

Deze nieuwe aanvraag wordt door de PDOS onderzocht. Eind oktober 2006 licht de PDOS de heer Borremans erover in dat zijn pensioen slechts kan ingaan vanaf 1 april 2006 en niet vanaf 1 februari 2006 zoals hij had gevraagd.

Enerzijds is er geen spoor van de eerste aanvraag. Deze moest door de bevoegde dienst van de betrokken FOD doorgestuurd worden naar de PDOS. Maar de aanvraag ging verloren.

Anderzijds is deze aanvraag, waarvan betrokkene een kopie heeft, niet rechtsgeldig omdat hij gedateerd is op 31 januari 2005. De PDOS verduidelijkt dat een pensioenaanvraag niet mag ingediend worden meer dan een jaar voor de gewenste ingangsdatum. In dit geval was de aanvraag één dag te vroeg ingediend!

Bedenkingen

Artikel 46 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen bepaalt dat de personen die hun loopbaan hebben beëindigd na 31 december 1976 en die in aanmerking komende diensten of periodes van na die datum kunnen laten gelden, een pensioen kunnen bekomen op de eerste dag van de maand die volgt op hun 60ste verjaardag of op de eerste dag van de maand die volgt op de datum van de stopzetting van hun functies indien deze zich later voordoet op voorwaarde dat zij tenminste vijf pensioenaanspraakverlenende dienstjaren tellen.

Artikel 51 van dezelfde wet bepaalt dat het genot van een rustpensioen (onmiddellijk of uitgesteld) afhankelijk is van het indienen van een aanvraag die moet gericht worden aan het bestuur waartoe betrokkene het laatst heeft behoord of aan de instelling belast met de berekening van het pensioen.

In de aanvraag, die niet meer dan een jaar voor de ingangsdatum van het pensioen mag worden ingediend, vermeldt de betrokkene de datum waarop hij wenst dat het pensioen ingaat.

Het pensioen gaat evenwel op zijn vroegst in de eerste dag van de maand na die waarin de aanvraag werd ingediend:

- ♦ indien de aanvraag niet werd ingediend in het jaar dat volgt op de 60ste verjaardag van de aanvrager;
- ♦ indien de aanvraag niet werd ingediend in het jaar dat volgt op het neerleggen van het ambt als de aanvrager zijn ambt na zijn 60ste verjaardag neerlegt.

Rekening houdende met de datum van de aanvraag (20 maart 2006) en met de hier aangehaalde wettelijke bepalingen moet de ingangsdatum van het pensioen vastgesteld worden op 1 april 2006.

De PDOS verschuilt zich achter de wettelijke bepalingen. Hij is evenwel bereid om zijn standpunt te herzien indien de betrokkene kan aantonen dat hij tussen 1 februari 2005 en 31 januari 2006 wel degelijk een aanvraag heeft ingediend bij de PDOS of bij zijn werkgever.

In tegenstelling met de heer Borremans stelden wij in andere dossiers vast dat sommige betrokkenen met een gemengde loopbaan werknemer/zelfstandige – openbare sector niet op de hoogte zijn van het feit dat zij een afzonderlijke aanvraag moeten indienen tot het bekomen van een pensioen in de openbare sector.

Uit het onderzoek van die dossiers blijkt dat er in die gevallen soms veel tijd verloren gaat bij de vaststelling van de pensioenrechten. Het feit dat de betrokkene geen aanvraag indient in de openbare sector ligt aan de basis van een vertraging in de vaststelling van de rechten in de regeling voor werknemers of zelfstandigen. De RVP en het RSVZ kunnen immers geen definitieve beslissing nemen zonder te beschikken over de pensioenrechten in de openbare sector. Door het ontbreken van een aanvraag in de openbare sector kan de PDOS anderzijds de pensioenrechten niet vaststellen.

Conclusie 1

De PDOS herziert zijn standpunt omdat de werkgever van de heer Borremans met een attest bevestigde dat de heer Borremans wel degelijk een aanvraag ondertekende op 31 januari 2005 maar dat deze slechts op 2 februari 2005 werd overgemaakt via de normale procedure aan het bevoegde ministeriële departement. Deze aanvraag ging nadien om niet achterhaalde redenen verloren. Vast staat dat de betrokkene hiermee niets te maken heeft.

Rekening houdende met dit nieuwe element kent dit dossier een positieve oplossing ingegeven door het gezond verstand en de billijkheid. De heer Borremans ontvangt zijn pensioen vanaf de door hem gewenste datum, 1 februari 2006.

Deze positieve oplossing verhindert echter niet dat het te betreuren valt dat de RVP of het RSVZ die belast waren met het ambtshalve onderzoek, de vragenlijst (mod. 54) betreffende de loopbaan niet hebben doorgestuurd aan de PDOS (waarna de PDOS betrokkene kan inlichten betreffende de stappen die hij moet ondernemen) of de RVP of het RSVZ de betrokkene niet hebben ingelicht over de stappen die hij moest ondernemen.

In afwachting van een tekst die de polyvalentie regelt (zie verder in deze tekst) hebben zowel de RVP als het RSVZ ons bevestigd dat in het kader van hun informatieopdracht en wanneer zij vaststellen dat er geen onderzoek is naar de rechten in de openbare sector zij erover zullen waken om de betrokkene zo goed mogelijk in te lichten dat hij een aanvraag moet indienen in de openbare sector indien hij wenst dat zijn rechten in dat stelsel onderzocht worden.

Wij moesten evenwel vaststellen dat in een aantal dossiers de RVP of het RSVZ betrokkene niet expliciet ingelicht hebben over het belang van een pensioenaanvraag in de openbare sector.

Vanuit dezelfde invalshoek en steeds in afwachting van de teksten inzake de polyvalentie van de aanvraag heeft het College de PDOS gevraagd, in overeenstemming met de bepalingen inzake de verplichting tot het verstrekken van informatie die voortvloeien uit het Handvest van de sociaal verzekerde (meer bepaald artikel 3), of het mogelijk is om de betrokkene uit eigen beweging in te lichten over de verplichting tot het indienen van een aanvraag bij zijn werkgever wanneer de RVP of het RSVZ de PDOS inlicht over het bestaan van een aanvraag of een onderzoek in hun stelsel wanneer een loopbaan in de openbare sector wordt vastgesteld of vermeld (zie hieronder). Wij volgen deze problematiek verder op.

Conclusie 2

Deze vaststelling brengt ons tot de problematiek van de uitwisseling van gegevens tussen de pensioendienst in de regeling der werknemers en van de openbare sector.

Wanneer bijvoorbeeld de RVP en/of het RSVZ een pensioenaanvraag onderzoeken of een ambtshalve onderzoek voeren en de aanvrager in de inlichtingen betreffende zijn loopbaan vermeldt dat hij diensten in de openbare sector heeft gepresteerd vragen de RVP en/of het RSVZ normaal aan de PDOS inlichtingen over de pensioenrechten in de openbare sector.

Het kan echter gebeuren dat de aanvrager door vergetelheid, onwetendheid of welke andere reden ook (en niettegenstaande het feit dat hij hiertoe niet verplicht is) geen aanvraag heeft ingediend om zijn rechten in de openbare sector te laten onderzoeken.

Gelet op het feit dat er geen officiële aanvraag is, beperkt de PDOS er zich in de meeste gevallen toe om te antwoorden dat hij niet over een pensioendossier op naam van betrokkene beschikt.

Niettemin houdt de PDOS de vraag van de RVP of het RSVZ bij en geeft hij er later gevolg aan op het ogenblik dat de PDOS de aanvraag tot pensioen ontvangt en/of wanneer de noodzakelijke inlichtingen bij de werkgever in de openbare sector zijn gekomen.

Overigens meent de PDOS dat hij aan de RVP en/of het RSVZ een voldoende antwoord bezorgd heeft en dat hij niet verder moet antwoorden op eventuele volgende herinneringen.

Deze situatie kan nadeel berokkenen aan de gepensioneerde. Immers, indien geen van de pensioendiensten het initiatief neemt om de betrokkene uitdrukkelijk in te lichten over de noodzaak om een aanvraag in te dienen voor zijn loopbaan in de openbare sector kan de behandeling van het dossier grote vertragingen oplopen (zie het dossier van de heer Borremans).

Volgens ons zou deze raad onmiddellijk aan de gepensioneerde moeten gegeven worden met het oog op het vrijwaren van eventuele rechten.

Artikel 3 van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het Handvest van de sociaal verzekerde stelt “de instellingen van sociale zekerheid zijn verplicht aan de sociaal verzekerde die daar schriftelijk om verzoekt, alle dienstige inlichtingen betreffende zijn rechten en verplichtingen te verstrekken en uit eigen beweging de sociaal verzekerde alle bijkomende informatie te verschaffen die nodig is voor de behandeling van zijn verzoek of het behoud van zijn rechten.”

Door uit eigen beweging de aanvrager in te lichten over de wijze waarop hij zijn rechten in de andere stelsels kan laten gelden indien uit het dossier kan afgeleid worden dat deze rechten nog niet onderzocht worden, houden de pensioendiensten (RVP/RSVZ) zich aan deze bepaling.

Een werkgroep bestaande uit de drie voornaamste pensioendiensten (RVP, RSVZ en PDOS) heeft een ontwerp van koninklijk besluit voorbereid dat, in het kader van het Handvest van de sociaal verzekerde, de instelling van een echte polyvalentie van de aanvraag tussen deze drie diensten beoogt.

Onder “polyvalentie” verstaat men de gevallen waarin één enkele en zelfde aanvraag ingediend bij een instelling bevoegd voor een pensioenstelsel ook uitwerking heeft in één of meerdere andere pensioenstelsels. Het doel is te komen tot de situatie waarbij de datum die door een instelling weerhouden wordt als datum van de aanvraag, eveneens door de andere instellingen zou weerhouden worden als datum van de aanvraag.

De polyvalentie kan ook breder bekeken worden, namelijk inzake “validatie”³⁴ van een aanvraag en inzake het “ambtshalve onderzoek”³⁵.

In deze gevallen is het beoogde doel duidelijk, namelijk vermijden dat de sociaal verzekerde enig recht zou verliezen.

Indien de uitdieping van het begrip polyvalentie gerealiseerd wordt zou dit ook een effect moeten hebben op het vlak van de administratieve vereenvoudiging. Om de verschillende rechten te onderzoeken in de verschillende stelsels zou de aanvrager nog slechts één enkele aanvraag moeten doen. Hierdoor wordt van de betrokkene niet meer geëist dat hij een tweede (overbodige) aanvraag moet indienen die bovenop de eerste komt.³⁶

³⁴ Dit wil zeggen het geval waarin men in het bevoegde pensioenstelsel gevolg geeft aan een aanvraag ingediend bij een instelling die niet bevoegd is om het gevraagde pensioen toe te kennen.

³⁵ Men beoogt hier de situaties waarin de rechten van de sociaal verzekerde automatisch worden onderzocht zonder dat hij hiertoe een aanvraag moet indienen. Wanneer een ambtshalve onderzoek in een pensioenstelsel het ambtshalve onderzoek in een ander stelsel tot gevolg heeft, wordt het tweede onderzoek geacht uitwerking te hebben op dezelfde datum als het eerste.

³⁶ Dit is nog steeds zo in het geval bij een aanvraag ingediend in het stelsel van de werknemers of zelfstandigen rechten waarbij men ook pensioenrechten in de openbare sector wil openen. De sociaal verzekerde is ertoe gehouden een nieuwe aanvraag in te dienen in de openbare sector op basis van de definitieve beslissing van de RVP of het RSVZ. Deze tweede aanvraag moet bovendien ingediend worden binnen de zes maanden na de betekening van de beslissing van de RVP of het RSVZ. Enkel dan geldt de datum van registratie van de aanvraag bij de RVP of het RSVZ als datum van aanvraag voor de opening van het recht in de openbare sector.

De verschillende pensioendiensten zijn er zich weliswaar van bewust dat zij de betrokkenen moeten helpen om op het gepaste moment hun volle rechten te laten gelden in de verschillende pensioenstelsels.

De RVP vestigde onze aandacht op het nieuwe systeem "Hermes". Dit beoogt de uitwisseling van gegevens tussen de bedoelde organismen te versnellen teneinde hen toegang te verlenen via elektronische weg tot de noodzakelijke inlichtingen bij het vaststellen van de rechten.

In het kader van dit project wordt er automatisch een signaal verzonden zodra een instelling het onderzoek van een dossier aanvat, of dit nu ambtshalve of op vraag is, en ongeacht de aard van het beoogde voordeel.

Indien deze informatie tot gevolg heeft dat een eerder toegekend recht moet herzien worden kan de instelling die dit recht beheert en het signaal ontvangen heeft alle noodzakelijke inlichtingen tot de vaststelling van het nieuwe recht opvragen.

Het bereiken van een zo groot mogelijke polyvalentie van een pensioenaanvraag is nauw verbonden met de progressieve ontwikkeling van de elektronische aanvraag.

Sedert 1 januari 2008 kan de pensioenaanvraag elektronisch gebeuren.³⁷ Deze aanvraag gebeurt ofwel via het gemeentebestuur ofwel via de pensioendienst zelf (gewestelijk kantoor van de RVP of het RSVZ). Vanaf dezelfde datum³⁸ zou het voor de gepensioneerde moeten mogelijk zijn om van bij hem thuis via zijn PC een aanvraag in te dienen. Tenzij wij ons vergissen, zou deze mogelijkheid binnenkort bestaan.

In het raam van een echte polyvalentie van de aanvraag zal het mogelijk zijn om de elektronische aanvraag te verzenden naar de verschillende bevoegde pensioendiensten op basis van de eenvoudige vermelding van de stelsels waarin de betrokkene gewerkt heeft.

Volgens ons zouden deze wijzigingen nog een grotere impact hebben en de polyvalentie van de aanvraag nog beter gewaarborgd zijn indien deze verbeteringen zouden uitgebreid worden tot een zo groot mogelijk aantal pensioeninstellingen en stelsels zoals de DOSZ, de NMBS, de CDVU of de voordelen toegekend door de regionale, provinciale of lokale overheden.

³⁷ Koninklijk besluit van 21 april 2007 tot wijziging van de modaliteiten voor de indiening van de aanvraag met het oog op het bekomen van de uitkeringen voorzien in het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers en in het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen (Belgisch staatsblad van 7 mei 2007)

³⁸ Koninklijk besluit van 26 juli 2007 tot uitvoering van de artikelen 297, 299 en 301 van de programmawet (I) van 27 december 2006 (Belgisch staatsblad van 14 augustus 2007)

Niets verhindert overigens een nog globalere uitbreiding tot alle instellingen van sociale zekerheid die onder de toepassing van het Handvest van de sociaal verzekerde vallen, zelfs tot de openbare diensten op gewestelijk of gemeenschapsniveau.

Wij herhalen onze suggestie uit ons Jaarverslag 2006 (p.69) in de hoop dat deze tenminste het voorwerp zal uitmaken van een diepgaande studie.

Wij loochenen niet dat deze eventuele uitbreiding rekening moet houden met sommige obstakels.

Enerzijds vergt de veelheid aan organismen die de bijzondere pensioenstelsels beheren om redenen van doeltreffendheid ontegensprekelijk de aanwijzing/oprichting door de wetgever van een coördinerend orgaan aan wie de centralisatie van de pensioenaanvragen kan toevertrouwd worden of bij ontstentenis duidelijke richtlijnen voor de opvolging van de dossiers. Anderzijds is er de afwezigheid van een centrale gegevensbank voor ambtenaren (zie onze bespreking over SIGeDIS in dit Jaarverslag (dossier 13502) en ons Jaarverslag 2006, p. 139).

Voorts is het aangewezen dat de pensioendiensten erover waken de toekomstig gepensioneerde op het gepaste moment te kunnen inlichten bijvoorbeeld over het feit dat het pensioen in het ene stelsel kan genomen worden op een eerdere datum dan in het andere stelsel om te vermijden dat er een verlies wegens vervroeging te vermijden.

Overlevingspensioen in de openbare sector te beperken door de toekenning van een rustpensioen in de regeling voor werknemers – Onverschuldigde sommen recupereerbaar door compensatie tussen pensioenstelsels – Gebrek aan coördinatie tussen de RVP en de PDOS

Dossier 11324

De feiten

Mevrouw David geniet sedert 1 december 1997 een overlevingspensioen in de openbare sector. Vanaf 1 juni 2004 heeft zij recht op een rustpensioen als werknemer.

Haar rustpensioen werd slechts toegekend door de beslissing van 30 januari 2006.

Mevrouw David heeft sedert juni 2004 altijd haar volledige overlevingspensioen ontvangen. Er is een schuld ontstaan.

De RVP is zich ervan bewust dat er bij de PDOS mogelijks een schuld ontstaan is en wenst te anticiperen op een eventuele vraag tot compensatie van de PDOS. De RVP houdt op eigen initiatief een som van 10.693,55 euro in op de beschikbare achterstallen in de regeling voor werknemers. Dit bedrag wordt onmiddellijk aan de PDOS gestort.

De afrekening die de RVP aan de mevrouw David stuurt in februari 2006 vermeldt de inhouding van het voornoemde bedrag.

Met de beslissing van 28 november 2006 betekent de PDOS het bedrag van het overlevingspensioen dat nog betaalbaar was sedert 1 juni 2004 aan mevrouw David.

Dit bedrag ligt lager dan het tot dan toe betaalde bedrag, vandaar een schuld.

De PDOS deelt aan mevrouw David mee dat in toepassing van de zesmaandelijks verjaring enkel de sommen die haar ten onrechte werden betaald sedert 1 juni 2006 zouden worden teruggevorderd. Een afrekening zou nog worden nagestuurd. De onverschuldigde betalingen van vóór 1 juni 2006 zouden gedeeltelijk worden gecompenseerd met de achterstallen die beschikbaar zijn bij de RVP.

De afrekening van de schuld in de openbare sector werd aan mevrouw David verstuurd op 1 februari 2007. De terug te storten som bedroeg 3.811,49 euro (periode van 1 juni 2006 tot en met 31 december 2006).

Ondertussen werd vanaf januari 2007 het correcte overlevingspensioen betaald. De terugbetaling van de schuld vangt aan vanaf augustus 2007 door middel van maandelijkse inhoudingen op het pensioen.

Omdat de RVP haar in februari 2006 meldde dat er een bedrag aan de PDOS zou gestort worden ter compensatie van een schuld inzake haar overlevingspensioen en mevrouw David van de PDOS geen teken van leven krijgt, neemt zij met beide pensioendiensten contact op.

Zij bekomt, ondanks haar aandringen, slechts ontwijkende of tegengestelde inlichtingen. De RVP bevestigt haar dat de achterstallen door de PDOS werden opgevraagd. De PDOS beweert evenwel niets gevraagd te hebben.

Het is met deze onduidelijke situatie dat mevrouw David zich in juli 2006 tot de Ombudsdienst wendt.

Bedenkingen

Door de toepassing van de cumulatierregels moest het overlevingspensioen van mevrouw David vanaf 1 juni 2004 verminderd worden.

Omdat de RVP slechts in januari 2006 besliste over haar rustpensioen kon de PDOS niet eerder het overlevingspensioen herzien.

Wanneer de RVP de som van 10.639,55 euro aan de PDOS stortte in februari 2006 heeft deze evenwel nog geen enkele actie ondernomen. Ons onderzoek wijst dan ook uit dat de PDOS niet gevraagd had om een bedrag aan hem te storten.

Daarom heeft de PDOS beslist om deze som in november 2006 terug te storten aan de RVP.

De officiële aanvraag tot reservatie van de achterstallen werd aan de RVP gericht eind 2006. De RVP betaalt aan de Openbare Schatkist op 23 februari 2007.

Het is pas vanaf januari 2007 dat het correcte, verminderde overlevingspensioen betaald wordt.

Overigens moest mevrouw David nog wachten tot 26 juni 2007 om van de CDVU de terugbetalingsmodaliteiten te ontvangen. De eerste maandelijkse inhouding op haar pensioen gebeurde in augustus 2007.

Conclusie

Het gebrek aan coördinatie tussen de RVP en de PDOS is duidelijk.

Beide administraties hebben er ongeveer een jaar over gedaan om de schuld (gedeeltelijk) te compenseren. Ondertussen bleef de betrokkene in het ongewisse wat moeilijk te rijmen valt met de principes van behoorlijk bestuur.

Voorts zijn er bijna 7 maanden verstreken tussen het ogenblik dat het nieuwe, nog betaalbare bedrag van het overlevingspensioen werd vastgesteld (november 2006) en het ogenblik dat mevrouw David het voorstel tot terugbetaling van de onverschuldigde sommen heeft ontvangen (juni 2007). Deze termijn lijkt ons overdreven.

Nog een laatste opmerking. Het is moeilijk te begrijpen waarom de PDOS in november 2006 oordeelde dat de door de RVP gereserveerde en aan de PDOS gestorte som aan de RVP moest teruggestort worden om deze een maand later opnieuw te vragen. Indien de RVP de terugstorting verkeerd begrepen had, zou het gekund hebben dat de hij deze som aan de betrokkene zou uitbetaald hebben, met alle gevolgen van dien. Gelukkig is dit niet gebeurd.

Rust- en overlevingspensioen ten laste van twee of meer pensioenstelsels – Kwaliteit en pertinentie van de inlichtingen aan de gepensioneerden bij wijziging van de betaalde bedragen – Bijzonder geval van perequatie in de openbare sector

Dossier 12344

De feiten

Mevrouw Dewez wordt weduwe in september 2006. Haar echtgenoot had een rustpensioen als werknemer. Zij geniet een rustpensioen als werknemer en een rustpensioen in de openbare sector.

De RVP onderzoekt haar dossier en kent haar vanaf 1 oktober 2006 een overlevingspensioen toe in de regeling voor werknemers. Omdat het totaal van haar rustpensioenen (1.140 euro per maand) de

in haar geval toepasselijke cumulatiegrens benadert, ontvangt zij slechts zo'n vijftig euro meer per maand.

Zij heeft het moeilijk om te aanvaarden dat haar overlevingspensioen zo gering is maar legt zich neer bij de strikte maar correcte toepassing van de wet.

Zij zit nog wel met een ander probleem. Sedert oktober 2006 wisselen de bedragen die haar door de RVP of de CDVU betaald worden haast elke maand. Zij begrijpt dan ook niet meer hoe de vork aan de steel zit. Zij vraagt uiteindelijk aan de Ombudsman om haar te helpen om een duidelijk beeld te krijgen van haar situatie.

Bedenkingen

Wij stellen vast dat de bedragen die aan mevrouw Dewez werden uitbetaald tussen oktober 2006 en februari 2007 verschillende malen wijzigden.

Voor elke wijziging was er een duidelijke reden. De pensioendiensten (RVP en CDVU) hebben mevrouw Dewez ingelicht over elke verandering in het haar betaalde pensioenbedrag.

Maar hoewel mevrouw Dewez ingelicht werd over alle wijzigingen, meestal via een betalingsfiche of een afrekening, moeten wij toch vaststellen dat deze informatie in het beste geval slechts vergezeld was van een zeer summiere uitleg.

Het verzenden van een beknopte uitleg is te begrijpen in de gevallen dat het een gewone wijziging betreft die zich regelmatig herhaalt (indexering, aanpassing van de bedrijfsvoorheffing).

Maar in het geval van meer specifieke en onverwachte wijzigingen is een bijkomende toelichting zeker verantwoord. Hoe kan de gepensioneerde anders zijn situatie nakijken?

In de betalingen aan mevrouw Dewez waren er volgens ons drie wijzigingen tussen september 2006 en februari 2007 die om meer uitleg vroegen.

Het betreft hier de betaling van de achterstallen van het overlevingspensioen in de regeling voor werknemers in november 2006, nog in dezelfde maand het voor de eerste keer inhouden van een ZIV bijdrage door de RVP en de CDVU en eind januari 2007 de perequatie van het rustpensioen in de openbare sector.

Voor wat betreft de betaling van de achterstallen door de RVP heeft de betrokkene een afrekening ontvangen. In combinatie met de inlichtingen die terug te vinden zijn in de beslissing beantwoordt dit aan de informatieplicht.

Ook over de ZIV inhouding werd meer uitleg gegeven.

Daarentegen heeft mevrouw Dewez geen enkele inlichting bekomen over de perequatie van haar pensioen. Op de betalingsfiche die zij half januari heeft ontvangen merkt men dat haar bruto bedrag met 2,45 euro werd verhoogd zonder dat de oorsprong van deze verhoging werd vermeld.

Ook wanneer zij half februari een saldo van 78,33 euro ontvangt van de CDVU krijgt zij niet meer uitleg.

Zij bekomt deze inlichtingen uiteindelijk via ons.

Volgens de regels van toepassing vóór 1 januari 2007 (zie verder) was de PDOS ertoe gehouden het pensioen van mevrouw Dewez te verhogen telkens de weddenschaal verhoogt van de ambtenaren die dezelfde graad hebben.

In haar geval werd de weddenschaal licht verhoogd vanaf 1 januari 2004 (overgang naar een nieuwe weddenschaal). Haar pensioen moest dan ook vanaf die datum aangepast worden.

De PDOS heeft haar pensioen aangepast vanaf de betaling van de maand december 2006 (betaald begin januari 2007). De achterstallen voor de periode 2004 tot en met 2006 werden rond half februari gestort.

Conclusie

Ons onderzoek toont duidelijk aan dat er op een specifiek gebied (de perequatie van de pensioenen in de openbare sector) niet tegemoet gekomen wordt aan de vraag om informatie.

De pensioendienst kan hier niets ten laste gelegd worden. Hij heeft de wetgeving correct toegepast.

Een woordje uitleg is hier op zijn plaats.

De wet van 11 april 1995 tot instelling van het Handvest van de sociaal verzekerde legt in hoofdstuk 2 (artikel 3 tot 7) de verplichtingen van de instelling van sociale zekerheid vast.

Deze verplichtingen zijn de volgende (schematisch overzicht):

- ◆ verplichting tot het verstrekken van inlichtingen (informatieplicht);
- ◆ verplichting tot het geven van advies;
- ◆ verplichting tot doorsturen (van aanvragen, gegevens, ...) tussen instellingen;
- ◆ verplichting om een voor het publiek begrijpelijk taal te gebruiken;
- ◆ verplichting tot motiveren en betekenen van beslissingen;
- ◆ verplichting om een ontvangstbewijs af te geven of op te sturen;
- ◆ verplichting tot het ambtshalve herzien van een eerdere beslissing;
- ◆ verplichting tot de ambtshalve toekenning van de prestaties;
- ◆ verplichting om actief deel te nemen aan de behandeling van het dossier.

Tussen deze verplichtingen zijn er volgens ons tenminste twee die van toepassing zijn op de perequatie: deze met betrekking op de informatieplicht en deze met betrekking tot de motivering en betekening.

De Koning heeft echter in het besluit van 16 juli 1998³⁹ bepaalde uitzonderingen voorzien op de toepassing van deze voor de instellingen van de sociale zekerheid algemene regels.

Artikel 8 bepaalt dat "het betalingsbericht dat aan de sociaal verzekerde wordt gestuurd, geldt als kennisgeving en motivering (...) van de beslissing tot indexering of tot perequatie van het pensioen". Verder bepaalt dit artikel dat "de beslissing tot perequatie van een pensioen wordt geacht plaats te vinden op de laatste dag van de termijn bepaald bij artikel 10, eerste lid, van de wet".

In toepassing van dit laatste lid heeft de sociaal verzekerde nooit recht op intresten van rechtswege zelfs indien de perequatie pas werkelijk wordt uitgevoerd na jaren (zoals hier het geval).

Bovendien bepaalt artikel 11, § 1 dat "artikel 14, 1ste lid van de wet⁴⁰ niet toepasselijk is op de betalingsberichten die (...) gelden als kennisgeving en motivering van (...) de beslissingen tot indexering of tot perequatie...".

Het gevolg hiervan is dat bij de perequatie van een pensioen in de openbare sector de gepensioneerde enkel een betalingsfiche ontvangt waarin zijn vorige en nieuwe toestand cijfermatig wordt weergegeven. Vaak komt zelfs de term "perequatie" hierop niet voor. De gepensioneerde heeft dus het raden naar de reden van de wijziging.

Het vroegere perequatiestelsel was complex en gaf regelmatig aanleiding tot problemen op het gebied van de praktische uitwerking en van de uitvoeringstermijnen.⁴¹

In de wet van 25 april 2007 betreffende de pensioenen van de openbare sector⁴² wordt het hoofdstuk vier volledig gewijd aan de perequatie.

De grote nieuwigheid van dit systeem is het invoeren van verschillende korven waaraan alle rust- en overlevingspensioenen in de openbare sector worden toegewezen.

Elke korf stemt overeen met een afgebakend domein binnen de openbare sector (federale overheid, Vlaamse gemeenschap, Waals gewest, Brussels hoofdstedelijk gewest, Franse gemeenschap...) en alle pensioenen uit hetzelfde domein worden op hetzelfde ogenblik en volgens hetzelfde percentage geperequateerd.

³⁹ Koninklijk besluit tot uitvoering voor de pensioenstelsels van de openbare sector van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het Handvest van de sociaal verzekerde

⁴⁰ Dit artikel somt de vermeldingen op die verplicht moeten opgenomen worden in een pensioenbeslissing

⁴¹ Zie Jaarverslag 1999, p 106-110

⁴² Belgisch staatsblad van 11 mei 2007

Elke periode loopt over 2 jaren, waarbij de eerste loopt van 1 januari 2007 tot 31 december 2008. De perequatie gebeurt op de 1ste dag van de maand die volgt op deze periode. De eerste perequatie volgens het nieuwe systeem zal dus gebeuren in januari 2009.

Het is niet de bedoeling om dit nieuwe systeem hier volledig uiteen te zetten. Wel willen wij aantonen dat het gebrek aan enige informatie inzake de perequatie aan de gepensioneerde voor problemen kan zorgen.

Zou de invoering van dit nieuwe systeem niet het geschikte moment zijn om het gebrek aan informatie op te vangen? Wij vragen aan alle betrokken overheden om na te denken over deze problematiek en oplossingen voor ogen te houden die, zonder een overlast te veroorzaken voor de diensten die nu al vele en complexe taken moeten uitvoeren, tegemoet kunnen komen aan de gewettigde vraag om informatie van de gepensioneerden.

Militair pensioen – Schorsing van het pensioen bij opsluiting – Wijziging van de wetteksten in 2007 – Praktische gevolgen – Vroegere bepalingen behouden voor de vergoedingspensioenen

Dossier 12379

De feiten

De heer Bernard werd veroordeeld tot 7 jaren gevangenis voor een criminele straf. Hij komt voorwaardelijk vrij op 12 februari 2007.

Hij heeft geen recht op inkomsten omdat zijn militair pensioen geschorst blijft ingevolge zijn veroordeling.

Hij beklaagt zich hierover temeer daar, bij zijn weten, andere gevangenen die een pensioen genieten ten laste van een ander stelsel hun voordelen kunnen blijven verder genieten.

Hij beklaagt zich er ook over dat zijn vergoedingspensioen evenmin wordt uitbetaald.

Bedenkingen

Op het ogenblik dat de heer Bernard voorwaardelijk vrijkomt (februari 2007) valt hij nog onder de toepassing van de oude wetgeving, namelijk artikel 65, 1^o a) van het koninklijk besluit nr. 16020 van 11 augustus 1923 tot goedkeuring van de tekst der samengeordende wetten op de militaire pensioenen. Dit artikel bepaalt dat het recht tot het bekomen of het genot der militaire pensioenen wordt onderbroken bij veroordeling tot een criminele straf *onder de duur van de straf*.

De heer Bernard werd als militair gepensioneerd op 1 augustus 2001. Dit pensioen valt onder het koninklijk besluit nr. 16020 van 11 augustus 1923 tot goedkeuring van de tekst der samengeordende wetten op de militaire pensioenen.

Op 27 november 2001 werd hij veroordeeld tot een gevangenisstraf van 7 jaren. Deze veroordeling heeft vanaf dezelfde datum de schorsing van zijn pensioen tot gevolg gehad. Het pensioen kan slechts opnieuw betaalbaar gesteld worden als de straf is uitgezeten.

Op 25 april 2007 wordt een nieuwe wet afgekondigd die artikel 65 van het koninklijk besluit van 11 augustus 1923 opheft.

Dit artikel werd vervangen door artikel 50 ter toegevoegd aan de wet van 5 augustus 1978 dat het volgende bepaalt:

"§ 1. onverminderd de toepassing van artikel 49 van de wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen, wordt de betaling van het rustpensioen geschorst gedurende de gehele kalendermaanden tijdens dewelke de gepensioneerde opgesloten wordt in een gevangenis of geïnterneerd wordt in een inrichting tot bescherming van de maatschappij (...)."

Deze nieuwe bepaling treedt in werking op 1 juni 2007.

Het vergoedingspensioen wordt toegekend ter vergoeding van schade opgelopen tijdens de militaire loopbaan.

De wetgeving inzake vergoedingspensioenen vindt zijn oorsprong in de oorlog van 1940-1945. Het besluit van de regent van 5 oktober 1948 houdende goedkeuring van de tekst van de samengeordende wetten op de vergoedingspensioenen (SWVP) introduceerde het principe van de schadevergoeding aan staatsburgers of militairen die verwond werden bij het verdedigen van hun land.

De wet erkent het recht op een schadevergoeding voor de staatsburgers die schade leden ingevolge oorlogsfeiten.

Vervolgens werd deze wet uitgebreid tot de militairen die schade opliepen in de loop van hun militaire loopbaan.

Artikel 53 van de SWVP werd door de wet van 25 april 2007 niet gewijzigd. Het bepaalt nog steeds dat het recht om vergoedingspensioenen te verkrijgen of te genieten geschorst wordt tijdens de duur van een wegens misdaad of wanbedrijf uitgesproken gevangenisstraf van ten minste twee jaar.

Conclusie 1

Op basis van de nieuwe bepalingen van de wet van 25 april 2007 betreffende de pensioenen van de

openbare sector die toelaten dat het militair pensioen opnieuw betaald wordt zodra men niet meer is opgesloten (en niet wanneer de straf is uitgezeten), hebben wij de PDOS gecontacteerd in de loop van de maand juni. Het pensioen van de heer Bernard werd opnieuw betaalbaar gesteld vanaf 1 juni 2007.

Conclusie 2

Door middel van de wet van 25 april 2007 is de wetgever overgegaan tot een harmonisatie⁴³ van de reglementeringen (rust- en overlevingspensioenen als werknemer en zelfstandige; burgerlijk, kerkelijk en militair rust- en overlevingspensioenen) betreffende het behoud van het pensioen (en de schorsing ervan na 12 maanden) in het geval van opsluiting.

Deze harmonisering laat meteen toe om rekening te houden met nieuwe situaties zoals de mogelijkheid om een straf thuis uit te zitten door middel van een elektronische enkelband.

Het College wenst hier een geval aan te halen dat buiten deze harmonisatie valt: de situatie van een opsluiting voor een criminele straf van een gerechtigde op een burgerlijk pensioen (openbare sector) waarvoor de wetgever geopteerd heeft om de sanctie te behouden.

Zonder over te gaan tot een aanbeveling suggereert het College aan de bevoegde overheden om zich te buigen over de basis van dit onderscheid en na te gaan of dit moet behouden of afgeschaft worden.

Het College stelt ook vast dat de harmonisering de vergoedingspensioenen niet heeft opgenomen. Dit voordeel kan niet terug in betaling gegeven worden bij de in vrijheidstelling voor het einde van de gevangenisstraf, noch bij het beëindigen van de opsluiting.

De wet is uiteraard van openbare orde en de PDOS kan hiervan niet afwijken.

Niettegenstaande de verschillende aard van de vergoedingspensioenen kan het College niet anders dan vaststellen dat er een verschillende behandeling is tussen de titularissen van een vergoedingspensioen en deze van een burgerlijk, kerkelijk of militair pensioen.

⁴³ De harmonisering van de teksten beantwoordt aan een van de eerste suggesties van het College (zie Jaarverslag 1999- p. 85-86).

Bewijskracht van de pensioenstaat afgeleverd door de PDOS – Latere herziening van het pensioen onderworpen aan het voorleggen van nieuwe elementen – Project tot oprichting van een gegevensbank inzake de loopbanen van statutaire ambtenaren in de openbare sector (programma CAPELO)

Dossier 11528

De feiten

De heer Plattiau geniet sedert 1 februari 2003 een pensioen in de openbare sector. Hij meent dat de PDOS bepaalde periodes tijdens dewelke hij onderwijzer was, vergeten is op te nemen in de berekening van zijn pensioen.

Hij kan echter geen enkel bewijsstuk voorleggen. Door waterschade gingen alle documenten verloren.

Hij vraagt aan de pensioendienst om zijn pensioen te herzien.

Bedenkingen

Artikel 247 van de wet van 25 januari 1999 houdende sociale bepalingen bepaalt dat de pensioendienst een verzamelstaat opmaakt van alle gegevens waarmee bij de vaststelling van het recht op pensioen en bij de berekening van het pensioen rekening is gehouden. Deze verzamelstaat wordt aan de begunstigde toegestuurd zodra hem het definitieve bedrag van zijn pensioen wordt megedeeld (§ 1).

De verzamelstaat wordt naar de betrokkene opgestuurd samen met een document waarin betrokkene verzocht wordt te bevestigen dat hij de verzamelstaat heeft ontvangen. Dit document moet ondertekend teruggestuurd worden aan de pensioendienst binnen de 30 dagen (§ 2).

Indien de betrokkene binnen de 3 maanden die volgen op de ontvangst van het document de in de verzamelstaat opgenomen gegevens niet betwist heeft, verkrijgen deze bewijskracht voor de PDOS. Betrokkene mag later evenwel steeds nieuwe elementen aanbrengen die één of ander element zouden tegenspreken (§ 3).

Conclusie 1

Een zorgvuldig onderzoek van het dossier van de heer Plattiau toonde aan dat de periodes die opgenomen werden in de verzamelstaat die de PDOS opmaakte in december 2004 perfect overeenstemmen met de gegevens van de documenten en attesten van de scholen en de instellingen waar hij les had gegeven.

De verzamelstaat werd op 7 december 2004 naar de heer Plattiau opgestuurd. Op 15 december 2004 stuurde hij het ontvangstbericht terug.

Hij diende geen enkel verzoek in binnen de drie maanden, zoals voorzien in de wet. De pensioenstaat verkreeg dan ook bewijskracht.

Bij latere contacten met de PDOS kon de heer Plattiau geen enkel document voorleggen dat de pensioenberekening weerlegde. De pensioendienst was dan ook van oordeel dat er geen wettelijke basis bestond om het dossier te herzien.

De PDOS past de wet correct toe. Hij kan het dossier niet herzien indien de betrokkene geen enkel nieuw element kan voorleggen.

Het geval van de heer Plattiau toont aan hoe belangrijk de pensioenstaat is. Het is aangewezen dat de gepensioneerde deze pensioenstaat, die een weergave is van alle elementen uit de loopbaan, zorgvuldig overloopt op het ogenblik dat hij hem ontvangt. Hij heeft er overigens belang bij om eventuele onregelmatigheden zo snel mogelijk te melden.

Na 3 maanden verkrijgt de verzamelstaat bewijskracht. Enkel nieuwe elementen (documenten, attesten, ...) kunnen later nog een wijziging tot gevolg hebben.

Conclusie 2

In tegenstelling met de individuele pensioenrekening in de regeling voor werknemers die wordt gecreëerd bij de aanvang van de beroepsloopbaan en vervolgens aangevuld wordt tijdens de loopbaan wordt de pensioenstaat voor de vast benoemde ambtenaren pas opgemaakt op het ogenblik dat het onderzoek van het pensioendossier aanvangt.

De ambtenaar die momenteel een overzicht wil bekomen van zijn prestaties bij de overheid ziet zich dan ook verplicht om bij zijn werkgever of verschillende werkgevers aan te kloppen. Op de leeftijd van 55 jaar kan hij geen automatische raming krijgen van zijn pensioen zoals alle werknemers en zelfstandigen.⁴⁴

Hier is dan ook een duidelijk hiaat. De bevoegde instanties doen de nodige inspanningen om hieraan te verhelpen. Dit is dan ook één van de taken die toevertrouwd werd aan de VZW SIGeDIS (Sociale Individuele Gegevens – Données Individuelles Sociales). Deze VZW heeft meer bepaald de opdracht gekregen om de loopbaangegevens van de werknemers en de ambtenaren te verzamelen en te behandelen.

In verband met de oprichting van een specifieke gegevensbank voor de statutaire ambtenaren werd het officiële project, dat CAPELO gedoopt werd, (Carrière Publique Electronique – Elektronische Loopbaan Overheid) gestart in november 2007.

Het project is nu in de analysefase. Een werkgroep⁴⁵ buigt zich momenteel over deze zaak en zou zijn conclusies moeten neerleggen rond half mei 2008. Volgens de vooruitzichten zou het project CAPELO afgerond moeten zijn in 2010.

⁴⁴ Zie ook de bespreking van de problematiek inzake de pensioenramingen (p. 71-72)

⁴⁵ Deze groep omvat vertegenwoordigers van SIGeDIS, PDOS, RVP, RSZ, RSZPPO, KSZ en CIMIRE

Wij vermelden hier nog dat ook het project in verband met de oprichting van een gegevensbank over de aanvullende pensioenen (tweede pijler) werd opgestart en zich ongeveer in hetzelfde stadium bevindt. Zoals voor CAPELO voorziet men de afronding in de loop van 2010.⁴⁶

Wanneer deze projecten zullen gerealiseerd zijn zullen de (wettelijke) pensioeninstellingen in staat zijn om aan de toekomstig gepensioneerden op elk moment een correcte en geïndividualiseerde informatie te verschaffen gebaseerd op de werkelijke loopbaangegevens. Dit zal uiteraard ook een positieve invloed hebben op de snelheid waarmee de pensioendossiers zullen behandeld worden.

Werknemer die prestaties leverde voor rekening van een VZW die nadien werd overgenomen door intercommunales – Bijdragen ten onrechte overgedragen van de privé sector naar de openbare sector – Moeilijkheden in het beheer van het dossier bij de RVP en de PDOS

Dossier 11934

Zie deel RVP De Toekenningsdiensten van de RVP

Nieuwe wetgeving die vanaf 2007 de tijdelijke cumulatie toelaat tussen een overlevingspensioen als werknemer of in de openbare sector en een vervangingsinkomen – Reglementering nog niet van toepassing voor de pensioenen voor zelfstandigen – Weerslag op de behandeling van de dossiers en op de kwaliteit van de informatie verstrekt aan het publiek – Bijzonder geval van loopbaanonderbreking voor palliatieve zorgen – Algemene aanbevelingen

Dossier 12785 – 13391 – 13722 en andere

Zie deel Het RSVZ

Pensioenramingen – Overzicht van de klachten ontvangen in 2007 – Werkwijze nauwer aansluitend bij de verwachtingen van de gepensioneerden – Algemene aanbeveling

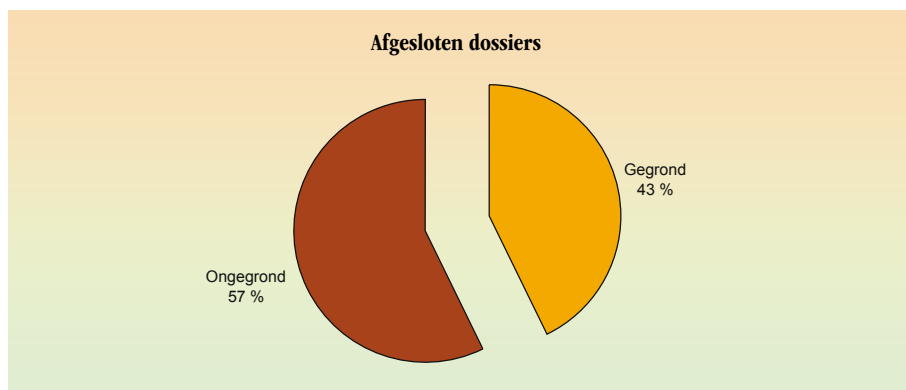
Zie deel De toekenningsdiensten van de RVP

⁴⁶ De deelnemende partijen aan dit project zijn SIGeDIS, KSZ, de FOD Financiën, de Commissie voor het bank-, financie- en assurantiewezen (CBFA) en de vertegenwoordigers van de instellingen voor de aanvullende pensioenen (verzekeraren en beheerders van pensioenfondsen).

Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)

Deze pensioendienst kent het pensioenrecht toe aan gewezen zelfstandigen. Zoals hoger vermeld, verzekert de Rijksdienst voor Pensioenen de betaling van de pensioenen van de zelfstandigen.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers



Opmerkelijke dossiers

Nieuwe wetgeving die vanaf 2007 de tijdelijke cumulatie toelaat tussen een overlevingspensioen als werknemer of in de openbare sector en een vervangingsinkomen – Reglementering nog niet van toepassing voor de pensioenen voor zelfstandigen – Weerslag op de behandeling van de dossiers en op de kwaliteit van de informatie verstrekt aan het publiek – Bijzonder geval van loopbaanonderbreking voor palliatieve zorgen – Algemene aanbevelingen

Dossiers 12785 – 13391 – 13722 en andere

De feiten

Mevrouw Haelterman is weduwe sedert juni 2006. De RVP betekende haar de beslissing inzake haar rechten op een overlevingspensioen vanaf die datum. Zij kan er echter niet van genieten omdat zij een werkloosheidsvergoeding ontvangt.

Eind april 2007 herneemt zij een beroepsactiviteit (binnen de toegelaten grenzen) en vraagt haar overlevingspensioen vanaf 1 mei 2007.

De RVP beslist op 21 augustus 2007 dat haar pensioen vanaf mei 2007 betaalbaar is.

Maar, kan mevrouw Haelterman in toepassing van de nieuwe reglementering die de cumulatie van een overlevingspensioen met vervangingsinkomsten onder bepaalde voorwaarden toelaat haar overlevingspensioen niet cumuleren met haar werkloosheidsvergoeding vanaf januari 2007?

De RVP heeft haar hierover niet ingelicht en heeft nagelaten het dossier in deze optiek te onderzoeken.

In een gelijkaardig dossier geniet de man van mevrouw Fontaine een rustpensioen als werknemer en als zelfstandige. Hij overlijdt in augustus 2007. Zij geniet een werkloosheidsvergoeding.

Omdat zij goed op de hoogte is van de mogelijkheden die de nieuwe reglementering biedt, vraagt zij aan de RVP en het RSVZ om haar overlevingspensioen gedurende één jaar samen te kunnen genieten met haar werkloosheidsvergoeding.

De RVP neemt zijn beslissing op 27 september 2007 en betaalt het overlevingspensioen vanaf 1 september 2007. Bij het RSVZ loopt het vast. Zich beroepend op het gebrek aan een wettelijke basis beslist het RSVZ dat het overlevingspensioen niet betaalbaar is omdat zij een vervangingsinkomen geniet.

Deze tegengestelde beslissingen zorgen voor een financieel moeilijke situatie voor mevrouw Fontaine. Zij en haar twee kinderen moeten rondkomen met 567 euro per maand (330 euro werkloosheid en 237 euro pensioen).

In weer een ander dossier heeft mevrouw Mahy, die een brugpensioen geniet, een aanvraag ingediend tot het bekomen van een overlevingspensioen in de openbare sector. Dit pensioen zou kunnen ingaan vanaf 1 mei 2007.

In minder dan een maand tijd krijgt zij van de PDOS twee brieven die elkaar tegenspreken. In een brief van augustus 2007 meldt de pensioendienst haar dat zij geen overlevingspensioen kan ontvangen indien zij haar brugpensioen verder krijgt. In september 2007 deelt men haar mee dat zij haar overlevingspensioen (beperkt tot de IGO) mag cumuleren gedurende één jaar (van 1 mei 2007 tot 30 april 2008) met haar brugpensioen. Zij zal op 1 mei 2008 moeten kiezen tussen het overlevingspensioen en het brugpensioen.

Mevrouw Mahy is verheugd over dit nieuws maar stelt zich toch vragen bij deze plotse wijziging van het standpunt.

Bedenkingen

Tot 2006 verbood de toepasselijke wetgeving in de regeling voor werknemers, zelfstandigen en in de openbare sector de cumulatie⁴⁷ van een overlevingspensioen met inkomsten uit een vervangingsinkomen.

⁴⁷ In de openbare sector is er een uitzondering die het gevolg is van de wet van 3 februari 2003 met uitwerking vanaf 1 januari 2003 (B.S. 13 maart 2003). Artikel 74 van deze wet wijzigt artikel 2, 3° van de wet van 5 april 1994 in die zin dat de uitkering in geval van loopbaanonderbreking (...) of tijdskrediet teneinde palliatieve zorgen te verstrekken, voor ouderschapsverlof of voor het bijstaan of verstrekken van verzorging aan een lid van het gezin (...) voortaan niet meer beschouwd wordt als een vervangingsinkomen maar als een inkomen uit een beroepsactiviteit.

Onder vervangingsinkomen verstond men:

- ♦ een primaire ongeschiktheidsuitkering, een invaliditeitsuitkering of een werkloosheidsuitkering;
- ♦ een aanvullende vergoeding toegekend in het kader van een conventioneel brugpensioen;
- ♦ een uitkering in het kader van tijdskrediet, wegens loopbaanonderbreking of wegens vermindering van arbeidsprestaties.

Indien de gerechtigde op een vervangingsinkomen koos voor het genot van het overlevingspensioen moest hij verplicht verzaken aan deze vergoedingen of uitkeringen.

In het geheel van de wijzigingen die in het Generatiepact werden voorzien, zijn er versoepelingen opgenomen inzake de cumulatie van een overlevingspensioen met een vervangingsinkomen.

In een eerste tijd heeft de Regering beslist om, hoewel het verbod van de cumulatie van een overlevingspensioen met een vervangingsinkomen behouden blijft, een afwijking beperkt tot maximum 12 maanden te voorzien in het voordeel van zij die een ziekte- of invaliditeitsuitkering of een werkloosheidsvergoeding genieten. Deze wijziging is in voege getreden op 1 januari 2007.

Deze afwijking is verbonden aan duidelijke voorwaarden. Samengevat komt het hier op neer.

De nieuwe reglementering is van toepassing op gerechtigden op een overlevingspensioen die een vervangingsinkomen genieten na 1 januari 2007⁴⁷. Indien deze (niet toegelaten) cumulatie reeds bestond op 31 december 2006 en hierdoor het overlevingspensioen geschorst was, zijn de nieuwe bepalingen slechts van toepassing vanaf het ogenblik dat de gerechtigde een beroepsactiviteit herneemt. Anders gezegd moet de gerechtigde tenminste 1 dag een beroepsactiviteit uitoefenen in 2007.

De nieuwe reglementering is wel van toepassing indien het overlevingspensioen nooit toegekend werd. De cumulatie van het overlevingspensioen met een vervangingsinkomen is in dat geval toegelaten vanaf 1 januari 2007 zonder dat er een werkelijke beroepsactiviteit in 2007 vereist is.

Wanneer aan deze vereisten voldaan is, kan het overlevingspensioen beperkt tot het bedrag van de IGO voor een alleenstaande samen betaald worden met het vervangingsinkomen gedurende maximaal 12 kalendermaanden al dan niet opeenvolgend. Na deze termijn moet er een keuze gemaakt worden tussen het pensioen en het vervangingsinkomen.

Enkel in de regeling voor werknemers was de wettekst verschenen vóór de inwerkingtreding van de nieuwe bepalingen (koninklijk besluit van 20 december 2006).

De bepalingen betreffende de openbare sector kwamen er een paar maanden later (wet van 25 april 2007).

⁴⁷ In het stelsel der werknemers bepaalt artikel 64 quinquies van het koninklijk besluit van 21 december 1967 dat de cumulatie van een ziekte- of invaliditeitsuitkering, vergoeding wegens werkloosheid of aanvullende vergoeding in het kader van het conventioneel brugpensioen onder de opgesomde voorwaarden *uitsluitend* met een overlevingspensioen mogelijk is. De bepaling is niet van toepassing indien betrokkene eveneens een rustpensioen bekomen heeft.

In de regeling voor zelfstandigen daarentegen laten de nieuwe bepalingen begin 2008 nog steeds op zich wachten.

Het is pas nadien dat de aanvullende vergoeding in het kader van het brugpensioen ook als tijdelijk cumuleerbaar met een overlevingspensioen werd beschouwd.

Deze wijziging waarbij de aanvullende vergoeding toegekend in het kader van een conventioneel brugpensioen gedurende 12 maanden cumuleerbaar is met een overlevingspensioen werd in de regeling voor werknemers ingevoegd door het koninklijk besluit van 17 augustus 2007, gepubliceerd in het Belgisch staatsblad van 10 september 2007.

Een gelijkaardige aanpassing in de teksten is voorzien voor de openbare sector. De PDOS heeft de nodige praktische maatregelen genomen om een optimaal beheer van de betrokken dossiers mogelijk te maken in afwachting van de publicatie in het Belgisch staatsblad.

In de regeling voor zelfstandigen werd er, zoals hoger aangehaald, nog niets gepubliceerd en dus past het RSVZ de nieuwe maatregelen (nog) niet toe.⁴⁸

In de onderstaande tabel geven wij een overzicht van de actuele toestand (maart 2008):

Overlevingspensioen cumuleerbaar met vervangingsinkomen	RVP	RSVZ	PDOS
Ziekte / Invaliditeit / Onvrijwillige werkloosheid	Gepubliceerd	-	Gepubliceerd
Aanvullende vergoeding bij brugpensioen	Gepubliceerd	-	-

Het gespreid in de tijd en overigens nog onvolledig verschijnen van de wetteksten bevordert de duidelijke en uniforme toepassing van de nieuwe regels niet.

Wij werden dan ook in 2007 geconfronteerd met een reeks klachten hieromtrent. Sommige gepensioneerden betreurden het gebrek aan informatie of de tegenstrijdige informatie die de pensioeninstellingen gaven. In meerdere gevallen werden de gepensioneerden in het eerste

⁴⁸ Volgens het RSVZ zullen de teksten spoedig gepubliceerd worden

semester van 2007 erover ingelicht dat hun overlevingspensioen niet samen kon genoten worden met de aanvullende vergoeding in het kader van een conventioneel brugpensioen.

Wanneer dan deze vergoeding in de regeling voor werknemers en in de openbare sector aan de nieuwe regeling werd toegevoegd en dus op dezelfde manier beschouwd werd als een vergoeding wegens ziekte, invaliditeit of werkloosheid (september 2007) moesten de gepensioneerden nog snel worden ingelicht om hun situatie recht te zetten. Een vertraging in sommige dossiers was hiervan het pijnlijke gevolg.

Dit alles heeft voor een zekere verwarring gezorgd in het verspreiden van inlichtingen aan het publiek door de pensioendiensten.

Conclusie

De toestand van mevrouw Haelterman wordt door de RVP geregulariseerd in januari 2008. De verbeterde beslissing van de RVP bevestigt haar dat zij haar overlevingspensioen mag cumuleren met haar werkloosheidsvergoeding vanaf 1 januari 2007.

Wij betreuren het dat deze wijziging er slechts gekomen is na onze interventie. In principe had de pensioendienst die over alle inlichtingen in het dossier beschikte, moeten onderzoeken in welke mate de nieuwe wetgeving van toepassing was of niet.

Wij veronderstellen dat deze vergetelheid te wijten is aan toevallige omstandigheden. Niets laat ons op dit ogenblik toe om eruit af te leiden dat de nieuwe bepalingen niet correct zouden toegepast worden. Wij roepen de pensioendiensten echter op waakzaam te blijven.

Daarentegen blijft de toestand van mevrouw Fontaine verder onopgelost. Zij ontvangt haar overlevingspensioen als zelfstandige niet. Zoals aangehaald wacht het RSVZ op de publicatie van de teksten. Wij kunnen het RSVZ moeilijk verwijten dat het geopteerd heeft om voorzichtig te zijn. Toch willen wij de aandacht vestigen op de soms zware gevolgen van deze houding voor de gepensioneerden die een deel van hun inkomen niet ontvangen.

Door het feit dat de aanvullende vergoeding in het kader van het conventioneel brugpensioen slechts later (en nog onvolledig) werd toegevoegd aan de lijst van vervangingsinkomens die cumuleerbaar zijn met een overlevingspensioen heeft ertoe geleid dat vele gepensioneerden van de RVP en de PDOS in de loop van 2007 ofwel mondeling ofwel schriftelijk wisselende inlichtingen bekomen hebben over de invloed van de nieuwe reglementering op hun specifieke situatie.

Het is altijd nadelig dat dergelijke voor de betrokkenen cruciale informatie vaag blijft of tegenstrijdig is. In dit geval hebben de pensioendiensten hun uiterste best gedaan gelet op het feit dat zij afhankelijk waren van de wijzigingen in de wet.

Deze enkele dossiers tonen aan dat er grote ongemakken zijn in de toepassing van de wetgeving

die sedert 1 januari 2007 de cumulatie van een overlevingspensioen met een vervangingsinkomen toelaat.

Door het feit dat de volledige gelijkaardige teksten in de drie grote stelsel (werknemers, zelfstandigen en openbare sector) nog niet gepubliceerd werden, kunnen de pensioendiensten tot vandaag nog steeds niet de vereiste beslissingen nemen met de gewilde juridische zekerheid. De noodzakelijke harmonie tussen de drie stelsels moet zo vlug mogelijk worden hersteld om zo veel mogelijk discriminerende situaties te vermijden.

Bewust van het feit dat elk pensioenstelsel zijn eigen reglementering kent, moedigt het College de bevoegde overheden aan om voorrang te geven aan de harmonie op wettelijk vlak voor dergelijke transversale maatregelen.

Algemene aanbeveling 1

Het College beveelt aan de bevoegde overheden aan om een einde te maken aan de uiteenlopende gevolgen van een zelfde cumulatietoestand in functie van het betreffende pensioenstelsel door er zorg voor te dragen dat de nog ontbrekende wetteksten binnen de korst mogelijk tijd gepubliceerd worden en door te voorzien in een terugwerkende kracht tot 1 januari 2007 van alle bepalingen die erop betrekking hebben.

Het College vestigt de aandacht van de betrokken overheden op de noodzaak om er zo veel als mogelijk over te waken dat in het kader van transversale maatregelen zoals deze en deze met betrekking tot de toegelaten arbeid (zie onze Algemene aanbeveling 2004/2 die oproept tot een harmonisering terzake) om vanaf het begin een harmonisatie van de teksten te beogen wat betreft grond en de modaliteiten (ingangsdatum, publicatie, ...).

Algemene aanbeveling 2

In de openbare sector bestaat er een uitzondering waarin de cumulatie van een overlevingspensioen met een vervangingsinkomen mogelijk is. Deze uitzondering is het gevolg van de wet van 3 februari 2003 in voege sedert 1 januari 2003 (B.S. 13 maart 2003).

Artikel 74 van deze wet wijzigt artikel 2, 3^o van de wet van 5 april 1994 in die zin dat de uitkering in geval van loopbaanonderbreking (...) of tijdskrediet teneinde palliatieve zorgen te verstrekken, voor ouderschapsverlof of voor het bijstaan of verstrekken van verzorging aan een lid van het gezin (...) voortaan niet meer beschouwd wordt als een vervangingsinkomen maar als een inkomen uit een beroepsactiviteit.

Wij stellen vast dat er momenteel in de ander stelsels (RVP en RSVZ) geen gelijkaardige maatregel voorzien werd.

Wij bevelen aan de bevoegde overheden aan om erover te waken dat deze verschillende behandeling wordt weggewerkt. De noodzakelijke harmonie tussen de drie stelsels moet verzekerd worden om zo veel mogelijk discriminerende situaties te vermijden met inbegrip van het bijzondere geval van de loopbaanonderbreking of tijdskrediet voor het verzekeren van palliatieve zorgen (of andere eraan gelijkgestelde situaties).

Beslissingen onvoldoende gemotiveerd inzake weigering van het recht op pensioen en inzake weigering van de gelijkstelling van militaire diensten – Vertraging van meerdere maanden in de toekenning van een pensioenbonus ingevolge technische problemen (inmiddels opgelost)

Dossier 13157 – 13196 – 13687 en andere

De feiten

Op zijn pensioenaanvraag vermeldt de heer Daelman dat hij zonder onderbreking een zelfstandige activiteit uitoefende sedert 1961. Hij dient deze aanvraag in april 2007 in. Verder vermeldt hij dat hij zijn legerdienst volbracht van 1 juli 1963 tot 30 juni 1964.

Wanneer hij in juli 2007 de pensioenbeslissing van het RVSZ ontvangt waarin zijn pensioenrechten worden vastgesteld vanaf 1 augustus 2007 merkt hij dat de berekening aanvangt vanaf 1 januari 1964 (in de plaats van vanaf 1 januari 1961).

Hij vraagt zich af waarom deze periode van drie jaren niet werd opgenomen en indien hij inderdaad geen pensioenrechten heeft voor deze periode waarom het RSVZ dit niet motiveert.

Hij vraagt zich ook af of hij recht heeft op een pensioenbonus. Hij meent hierop recht te hebben gelet op het feit dat hij aan de voorwaarden voldoet. De beslissing van het RSVZ zwijgt hierover in alle talen.

Wij ontvingen nog andere gelijkaardige klachten in de loop van het jaar 2007.

Bedenkingen

Algemeen verplicht de wet van 29 juli 1991 de administraties om elke bestuurshandeling met individuele strekking te motiveren.

In de sociale zekerheidsector bepaalt artikel 13 van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het "Handvest" van de sociaal verzekerde:

"De beslissingen tot toekenning van een recht, van een aanvullend recht, van de regularisatie van een recht of tot weigering van sociale prestaties, bedoeld in de artikelen 10 en 11 moeten met redenen worden bekleed. . . ."

De motivering beoogt zowel de toegekende als de (eventueel) verworpen rechten.

Het gebrek aan motivering van niet in aanmerking genomen periodes in de beroepsloopbaan die door de gepensioneerde in zijn pensioenaanvraag vermeld werden, werd reeds aangehaald in ons Jaarverslag 1999 (p. 129-131) en mondde in ons Jaarverslag 2001 (p. 120-122) uit in een algemene aanbeveling.

In voorliggend geval betreft het ook een bijzondere beslissing met betrekking tot gelijkgestelde periodes. In dergelijk geval stellen de wettelijke bepalingen: “De beslissingen die door het Rijksinstituut (inzake gelijkstellingen) worden genomen, worden betekend zoals de beslissingen door het Rijksinstituut genomen omtrent de toekenning van de uitkeringen inzake rust- en overlevingspensioenen”.⁴⁹ Dit wil zeggen dat de beslissingen genomen inzake gelijkstellingen moeten gemotiveerd, gedateerd en ondertekend, en betekend worden aan de aanvrager.

In het pensioenstelsel der zelfstandigen kan de militaire dienst onder bepaalde voorwaarden gelijkgesteld worden met een periode van activiteit. Dit is mogelijk indien de betrokkene de hoedanigheid van zelfstandige had op het ogenblik dat zijn legerdienst aanvat of dat hij deze hoedanigheid verkrijgt binnen de 180 dagen na het einde van zijn legerdienst of binnen de 180 dagen die volgen op het einde van de studieperiode of van een periode onder leercontract mits die periode zelf werd aangevat binnen het jaar na het einde van de militaire dienst.

Indien echter de periodes van militaire dienst gelegen zijn vóór 1 januari van het jaar van de twintigste verjaardag, wordt de gelijkstelling slechts toegekend indien de betrokkene op het ogenblik waarop deze periodes een aanvang namen, een activiteit als zelfstandige uitoefende die aanleiding gegeven heeft tot de betaling van de bijdragen en voor zover deze bijdragen volledig betaald werden.⁵⁰

Voorts wordt vanaf het jaar 1957 het bewijs van een activiteit als zelfstandige uitsluitend geleverd door de betaling van de verschuldigde kwartaalbijdragen.⁵¹

De wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact heeft een pensioenbonus ingesteld voor de werknemers en de zelfstandigen die hun loopbaan verlengen. Het koninklijk besluit van 25 februari 2007 heeft de specifieke voorwaarden en modaliteiten opgesomd die de toekenning van deze bonus regelen in het stelsel der zelfstandigen.

⁴⁹ Artikel 28 § 9, 5de lid van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen

⁵⁰ Artikel 31, § 2, 2de lid van het koninklijk besluit van 22 december 1967

⁵¹ Uitzondering tot 1 juli 1963 voor helpers zonder loon wanneer deze een activiteit uitoefenden die geen onderwerping aan de pensioenwetten van 30 juni 1956 en 28 maart 1960 met zich meebracht en de betrokken periode niet in een andere pensioenregeling in aanmerking werd genomen.

Deze nieuwe maatregel is van toepassing op de pensioenen die ten vroegste ingaan op 1 januari 2007 en ten laatste op 1 december 2012. Enkel de tewerkstelling vanaf 1 januari 2006 wordt in aanmerking genomen voor de toekenning van de bonus.

De pensioenbonus is een supplement dat bij het rustpensioen van een werknemer of zelfstandige gevoegd wordt die zijn beroepsactiviteit heeft verlengd vanaf het jaar waarin hij een loopbaan van tenminste 44 jaar kan bewijzen of de leeftijd van 62 jaar bereikt. De pensioenbonus bedraagt 156 euro per kwartaal.⁵²

Conclusie

De attesten van het sociaal verzekeringsfonds bevestigen dat de heer Daelman bijdragen betaalde als zelfstandige vanaf 1 juli 1964.

Op basis van deze aansluiting en de bijdragebetaling heeft het RSVZ de militaire diensten die eraan voorafgingen gedeeltelijk kunnen gelijkstellen.

De heer Daelman werd 20 jaar in juli 1964. Vandaar kan enkel de periode van militaire diensten vanaf 1 januari van dat jaar gelijkgesteld worden. Zijn militaire diensten van 1 juli 1963 tot 31 december 1963 kunnen daarentegen niet gelijkgesteld worden.

Er bestaat nochtans een uitzondering op deze regel.⁵³ Indien de periode zich situeert voor de 1ste januari van het jaar van de 20ste verjaardag dan kan deze enkel gelijkgesteld worden indien op het ogenblik dat deze periode een aanvang neemt, de betrokkene een zelfstandige activiteit uitoefende die aanleiding geeft tot de betaling van bijdragen, bedoeld in artikel 13 ARP, die als bewijs van die activiteit gelden.

Het feit dat de periode van 1 januari 1961 tot 30 juni 1963, zijnde de periode voor de aanvang van de militaire dienst, niet in aanmerking genomen kan worden voor de berekening van het pensioen is het gevolg van het feit dat er voor die periode geen sociale bijdragen betaald werden.

Komen wij tot de beslissing van het RSVZ. Deze is niet in overeenstemming met de wettelijke bepalingen. Er wordt niet gemotiveerd waarom bovenstaande periodes niet opgenomen zijn in de pensioenberekening. Het RSVZ moet dan ook een nieuwe beslissing, deugdelijk gemotiveerd, verzenden.

⁵² De problematiek van de pensioenbonus komt elders in dit Jaarverslag uitgebreider aan bod, gevolgd door een algemene aanbeveling (p. 53-58)

⁵³ Artikel 8 van het koninklijk besluit van 18 juli 1997 tot wijziging van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen (ARP) dat een einde maakt aan de betwistingen over de gelijkstelling van die periodes.

Volgens het RSVZ zijn in het algemeen sommige onvolledigheden in de motivering van een beslissing te wijten aan het onvolledig of niet correct inbrengen van de gegevens van de gevraagde loopbaan of van periodes van de beroepsactiviteit en van de gelijkgestelde periodes.

De door ons vastgestelde problemen inzake de motivering van de beslissingen zijn eerder specifiek en in alle gevallen te wijten aan het gebrek aan stiptheid van de dossierbeheerder.

Het RSVZ meldt ons dat de aandacht van de verantwoordelijken van de pensioendiensten opnieuw zal worden getrokken op de problematiek van de motivering van de beslissingen.

Er was wel een algemeen probleem voor wat betreft de toekenning van de pensioenbonus. Blijkbaar liep de aanpassing van het informaticaprogramma van het RSVZ niet van een leien dakje met als gevolg een vertraging van meerdere maanden in de verzending van de beslissingen inzake de pensioenbonus.

De klachten bij ons handelden natuurlijk over deze vertraging maar ook over het gebrek aan communicatie vanwege het RSVZ. Wij hebben uiteraard meer begrip voor het eerste aspect (dat van puur technische aard is) dan voor het gebrek aan communicatie waaraan vrij eenvoudig verholpen kon worden.

De informaticaprogramma's werden aangepast in het laatste kwartaal van 2007. Voor de ambtshalve onderzoeken of deze op aanvraag die nog bezig waren werd de pensioenbonus in de beslissing geïntegreerd. De dossiers waarvoor reeds een beslissing verstuurd werd, zullen automatisch herzien worden.

Begin 2008 werd het merendeel van de dossiers geregulariseerd.

De heer Daelman heeft begin februari 2008 de achterstallen ontvangen waarop hij sedert augustus 2007 recht had.

Vanaf maart 2008 ontvangt hij een pensioenbonus van 79,56 euro per maand die toegevoegd wordt aan zijn pensioen dat 777,81 euro bedraagt.

Voorlopige pensioenbeslissing of herziening van het pensioen – Te beperkte of onbestaande motivering – Antwoord op vragen om uitleg vrij moeizaam – Toepassing van de principes van behoorlijk bestuur – “Charter voor een klantvriendelijke overheid” – Spontaan aanbieden van verontschuldigheden

Dossier 12899 – 13470

De feiten

Het RSVZ onderzoekt ambtshalve de pensioenrechten van de heer Zinzic omdat hij in april 2007 de leeftijd van 65 jaar bereikt. Hij werkte als zelfstandige in België van 1974 tot 2007. Voordien werkte hij in Servië. Die loopbaan wordt daar onderzocht.

Op 27 april 2007 beslist het RSVZ om een voorlopige beslissing te nemen omdat het nog geen gegevens heeft bekomen over zijn pensioenrechten in Servië. Deze beslissing gaat in vanaf 1 mei 2007. Er wordt hem een bedrag van ongeveer 9.500 euro per jaar in betaling gegeven. Er wordt hem daarentegen geen enkele inlichting gegeven over de wijze waarop dit bedrag berekend werd.

De heer Zinzic vindt dit bedrag nogal laag en vraagt inlichtingen aan de pensioendienst. Hij stuurt een aangetekende brief op 9 mei 2007. Een maand later komt hij bij de Ombudsman omdat hij noch een antwoord, noch een ontvangstbericht ontvangen heeft.

In het dossier van de heer Desroches moet het gezinspensioen teruggebracht worden naar het bedrag als alleenstaande omdat zijn echtgenote vanaf september 2007 een eigen rustpensioen ontvangt. De situatie van zijn echtgenote wordt tijdig in orde gebracht. Daarentegen wordt het pensioen van de heer Desroches in september niet betaald. Begin oktober contacteert de heer Desroches twee maal de RVP via mail. Er wordt geen gevolg gegeven aan deze berichten. Half oktober heeft hij zijn pensioen nog niet ontvangen. Een telefoontje naar de RVP stelt hem niet gerust. Hij vreest dat hij tenminste tot in november geen pensioen zal ontvangen, en dit zonder enige uitleg.

Bedenkingen

Hoewel beide situaties verschillend zijn, zijn er om dezelfde redenen enige bedenkingen te maken bij de houding van de administraties.

Bij de start van ons onderzoek stellen wij in beide dossiers een gebrek aan informatie vast. In het tweede geval komt hier nog de onderbreking in de betaling van het pensioen bovenop.

De onderbreking van de betaling kwam reeds uitgebreid aan bod in onze vorige Jaarverslagen. Wij verwijzen de lezer naar die besprekingen. Wij concentreren ons hier op de informatieplicht en zijn concrete gevolgen.

Sedert het begin van de jaren 90 werden door een reeks wetteksten de plichten en verplichtingen van de openbare diensten inzake informatieverstrekking afgebakend.

Als eerste in de rij kan men het “Handvest van de gebruiker van de openbare diensten” van 4 december 1992 aanhalen en de ministeriële omzendbrief van 12 januari 1993 over de toepassing ervan. Deze teksten werden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 22 januari 1993.

Dit Handvest stelt in het algemeen dat de openbare diensten aan hun gebruikers een kwaliteitsvolle dienstverlening moeten aanbieden. Deze kwaliteit wordt verzekerd door doorzichtigheid, soepelheid en rechtsbescherming.

De doorzichtigheid veronderstelt een recht op informatie (algemeen maar ook persoonlijk). De soepelheid wordt gevormd door het aanbieden van een aangepaste dienstverlening. Meer bepaald houdt de informatieverstrekking in dat de beslissingen correct gemotiveerd moeten worden⁵⁴. De rechtsbescherming moet zo groot mogelijk zijn onder andere door het in acht nemen en het snel behandelen van klachten.

Deze tekst omvat wel een algemeen kader maar legde nog geen concrete verplichtingen op over hoe de administratie onder andere zijn informatie-uitwisseling met de burger moet organiseren.

In het domein van de sociale zekerheid werd een volgende stap gezet door de publicatie van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het “handvest” van de sociaal verzekerde.

Deze wet biedt bepaalde juridische garanties aan de personen die recht hebben op sociale voorzieningen (de sociaal verzekerden). De instellingen uit deze sector (de instellingen van sociale zekerheid) zijn onder andere ertoe gehouden om aan de sociaal verzekerde alle nuttige inlichtingen over zijn rechten en plichten te verschaffen. Deze informatie moet op schriftelijk verzoek⁵⁵ van de sociaal verzekerde verschaft worden binnen een welbepaalde termijn: 45 kalenderdagen⁵⁶.

De tekst gaat zelfs nog verder. Hij bepaalt dat de instellingen de sociaal verzekerden *die erom verzoeken* moeten “raad geven” over de uitoefening van hun rechten en het vervullen van hun plichten en verplichtingen⁵⁷.

⁵⁴ Hierover bestaat een afzonderlijke tekst: de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van bestuurshandelingen (Belgisch staatsblad van 12 september 1991), in voege getreden op 1 januari 1992.

⁵⁵ Een schriftelijk verzoek dient ruim geïnterpreteerd te worden: zo wordt een eenvoudige melding van een adreswijziging als een verzoek om informatie beschouwd en moet de instelling alle nuttige inlichtingen verstrekken aan de betrokkene indien deze adreswijziging gevolgen zou kunnen hebben voor zijn rechten.

⁵⁶ Wet van 11 april 1995, artikel 3

⁵⁷ Wet van 11 april 1995, artikel 4

Hoewel de inlichtingen “nauwkeurig en compleet” moeten zijn om de betrokken sociaal verzekerde toe te laten al zijn rechten en verplichtingen uit te oefenen” (artikel 3, § 3 van het Handvest) zegt de tekst niets over de precieze modaliteiten verbonden aan de melding op zich van deze inlichtingen. De wettelijke termijn van 45 dagen kan in sommige gevallen te lang zijn. Moet de administratie uit eigen beweging deze termijn inkorten? Moet zij een ontvangstbericht sturen aan de burger? In welke gevallen en binnen welke termijnen?

Dit hiaat werd in de loop der tijd door de instellingen zelf ingevuld in het kader van de bestuursovereenkomsten afgesloten met de voogdijoverheid waarin zij zich ertoe verbinden striktere modaliteiten te respecteren, in het bijzonder inzake de termijnen.

Een voorbeeld: In de bestuursovereenkomst 2006-2008 tussen de Belgische Staat en de RVP⁵⁸ handelt artikel 6 over de vraag om informatie van de sociaal verzekerden. De RVP verbindt zich ertoe om alles in het werk te stellen om een antwoord te verstrekken binnen de 21 dagen te rekenen vanaf de datum van de registratie van de aanvraag. De wettelijke termijn zou hierdoor met meer dan de helft worden ingekort.

Bovendien verbindt deze administratie zich ertoe om binnen de 5 werkdagen na de registratie van de aanvraag een ontvangstbericht te verzenden indien er geen gepast antwoord kan verstrekt worden binnen de 21 dagen.

Deze concrete verbintenissen van de instellingen door middel van hun bestuursovereenkomsten⁵⁹ getuigen van hun bekommernis om in hun procedures meer rekening te houden met de belangen van hun “klanten”.

Toch is het mogelijk dat deze verbintenissen om de dienstverlening te verbeteren in het voordeel van de gebruikers, hoe lovenswaardig ook, het risico inhouden dat de administraties uiteenlopende regels of termijnen toepassen tussen de aanvragers vermits de bestuursovereenkomsten geen bindende kracht hebben ten opzichte van de sociaal verzekerden.

Dit is zeker een van de redenen die de Regering Verhofstadt II ertoe heeft aangezet om het Handvest van 1992 te actualiseren en er een aantal nieuwe principes van behoorlijk bestuur aan toe te voegen.

De Ministerraad van 23 juni 2006 heeft het “Handvest voor een klantvriendelijke overheid” (zie bijlage 4) goedgekeurd dat 13 duidelijke en concrete verbintenissen bevat. Het belang van deze tekst zit hem in het feit dat hij voor het eerst algemene principes geldig voor alle (federale) openbare diensten bevat met het doel te komen tot een voor de burgers meer dienstvaardige en meer toegankelijke administratie⁶⁰.

⁵⁸ Gepubliceerd in het Belgisch staatsblad van 6 september 2006

⁵⁹ Gelijkaardige verbintenissen zijn er in de bestuursovereenkomst van de DOSZ (Belgisch staatsblad van 23 januari 2004 en 21 en 29 november 2006) en van het RSVZ (Belgisch staatsblad van 29 september 2006).

⁶⁰ Deze tekst moest het voorwerp uitmaken van een Ministeriële omzendbrief gepubliceerd in het Belgisch staatsblad. Tot vandaag is deze tekst nog niet gepubliceerd. Hierdoor is het Handvest nog niet juridisch afdwingbaar; dit verhindert echter niet dat bepaalde administraties reeds het initiatief genomen hebben geheel of gedeeltelijk dit Handvest toe te passen of te concretiseren.

Onder de 13 punten handelt het 3de over de vragen om informatie. Er wordt voorzien dat elke openbare dienst een ontvangstmelding verzendt binnen de 5 dagen volgend op de ontvangst van de vraag om informatie van een burger (of van een bedrijf). In principe, wordt een antwoord ten gronde verstuurd binnen de maand.

De principes uit dit Handvest moeten beschouwd worden als minimale vereisten. Reeds voor de goedkeuring van de tekst door de regering hebben meerdere federale administraties op eigen initiatief interne reglementen aangenomen die striktere normen hanteren. Voor hen heeft het Handvest de rol van aanmoediging om de ingeslagen weg verder te zetten. Voor de anderen is het de gelegenheid om een aantal nieuwe principes in te voeren in hun "bedrijfscultuur" en om dit te delen met hun doelpubliek.⁶¹

Het RSVZ heeft bijvoorbeeld op basis van het Handvest in de loop van 2007 een Charter op maat gecreëerd onder de titel "Charter voor een klantgerichte aanpak binnen het RSVZ". De integrale tekst bevindt zich op de website van het RSVZ.

Dit Charter bevat principes van het Charter voor een klantvriendelijke overheid en voegt er nog andere, eigen principes aan toe. In totaal bevat het Charter van het RSVZ 23 punten.

Punt 7 handelt over de vragen om informatie. Wij citeren : "Bij vragen om informatie engageert het RSVZ zich om tijdig ontvangst te melden: via mail moet dit binnen de 5 dagen gebeuren indien ondertussen aan de vraag al geen gevolg werd gegeven. De vragen worden zo vlug mogelijk, en in ieder geval binnen een redelijke termijn, beantwoord". Meer algemeen voorziet punt 21 dat het RSVZ "zal instaan voor een snelle klachtenbehandeling" en het 3de punt dat het RSVZ voor zijn antwoord hetzelfde communicatiemiddel gebruikt als bij de vraag.

In punt 11 en 12 verbindt het RSVZ zich ertoe om proactief op te treden om bij eventuele problemen te voorkomen dat de sociaal verzekerde schade zou lijden. Hetzelfde geldt voor het opsporen, het transfereren en het exploiteren van ontbrekende gegevens bij het onderzoek van een dossier.

De samenwerking met de ombudsdiensten wordt expliciet vermeld. In punt 22 streeft het RSVZ naar een goede en correcte samenwerking met onder andere de Ombudsdienst Pensioenen.

⁶¹ Sommige federale instellingen van sociale zekerheid zoals de RSZ, verduidelijken deze waarden die de basis vormen voor de werksfeer van de administratie:

- de openheid, met name de garantie voor luisterbereidheid ;
- het vertrouwen, waardoor de gebruikers onder andere kunnen rekenen op een integer beleid, op een efficiënt, kwaliteitsvol, objectief werk tegen de beste kostprijs;
- de vernieuwing, die een hedendaagse dienstverlening garandeert.

Conclusie 1 – Het ontbreken van een ontvangstmelding

Onze eerste klager, de heer Zinzic heeft van het RSVZ een antwoord gekregen op 18 juni 2007 en dus binnen de termijn van 45 dagen voorzien in het Handvest van de sociaal verzekerde. Spijtig genoeg ontdekten wij een vergissing in dit antwoord en hebben wij aan het RSVZ moeten vragen om dit recht te zetten.

Het pensioen van de heer Desroches werd geregulariseerd begin november: op dat ogenblik heeft hij de vervallen termijnen ontvangen voor de maanden september, oktober en november. Zijn mail van 7 oktober werd op 24 oktober beantwoord; deze termijn is verenigbaar met de bepalingen van het Handvest van de sociaal verzekerde.

In beide gevallen lijkt het verzenden van een ontvangstbericht zich op te dringen. Enerzijds zou het onze klagers gerust stellen als zij weten dat hun dossier in behandeling was. Anderzijds moet een « klantvriendelijke » administratie van de 21ste eeuw snel reageren. Zij beschikt hiervoor over alle menselijke en technische middelen.

Uit deze twee, misschien onfortuinlijke, gevallen, kunnen wij niet de (voorbarige) conclusie trekken dat de pensioendiensten hun eigen regels uit hun bestuursovereenkomst of hun Charter niet zouden respecteren. Wij roepen de pensioendiensten evenwel op om waakzaam te blijven.

Het beheer van ontvangstmeldingen is nauw verbonden met een kwaliteitsvol registratiesysteem van de contacten met de administratie. Dit lijkt een noodzakelijke voorwaarde als men een optimale polyvalentie wil bereiken (zie dit Jaarverslag – dossier 12199).

Conclusie 2 – Gebrek aan motivering van de voorlopige beslissing – Contactpersonen vermeld op de beslissing

In het geval van de heer Zinzic handelde zijn klacht over het gebrek aan motivering van de voorlopige beslissing. De beslissing vermeldde geen enkel detail: niet over de weerhouden loopbaan, niet over de in aanmerking genomen inkomsten en niet over de gebruikte berekeningswijze.

Bovendien werd de communicatie tussen de pensioendienst en de betrokkene nog bemoeilijkt omdat de contactgegevens in de beslissing niet meer overeenstemden met de werkelijkheid: het dossier werd immers overgemaakt van het gewestelijk kantoor naar een centrale dienst (Internationale betrekkingen).

Nochtans voorziet het Handvest van de gebruikers van de openbare diensten van 4 december 1992 de verplichting voor de diensten om systematisch de coördinaten van de behandelende ambtenaar te vermelden. Deze wordt verondersteld alle nuttige inlichtingen over het dossier te kunnen verstrekken.⁶²

⁶² Deel II, Hoofdstuk II, sectie 1, punt 1 van het Handvest. Zie ook de omzendbrief nr. 360 betreffende de grotere doorzichtigheid en toegankelijkheid van de administratie (Belgisch staatsblad van 8 mei 1992)

Het RSVZ heeft ons beloofd de mogelijkheid te bestuderen om de inhoud van de voorlopige beslissing aan te passen in het geval er een buitenlandse loopbaan is om zo de burger beter in te lichten. Meer bepaald gaat het hier over de contactpersoon die het best geplaatst is om de gepensioneerde in te lichten gelet op het stadium van het onderzoek (gewestelijk kantoor of centrale administratie).

Conclusie 3 – Spontaan aanbieden van verontschuldigen

Wij vroegen aan beide pensioendiensten om hun verontschuldigen aan te bieden aan de twee verzoekers die het slachtoffer waren van het niet respecteren van de principes van behoorlijk bestuur. Beide diensten gingen hierop in.

Hoewel in het algemeen de pensioendiensten ingaan op onze vraag om zich te verontschuldigen bij de gepensioneerden bestaat er toch nog ruimte voor verbetering alvorens te kunnen spreken over een bij de diensten ingeburgerde praktijk.

Uit onze analyse blijkt dat de huidige teksten inzake behoorlijk bestuur (zie onze bedenkingen) niet voorzien in het spontaan aanbieden van verontschuldigen wanneer de administratie zijn eigen regels niet heeft gerespecteerd.

Een blik bij onze collega's ombudsmannen toont dat het aanbieden van verontschuldigen als thema nog niet sterk vertegenwoordigd is in hun jaarverslagen hoewel dit ook bij hen behoort tot de dagelijkse praktijk.

Met uitzondering van de diensten en administraties die een commerciële inslag hebben (bijvoorbeeld de openbare transportmaatschappijen) waar het aanbieden van verontschuldigen duidelijk behoort tot de dagelijkse praktijk, beperken de Jaarverslagen zich in het algemeen tot het melden van (te volgen) voorbeelden waarin verontschuldigen worden aangeboden. Nochtans is overal een positieve evolutie merkbaar. De Vlaamse Ombudsman gebruikt het aanbieden van verontschuldigen als evaluatiemiddel bij de dossiers.

Op Europees vlak bevat het Handvest van de grondrechten van de Europese unie⁶³ het recht van de burgers op behoorlijk bestuur (artikel 41). Wat dit in de praktijk betekent werd gedetailleerd in een "De Europese code van goed administratief gedrag", aangenomen in 2001 door het Europees parlement, dat een reeks regels vermeldt die de instellingen en organen, hun diensten en ambtenaren zouden moeten respecteren in hun omgang met het publiek.

⁶³ Afgekondigd op de Europese top van Nice in december 2000

Artikel 12, punt 3 van de Code onder de titel Beleefdheid stelt "Voor vergissingen met negatieve gevolgen voor de rechten of de belangen van een lid van het publiek, biedt de ambtenaar zijn verontschuldiging aan en tracht hij de negatieve gevolgen van zijn vergissing zo spoedig mogelijk te herstellen en de burger op de hoogte te stellen van eventuele beroepsrechten (...)."

Dit artikel kan uiteraard worden ingeroepen door de Europese ombudsman⁶⁴ die als een van de evaluatiecriteria de beoordeling van het gedrag van de ambtenaar in zijn relatie met het publiek hanteert (was hij nauwgezet, correct, beleefd en gediensig?).

Zoals reeds aangehaald merken wij een positieve evolutie in die zin. Wij kunnen enkel aandringen op de noodzaak voor de pensioendiensten om het aanbieden van verontschuldiging te integreren in hun verplichtingen voortvloeiend uit de principes van behoorlijk bestuur en in het bijzonder uit de beleefdheid en in voormeld geval deze in te integreren in hun Handvesten en andere referentieteksten.

Voorwaardelijk of onvoorwaardelijk pensioen – Vergelijking van de toekenbare bedragen op de ingangsdatum en nadien – Technische moeilijkheden om deze dossiers automatisch op te volgen

Dossier 12618 - 14125

De feiten

Mevrouw Slangen is gepensioneerd sedert 1 maart 2003. In het stelsel der zelfstandigen heeft zij recht op een rustpensioen van 285,63 euro per maand. Dit pensioen wordt echter niet betaald omdat het op dat ogenblik voordeliger is voor haar om haar onvoorwaardelijk pensioen te ontvangen dat 309,15 euro per maand bedraagt.

Vier jaren later is dit bedrag nog steeds hetzelfde. Mevrouw Slangen stelt zich de vraag of zij er geen belang bij zou hebben om haar rustpensioen te ontvangen omdat dit wel evolueerde met de index.

De heer Marchandise heeft het grootste deel van zijn loopbaan als werknemer gewerkt. Hij heeft daarnaast ook bijdragen betaald in de regeling voor zelfstandigen gedurende 2 jaren en 1 kwartaal.

Bij de berekening van zijn pensioen stelt het RSVZ vast dat het jaarbedrag van zijn rustpensioen (280,28 euro per jaar) kleiner is dan zijn onvoorwaardelijk pensioen (330,42 euro per jaar).

Het onvoorwaardelijk pensioen wordt betaalbaar gesteld vanaf 1 maart 2007.

⁶⁴ Zie als voorbeeld het Jaarverslag 2006 van de Europese ombudsman, p. 98-99 (achterwege laten van verontschuldiging voor een beoordelingsfout)

De betrokkene stemt met deze beslissing in omdat deze voor hem momenteel voordeliger is. Hij vraagt zich af op welke wijze zijn dossier zal worden opgevolgd door de pensioendienst. Immers het verschil tussen deze beide bedragen is eerder klein en bovendien evolueert het voorwaardelijk pensioen verder (index, sociale programma's, welvaartsaanpassingen, ...) en dit in tegenstelling tot het onvoorwaardelijk pensioen. Het is dan ook niet uitgesloten dat het rustpensioen, in de nabije of verre toekomst voordeliger wordt dan het onvoorwaardelijk pensioen. Wie zal hem inlichten over een eventuele verandering van zijn situatie? Het RSVZ als toekenningsdienst of de RVP als betalingsorganisme?

Bedenkingen

Het onvoorwaardelijk pensioen omvat de gevestigde of theoretische renten berekend op basis van de pensioenbijdragen die betrekking hebben op de periode gelegen tussen 4 juli 1956 en 31 december 1983.

Artikel 37, § 1 van het koninklijk besluit nr. 72 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen bepaalt dat de personen die geen aanspraak kunnen maken op een rust- of overlevingspensioen of op de uitbetaling ervan, of voor wie het globaal bedrag van deze uitkeringen lager is dan het onvoorwaardelijk pensioen in de plaats van genoemde uitkeringen een onvoorwaardelijk pensioen bekomen.

Wat betreft de opvolging van de vergelijking tussen het voorwaardelijk en onvoorwaardelijk pensioen deelde het RSVZ ons in februari 2008 het volgende mee.

De huidige versie van het informaticaprogramma laat geen automatische opvolging van de dossiers toe waarin een onvoorwaardelijk pensioen wordt betaald in plaats van het voordeliger voorwaardelijk pensioen.

Andere prioriteiten en de budgettaire beperkingen waaraan het RSVZ onderworpen is, lieten tot nu nog niet toe om de (belangrijke) wijzigingen inzake informatica door te voeren die nodig zijn om een automatische vergelijking mogelijk te maken.

Het opsporen van de dossiers waarin op een gegeven moment het voorwaardelijk pensioen voordeliger wordt dan het onvoorwaardelijk pensioen gebeurt manueel. Het RSVZ beschikt niet over het aantal dossiers dat in deze manuele opvolging zit maar erkent wel dat er deze opvolging voor problemen kan zorgen.

Conclusie

Na de interventie van de Ombudsdienst onderzoekt het RSVZ opnieuw de rechten van mevrouw Slangen. Uit dit onderzoek blijkt dat vanaf 1 september 2004 het voorwaardelijk rustpensioen voordeliger is geworden. Op deze datum bedraagt het onvoorwaardelijk pensioen 309,15 euro per maand (onveranderd bedrag) terwijl het rustpensioen 397,94 euro per maand bedraagt.⁶⁵

Het RSVZ betekent de in betaling stelling van het onvoorwaardelijk pensioen op 15 februari 2008. Mevrouw Slangen ontvangt 1.750 euro achterstallen.

Het dossier van de heer Marchandise is in principe opgelost omdat het manueel zal worden opgevolgd. Nochtans bevestigt het antwoord van het RSVZ dat een correcte opvolging van dit soort dossiers momenteel niet kan gewaarborgd worden. Sommige zelfstandigen zijn hierdoor misschien benadeeld zonder het te weten.

Het RSVZ en de leverancier van de informatica onderzoeken echter hoe en op basis van welke criteria lijsten met de eventueel betrokken dossiers kunnen worden opgesteld. Deze lijsten die bedoeld zijn voor de dossierbeheerders zullen worden opgemaakt bij een indexering, een aanpassing van het minimumpensioen of een andere verhoging van de pensioenen.

Dit nieuwe systeem zou moeten toelaten om de gevallen waarin het voorwaardelijk pensioen voordeliger wordt dan het onvoorwaardelijk pensioen beter op te sporen en dit met een beperking van de werklust voor het onderzoek van de betrokken dossiers.

Merk op dat sedert maart 2003 de elektronische betalingsopdrachten die het RSVZ naar de RVP stuurt in principe alle gegevens bevatten die toelaten de evolutie van het verband tussen het voorwaardelijk en onvoorwaardelijk pensioen op te volgen. Een andere mogelijkheid zou erin bestaan na te gaan in welke mate de berekeningprogramma's van de RVP deze vergelijking geheel of ten dele zouden kunnen op zich nemen.

Wij blijven dit aandachtig verder opvolgen en komen hierop zo nodig in een later Jaarverslag terug.

⁶⁵ Dit rustpensioen kan berekend worden met toepassing van het minimumpensioen zelfstandige omdat zij naast haar 22 jaren als zelfstandige ook nog een loopbaan als werknemer van 19 jaren kan bewijzen. In totaal bewijst zij dus een loopbaan van meer dan 2/3 van een volledige loopbaan.

Geen pensioen voor een zelfstandige activiteit door een vergissing van het sociaal verzekeringsfonds – Oplossing met de hulp van de Federale ombudsman

Dossier 11209

De feiten

Begin 2005 vraagt de heer Kouder zijn rustpensioen op 65 jarige leeftijd. Hij beëindigt zijn loopbaan als werknemer. Voordien heeft hij gedurende 15 jaren als zelfstandig handelaar gewerkt.

Tot zijn grote verwondering ontvangt hij enkel een pensioen van 573 euro per maand als werknemer. In de regeling voor zelfstandigen krijgt hij geen pensioen.

Het RSVZ motiveert de beslissing als volgt. De heer Kouder heeft geen bijdragen betaald in hoofdberoep. Hij oefende enkel een zelfstandige activiteit uit als echtgenoot helper. Hierdoor kan hij geen aanspraak maken op een pensioen als zelfstandige. Hier lijkt op het eerste gezicht geen speld tussen te krijgen.

De heer Kouder legt zich hierbij echter niet neer en blijft bevestigen dat hij alle verschuldigde bijdragen betaald heeft.

Hij betreurt de houding van zijn sociaal verzekeringsfonds. Hij meent dat de oorzaak van het probleem bij dit fonds gezocht moet worden. Immers in het midden van de jaren 1970 veranderde hij van naam. Deze periode komt overeen met de tijd waarin hij handelaar was. Deze naamswijziging zou voor verwarring kunnen gezorgd hebben, met alle gevolgen van dien.

Bedenkingen

Op onze vraag antwoordt het RSVZ dat op basis van de gegevens in het dossier de heer Kouder nooit persoonlijk aangesloten was bij het sociaal statuut der zelfstandigen. Volgens de gegevens van het sociaal verzekeringsfonds is er geen aansluiting op zijn nieuwe naam, noch op zijn oude naam. Daarentegen blijkt hij wel helper van zijn echtgenote geweest te zijn die ingeschreven was gedurende drie kwartalen in 1973 en tussen 1979 en 1985 als zelfstandige in hoofdberoep. Dit geeft hem evenwel geen enkel pensioenrecht.

In het kader van behoorlijk bestuur nemen wij toch opnieuw contact op met het sociaal verzekeringsfonds. Het fonds bevestigt opnieuw dat er geen aansluiting terug te vinden is voor de heer Kouder.

Wij zouden het dossier kunnen afsluiten hebben. Wij hebben echter het gedeelte van de klacht dat betrekking had op de onderwerping en de betaling van bijdragen aan het sociaal verzekeringsfonds doorgestuurd naar de Federale Ombudsman, die hiervoor als enige bevoegd is. Immers, uit artikel 3 van het koninklijk besluit van 27 april 1997 tot instelling van een Ombudsdienst Pensioenen blijkt dat wij ten aanzien van de sociale verzekeringsfondsen enkel bevoegd zijn voor de toekenning en de betaling van het onvoorwaardelijk rust- en overlevingspensioen.

De Federale ombudsman heeft een gedetailleerd onderzoek ingesteld naar de wijze waarop de onderwerping van de heer Kouder aan het sociaal statuut door zijn verzekeringsfonds werd beheerd. Dit onderzoek heeft uitgewezen dat de loopbaangegevens van de heer Kouder verkeerdelijk werden toegekend aan een homoniem.⁶⁶

Het Fonds heeft een verbeterd attest overgemaakt aan het RSVZ dat het dossier opnieuw in behandeling heeft genomen.

Conclusie

In juli 2007 betekent het RSVZ aan de heer Kouder de toekenning van een rustpensioen in de regeling voor zelfstandigen met terugwerkende kracht tot 1 februari 2005.

Er worden in totaal 4.695 euro achterstallig uitbetaald. Vanaf september 2007 ontvangt de heer Kouder een pensioen als zelfstandige van 181 euro.

In dit dossier werd de oplossing bereikt door een parallelle bemiddeling, enerzijds de bemiddeling van de Federale ombudsman ten aanzien van het sociaal verzekeringsfonds en anderzijds onze bemiddeling ten aanzien van het RSVZ.

De uitstekende samenwerking tussen beide ombudsdiensten heeft tot dit positief resultaat geleid.

Deze efficiënte samenwerking is niet alleen kenmerkend voor de voornoemde ombudsdiensten maar is in werkelijkheid tekenend voor alle Belgische ombudsdiensten verenigd in het Permanent Overleg Ombudslui (POOL).

De creatie van de site www.ombudsman.be in de loop van 2007 is hiervan een ander duidelijk voorbeeld.

⁶⁶ En dit ondanks de reeds eerdere controles die verricht werden.

Ambtshalve onderzoek van de pensioenrechten – Gebrekkige coördinatie tussen de RVP en het RSVZ – Pensioen in betaling gesteld na de ingangsdatum – Onderzoek van de IGO gestart met vertraging

Dossier 13613

Zie deel De Toekenningsdiensten RVP

Berekening van de pensioenbonus in het stelsel der werknemers en der zelfstandigen – Ongewenst/onvoorzien effect van de wetgeving in het geval van een gemengde loopbaan in de jaren die de ingangsdatum van het pensioen voorafgaan – Algemene aanbeveling

Dossier 13687

Zie deel De Toekenningsdiensten van de RVP

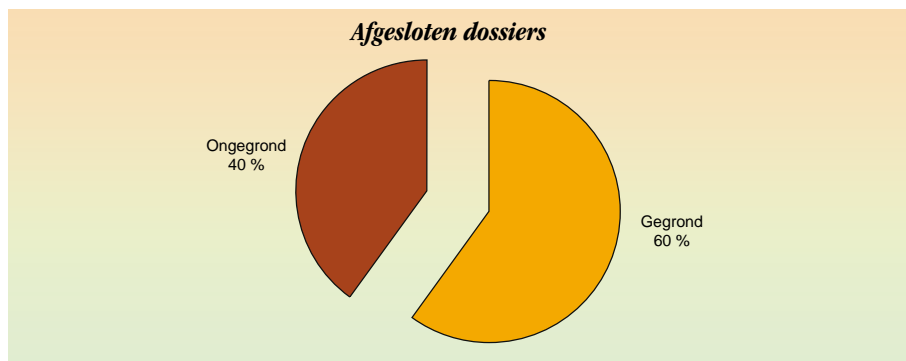
Pensioenramingen – Overzicht van de klachten ontvangen in 2007 – Werkwijze meer aansluitend bij de verwachtingen van de gepensioneerden – Algemene aanbeveling

Zie deel De Toekenningsdiensten van de RVP

De Centrale Dienst der Vaste Uitgaven (CDVU)

Deze pensioendienst betaalt de pensioenen uit, beheerd door de Pensioendienst voor de Overheidssector.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers



Opmerkelijke dossiers

Betaling in België via de Rekenplichtige der geschillen – Afschaffing van het maandelijks levensbewijs – Administratieve vereenvoudiging

Dossier 11494 – 12244 en andere

De feiten

Tot 2006 heeft de Ombudsman talrijke klachten ontvangen over de verplichting die aan sommige gepensioneerden⁶⁷ werd opgelegd om maandelijks een levensbewijs in te dienen om hun pensioen te kunnen bekomen. In 2007 viel dit stil. De reden hiervoor is de administratieve vereenvoudiging die aangekondigd was voor dit jaar (zie ons Jaarverslag 2006, p. 153-155) en die met succes werd ingevoerd.

Sedert 30 april 2007 gebeurt de betaling na controle of de gepensioneerde nog in leven is via het Register der natuurlijke personen.

Bedenkingen

Omdat het systeem van controle of de gepensioneerde nog in leven is in samenwerking met de

⁶⁷ Volgens de gegevens van de Franstalige en Nederlandstalige Rekenplichtige is het aantal betrokken dossiers ongeveer 7.000.

gemeentebesturen via naamlijsten niet feilloos werkte, werd dit in 2006 opgegeven. De Rekenplichtige zocht naar een beter alternatief.

De Rekenplichtige vroeg aan de Minister van Financiën de toelating om de controle over het in leven zijn te kunnen uitvoeren via een systematische raadpleging van het Rijksregister en dit twee maal per maand.

Deze raadpleging twee maal per maand⁶⁸ werd door de Minister van Financiën aangenomen als een voldoende en noodzakelijke basis voor de betaling van het pensioen via de Rekenplichtige en ontslaat hem van zijn persoonlijke verantwoordelijkheid in geval van het niet kunnen terugvorderen van een onverschuldigde betaling.

De kosten van deze raadpleging worden door de FOD Financiën ten laste genomen.

Het maandelijks levensbewijs blijft wel nog verplicht voor de betaling van een pensioen aan een gepensioneerde die ambtshalve geschrapt werd, dit wil zeggen een persoon die geen officieel adres meer heeft dat gekend is in het Rijksregister.

Conclusie

Volgens de Rekenplichtige verloopt de raadpleging van het Rijksregister vlot en perfect. Deze werkwijze heeft overigens toegelaten om het doel, het vermijden van onverschuldigde betalingen, op een meer efficiënte manier te bereiken. Nu reeds is het aantal onverschuldigde betalingen sterk gedaald.

Het spreekt vanzelf dat de gepensioneerden deze nieuwe werkwijze konden waarderen.

Het afschaffen van deze zware en wederkerende verplichting heeft het leven van heel wat gepensioneerden betaald via de Rekenplichtige aangenamer gemaakt.

Bovendien konden de gepensioneerden, die om het maandelijks levensbewijs niet te moeten indienen, gevraagd hadden om via een cheque betaald te worden nu vragen om op rekening betaald te worden, uiteraard indien zij dit wensten. In april 2007 werden zij hierover ingelicht.

De mogelijkheid om de betaling te kunnen bekomen op een persoonlijke zichtrekening was op elk vlak goed nieuws voor de betrokkenen te meer daar inmiddels de wet⁶⁹ verschenen is die voorziet in een bescherming van de gelden op de rekening wanneer een beslag of overdracht door derden bestaat. Wij bespreken dit elders in dit Jaarverslag (p. 155-157)

⁶⁸ Deze frequentie werd weerhouden omdat zij het beste is aangepast om maximaal het aantal onverschuldigde betalingen te verminderen. Immers, uit de statistieken van het Rijksregister blijkt dat het merendeel van de sterfgevallen worden geregistreerd binnen de 10 dagen na het overlijden.

⁶⁹ Wet van 27 december 1995 (Belgisch staatsblad van 30/12/2005) en koninklijk besluit van 13 december 2006 (Belgisch staatsblad van 29 december 2006)

Betaling in België via de Rekenplichtige der geschillen – Verschillende verbeteringen

Dossier 13259

De feiten

De heer Paquet geniet een pensioen ten laste van de Openbare Schatkist. Omdat er en beslag rust op zijn pensioen wordt het met een circulaire cheque via de Rekenplichtige der geschillen betaald.

Hij klaagt zich erover dat zijn pensioen niet op het einde van de maand betaald wordt, zoals zou moeten (het betreft een pensioen betaald na vervallen termijn). Het wordt pas bij het begin van de volgende maand betaald. Zo werd de betalingsopdracht voor het pensioen van de maand augustus 2007 gegeven op 4 september 2007.

Bedenkingen

Het pensioen in de openbare sector wordt in principe betaald door de Centrale Dienst der Vaste Uitgaven (CDVU). De wet bepaalt dat het pensioen dat betaalbaar is na vervallen termijn betaald wordt op de laatste werkdag van de maand.⁷⁰ De CDVU heeft de vaste praktijk de pensioenen te betalen op de voorlaatste werkdag van de maand.⁷¹

Wanneer er een inhouding voor derden bestaat (beslag, overdracht, alimentatiegeld, ...) gebeurt de betaling niet door de CDVU maar door de rekenplichtige der geschillen.

Voor de betalingen in België consulteert de Rekenplichtige het Rijksregister om na te gaan of de gepensioneerde nog in leven is.⁷² De betaling gebeurt na deze raadpleging.

In de praktijk komt het hierop neer. De rekenplichtige wacht de storting door de CDVU van de bedragen op zijn rekening af. Wanneer het pensioen verschuldigd is, geeft hij bij het begin van de volgende maand de opdracht tot betaling. De gepensioneerde krijgt bijgevolg nooit zijn pensioen op de laatste werkdag van de maand.

Conclusie

Reeds meerdere jaren vestigt het College de aandacht op de moeilijkheden die er bestaan in het geval van een betaling via de Rekenplichtige der geschillen. In deze problematiek moeten vele aspecten in acht genomen worden.

De Rekenplichtige is persoonlijk verantwoordelijk voor de betalingen die hij verricht. Hij wenst dan ook de grootst mogelijke zekerheid dat het pensioen wel degelijk verschuldigd is.

⁷⁰ Artikel 60, § van de wet van 7 november 1987

⁷¹ De term "betalen" moet begrepen worden in de zin die de jurisprudentie eraan heeft gegeven, dit wil zeggen dat in het geval van een circulaire cheque het de afgifte van de betalingstitel betreft en in het geval van een betaling door overschrijving is het de creditering van de rekening van de gerechtigde. In dit laatste geval dient de betalingsopdracht dus tenminste een dag vroeger gegeven te worden opdat het geld effectief op de rekening van de betrokkene beschikbaar is op de laatste werkdag van de maand.

⁷² Zie Jaarverslag 2006, p. 153-155 en Jaarverslag 2007, p. 130-131

Indien hij onvoldoende zorg besteedde om zich te verzekeren van het verschuldigd zijn van het pensioen en hij nadien dit pensioen niet kan terugvorderen is hij ertoe gehouden om dit aan de Schatkist terug te storten met zijn eigen middelen.

Overigens kan hij wettelijk gezien geen bedrag betalen dat hij zelf nog niet ontvangen heeft van de CDVU. De CDVU stort deze bedragen op het einde van de maand.

Niet tegenstaande dit voorbehoud zijn wij er bij de Rekenplichtige blijven op aandringen om oplossingen te vinden voor de problemen waarmee de gepensioneerden geconfronteerd worden door de betaling via zijn diensten (vb. betaling pas in de volgende maand, ...).

In samenspraak met de CDVU heeft de Rekenplichtige beslist om een aantal maatregelen door te voeren die de betalingsmodaliteiten van de pensioenen zij die betalen, moeten verbeteren.

De betalingen van de pensioenen per cheque en per overschrijving worden gescheiden zodat de betalingen per overschrijving sneller afgehandeld zullen worden (winst twee dagen). Ook de betaling van de vooraf en na vervallen termijn betaalde pensioenen zullen apart vereffend worden⁷³.

Deze wijzigingen werden voor de eerste keer toegepast voor de betalingen van de maand februari 2008.

Voor de pensioenen betaald na vervallen termijn betekent het vroeger doorgeven van de betalingsopdracht (2 dagen) voortaan dat het pensioen zeker op de rekening van de gerechtigden beschikbaar is op de laatste werkdag van de maand (zoals de wet het voorschrijft).

Dit betekent uiteraard voor de betrokkenen die zich al in een moeilijke situatie bevinden een hele verbetering. Deze nieuwe procedure, in combinatie met de verhoogde bescherming tegen beslag van de sommen die op een zichtrekening gestort worden, maakt de betaling op rekening aantrekkelijker.

Betaling in het buitenland via de Rekenplichtige – Data waarop het levensbewijs ten vroegste mag worden ingediend – Betere informatie aan de gepensioneerden o.a. via de site van de CDVU

Dossier 12891 – 12945 – 12997 en andere

De feiten

In de loop van 2007 wendden zich meerdere gepensioneerden die in het buitenland wonen en via

⁷³ De pensioenen die vooraf betaald worden zijn onderworpen aan de bepalingen van het koninklijk besluit nr. 15 van 28 juni 1933 dat stelt dat de pensioenen ten laste van de Staat “verworven zijn per maand en betaald in de loop van de eerste halfmaand”. In de praktijk worden deze de eerste werkdag van de maand betaald (maar een latere betaling is niet onwettelijk).

de Rekenplichtige betaald worden tot de Ombudsdienst betreffende de nieuwe modaliteiten voor het indienen van het maandelijks levensbewijs.

Immers, vanaf mei 2007 mag het levensbewijs ten vroegste ingediend worden op de dag dat het pensioen betaald wordt. Voordien mocht dit levensbewijs op elke dag van de maand ingediend worden.

De klachten handelden over het feit dat door deze nieuwe modaliteiten de betaling van het pensioen vertraagd werd waardoor de gepensioneerden in moeilijkheden kwamen.

Zij betreurden ook het feit dat zij niet persoonlijk werden ingelicht over deze nieuwe verplichting. Volgens hen lijken deze maatregelen te getuigen van een zekere willekeur.

Bedenkingen

Het pensioen in de openbare sector wordt in principe betaald door de Centrale Dienst der vaste uitgaven (CDVU). De wet bepaalt dat het pensioen betaald wordt op de laatste werkdag van de maand.⁷⁴ De CDVU heeft de vaste praktijk de pensioenen te betalen op de voorlaatste werkdag van de maand.

Wanneer een gepensioneerde in het buitenland woont en op een buitenlandse rekening betaald wenst te worden⁷⁵, gebeurt de betaling niet rechtstreeks door de CDVU maar via de Rekenplichtige der liggende gelden.

De Rekenplichtige is persoonlijk verantwoordelijk voor de betalingen die hij verricht. Hij wenst dan ook de grootst mogelijke zekerheid dat het pensioen wel degelijk verschuldigd is. Daarom vraagt hij aan de gepensioneerden die in het buitenland wonen maandelijks een levensbewijs. Voor de pensioenen betaald na vervallen termijn mag dit levensbewijs ten vroegste gedateerd zijn de voorlaatste werkdag van de maand.⁷⁶

In het verleden kon de Rekenplichtige een levensbewijs aanvaarden dat gedateerd was op gelijk welke dag van de maand.

Maar de programmawet van 11 juli 2005 (Belgisch staatsblad van 12 juli 2005) heeft de voorwaarden voor de betaling van het pensioen van de maand van overlijden gewijzigd.

Voordien was het pensioen van de maand van overlijden altijd verschuldigd. Vanaf 1 augustus 2005 is het pensioen van de maand van overlijden dat nog niet betaald werd de dag van overlijden enkel verschuldigd aan de langstlevende echtgenoot of indien er geen langstlevende echtgenoot is aan de wezen indien deze recht hebben op een overlevingspensioen.

⁷⁴ Voor de pensioenen betaald na vervallen termijn

⁷⁵ De gepensioneerde die in het buitenland woont en op een Belgische rekening betaald wordt, wordt wel door de CDVU betaald. Hij moet 2 maal per jaar (in januari en juli) een levensbewijs aan de CDVU toesturen.

⁷⁶ Voor de pensioenen die vooraf betaald worden (begin van de maand) mag het levensbewijs ten vroegste gedateerd zijn op de eerste werkdag van de maand.

Deze wijziging heeft de Rekenplichtige ertoe aangezet om de datum waarop het levensbewijs moet worden ingediend te wijzigen. Deze wijziging werd voor de eerste keer toegepast voor de betalingen van de maand mei 2007. Vanaf die datum moet het levensbewijs ten vroegste gedateerd worden op de datum waarop het pensioen betaald wordt. De Rekenplichtige moet immers zeker zijn dat de gepensioneerde op die datum nog in leven is.

Dit betekent in de praktijk dat het levensbewijs ten vroegste gedateerd mag zijn op de voorlaatste werkdag van de maand.

De maand december vormt hierop een uitzondering. Het levensbewijs van de maand december mag ten vroegste gedateerd worden op de eerste werkdag van de maand januari. Het pensioen wordt immers slechts betaald op de eerste werkdag van het volgende jaar.

In mei 2007 was de voorlaatste werkdag de 30ste. Het levensbewijs mocht dus ten vroegste gedateerd worden op die datum.

Door het feit dat de gepensioneerden niet op de hoogte waren van de wijzigingen, hadden verschillende onder hen het levensbewijs voor de maand mei ingediend in de loop van de maand. De Rekenplichtige betaalde het pensioen van de maand mei evenwel niet uit op basis van dit levensbewijs. Pas nadat de gepensioneerden persoonlijk contact hadden opgenomen over het uitblijven van de betaling van hun pensioen van de maand mei en na het opnieuw verzenden van een levensbewijs, heeft de Rekenplichtige het pensioen betaald. Vaak dus met meer dan twee weken vertraging.

In principe wordt het pensioen door de Rekenplichtige betaald op de eerste maandag⁷⁷ van de maand, als deze dag een werkdag is uiteraard. Indien deze dag reeds te ver in de maand ligt, wordt er door de Rekenplichtige een bijkomende betalingsdag ingevoegd. Zo was de eerste maandag van de maand augustus de 6de. In de eerste week werd er een extra betalingsdag ingevoegd.

Indien de Rekenplichtige het levensbewijs nog niet ontvangen heeft op de eerste maandag van de maand die een werkdag is (omdat het bijvoorbeeld op een latere datum werd gedateerd en verzonden door de gepensioneerde) dan wordt het pensioen betaald op de eerst volgende maandag die een werkdag is (of op de bijkomende betalingsdag).

De betalingsdag is de dag dat de Rekenplichtige de betalingsopdracht geeft. Vooraleer het geld op de rekening van de gepensioneerde beschikbaar is, verlopen er een paar dagen.

Deze termijn hangt af van de verwerking van de betalingsopdracht door de financiële instelling van de betrokkene en niet van de werking van de diensten van de Rekenplichtige.

⁷⁷ Voor de Franstalige pensioenen is dit de eerste dinsdag van de maand.

Het is inderdaad zo dat de toepassing van de programmawet van 2005 zorgt voor meer ongemakken bij de betaling in het buitenland. Het pensioen wordt op een latere datum gestort dan vroeger.

Conclusie

De Rekenplichtige is persoonlijk verantwoordelijk voor de betalingen die hij verricht. Het is begrijpelijk dat hij de grootst mogelijke zekerheid wil over het feit of het pensioen dat hij betaalt wel degelijk verschuldigd is.

Indien hij niet voldoende kan aantonen dat hij alles in het werk heeft gesteld om deze zekerheid te bekomen en hij de onverschuldigd betaalde sommen niet kan terugvorderen dan is hij ertoe gehouden om met zijn eigen middelen het geld aan de Schakist terug te storten.

Bovendien kan hij wettelijk gezien geen sommen betalen die hij nog niet ontvangen heeft van de CDVU. Deze stort het geld slechts op het einde van de maand.

In het kader van de regels van behoorlijk bestuur lijkt het ons normaal dat de gepensioneerden vooraf ingelicht worden van nieuwe regels alvorens deze toe te passen. Dit is hier niet het geval. De gepensioneerden werden pas later ingelicht.

Hierdoor waren de gepensioneerden die in het buitenland wonen verplicht om zelf inlichtingen in te winnen over de wijzigingen in de betalingsmodaliteiten en over de datum waarop het levensbewijs moest ingediend worden. De gepensioneerden hadden inmiddels wel al problemen ondervonden bij de betaling van hun pensioen.

Wij hebben aan de Rekenplichtige voorgesteld om jaarlijks aan alle betrokken gepensioneerden een kalender toe te sturen met vermelding van de data waarop het levensbewijs ten vroegste gedateerd mag zijn. Wij vroegen ook om deze kalender op de website van de CDVU te plaatsen.

De Rekenplichtige is ingegaan op onze voorstellen. Hierdoor kan in de toekomst vermeden worden dat het pensioen niet betaald wordt omdat het levensbewijs te vroeg opgestuurd werd.

Verder wordt voortaan aanvaard dat:

- ♦ het levensbewijs ondertekend wordt door zowel een Belgische overheid (vb. consulaat of ambassade) als door een buitenlandse overheid (gemeentebtenaar, burgemeester of zijn gemachtigde, politie, enz.).⁷⁸
- ♦ het levensbewijs dat per fax of mail bezorgd wordt niet meer per post moet nagestuurd worden. Bij eventueel vermoeden van fraude of namaak zal het origineel bewijs gevraagd worden.

⁷⁸ Indien de gepensioneerde zich bijvoorbeeld om gezondheidsredenen onmogelijk kan verplaatsen kan een levensbewijs gevalideerd door een geneesheer of vertrouwenspersoon ook aanvaard worden.

Met uitzondering van het voorbehoud bij fraude zullen de andere gegevens eveneens gepubliceerd worden op de website van de CDVU.

Tot slot willen wij nog vermelden dat verschillende klachten gewag maakten van problemen bij het telefonisch onthaal door de diensten van de Rekenplichtige. De Rekenplichtige heeft ons beloofd dat er zo snel mogelijk werk zal gemaakt worden van de verbetering van het telefonisch onthaal na de verhuis van de diensten en de installatie van aangepast materiaal.

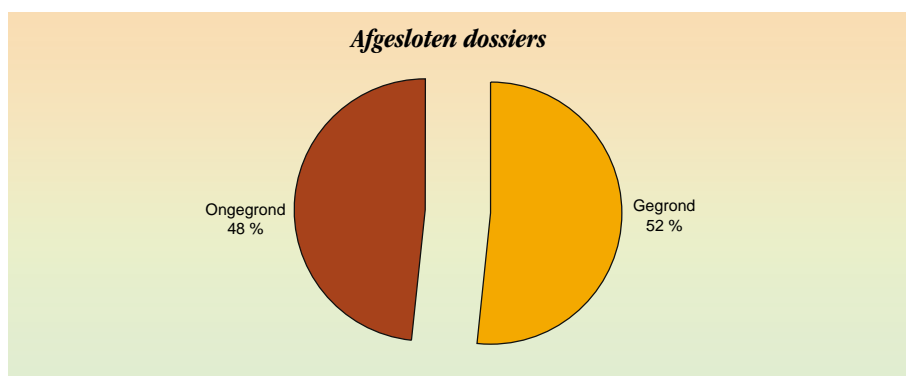
De bovenstaande aanpassingen werden genomen in overleg tussen de Nederlandstalige en Franstalige Rekenplichtige. Zij worden bijgevolg op identieke wijze toegepast voor de gepensioneerden van beide taalrollen.

Wij volgen deze problematiek verder op.

Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid, de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, Ethias, de sociale verzekeringsfondsen voor zelfstandigen en andere

Deze kleinere pensioendiensten fungeren tegelijkertijd als toekennings- en betalingsdienst.

Eindresultaat in de afgesloten dossiers



Opmerkelijke dossiers

Toepassing door de DOSZ van de nieuwe reglementering in voege sedert 1 januari 2007 – Vertraging in de behandeling van de pensioenaanvragen tijdens het jaar 2007 – Situatie bijna genormaliseerd in 2008

Dossiers 12947 – 13176 en andere

De feiten

De heer Meyer moet twee pensioenen ontvangen in maart 2007, één in de openbare sector en één in het stelsel van de Overzeese sociale zekerheid. Hij is dan 65 jaar.

Op de voorziene datum wordt enkel zijn dossier bij de PDOS afgehandeld. Het pensioen bij de DOSZ wordt nog niet toegekend.

Hij neemt einde maart 2007 contact op met de pensioendienst om te weten hoever het staat met zijn dossier. De DOSZ antwoordt hem dat er een zekere vertraging is in het onderzoek van de dossiers en dat het niet mogelijk is om hem een exacte datum te geven waarop zijn dossier zal afgewerkt zijn.

De heer Meyer aanvaardt dit niet. Hij aanvaardt evenmin dat de DOSZ hem niet ambtshalve heeft ingelicht over de vertraging in de behandeling van zijn dossier.

Bedenkingen

Betrokkene heeft reeds in februari 2006 (een jaar voor de ingangsdatum) de eerste stappen gezet om zijn pensioen aan te vragen. Op zijn vraag om de aanvraagformulieren te ontvangen, antwoordde de DOSZ hem dat dit nog te vroeg was. Door een vaste administratieve praktijk aanvaardt de DOSZ de aanvraagformulieren slechts zo'n drie maanden voor de werkelijke ingangsdatum van het pensioen.

De heer Meyer vraagt de gepaste formulieren opnieuw eind november 2006. Hij ontvangt ze op 11 december en stuurt ze ingevuld terug naar de DOSZ op 19 december 2006.

Op 21 december 2006 zendt de DOSZ hem een ontvangstbericht van zijn aanvraag.

Vanaf dan, tot einde maart 2007 hoort de heer Meyer niets meer. Hij ontvangt geen beslissing, noch enige informatie.

Uiteindelijk neemt de DOSZ de beslissing op 8 juni 2007 en de achterstallen worden betaald einde juni 2007.

Wij moeten hier wel vermelden dat de DOSZ in het dossier een pro-actieve houding heeft aangenomen door aan de betrokkene voor te stellen om zijn pensioen te nemen vanaf 18 februari 2007 (datum van zijn verjaardag) in de plaats van vanaf 1 maart 2007 zoals hij oorspronkelijk gevraagd had. Immers, ingevolge de nieuwe bepalingen had de betrokkene geen enkel financieel voordeel bij het opnemen van zijn pensioen na de datum van zijn 65ste verjaardag.

Conclusie

De heer Meyer heeft meer dan vier maanden moeten wachten op zijn pensioen.

Hij vraagt en bekomt intresten van rechtswege in toepassing van de bepalingen van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het "Handvest" van de sociaal verzekerde.

Wij vroegen aan de DOSZ naar de algemene of bijzondere redenen van deze vertraging en naar de eventueel genomen maatregelen om hieraan te verhelpen.

De DOSZ erkent dat er in 2007 een algemene overschrijding van de gewone termijnen in de behandeling van de dossiers werd vastgesteld. Dit probleem is sedertdien grotendeels van de baan mede dank zij het in gebruik nemen van nieuwe berekeningsprogramma's en de aanwerving van bijkomend contractueel personeel.

Reeds in 2006 had de DOSZ 2 voltijdse contractuelen in dienst genomen om de verhoging van het aantal toe te kennen dossiers op te vangen. Deze inspanning werd nog verhoogd in 2007 door de aanwerving van 6 bijkomende contractuelen.

Volgens de DOSZ zijn de oorzaken van deze vertraging duidelijk aanwijsbaar.

Op 1 januari 2007 werd een nieuwe reglementering inzake het stelsel van de overzeese sociale zekerheid van kracht, opgenomen in de wet van 20 juli 2006.

Ook al had de DOSZ zich maximaal voorbereid door zijn procedures en de informaticaprogramma's vooraf aan te passen, toch bleven bepaalde gegevens in werkelijkheid onbekend tot de publicatie eind december of half januari 2007 van verschillende wetteksten (gedateerd op 28 december 2006).

Het betreft enerzijds de programmawet van 28 december 2006 (die de actuariële verhoging afschaft van de pensioenen na de leeftijd van 65 jaar) en anderzijds de drie uitvoeringsbesluiten (van dezelfde datum maar slechts verschenen op 16 januari 2007) die voornamelijk de nieuwe toe te passen tarieven en barema's, de nieuwe regeling inzake indexering en de valorisatie van de studieperiodes bevatten. Voegen wij hieraan nog toe het koninklijk besluit van 2 februari 2007 (verschenen in de loop van februari 2007) dat een vergoeding toekent ter valorisatie van de militaire diensten (enkel in de wet van 16 juni 1960).

Voor meer informatie over deze wijzigingen verwijzen wij de lezer naar ons Jaarverslag 2006 (p. 156-161).

De nieuwe bepalingen moesten uitgevoerd worden in enkele maanden. Zij noodzaakten de aanpassing van verschillende administratieve procedures en van de informaticaprogramma's, zonder nog rekening te houden met de noodzaak van een aangepaste opleiding voor het personeel over het gebruik en de toepassing ervan (vorming die enige voorbereiding vroeg om de kwaliteit van de beslissingen niet in het gedrang te brengen).

Bovendien kwamen er voornamelijk ingevolge de overgangsmaatregelen veel meer aanvragen binnen dan gewoonlijk. Deze konden door het in dienst zijnde personeel niet afgewerkt worden met respect voor de normale behandelingstermijnen.

In de tabel hieronder vermelden wij een aantal cijfers die ons door de DOSZ werden meegegeeld en die een idee geven van de aanzienlijke toename van het werkvolume.

	2006	2007	% verhoging
Toekenning			
Ontvangen aanvragen	1.948	2.667	+ 37 %
Genomen beslissingen	1.897	2.594	+ 37 %

Validatie van militaire dienst			
Ontvangen aanvragen (tijdens de eerste 6 maanden van 2007)	Geen	5.170	+ 100 %

Ramingen			
Ontvangen aanvragen	2.821	3.733	+ 32 %
Verzonden ramingen	2.888	3.966	+ 37 %

Deze cijfers spreken voor zich. Wij kunnen er nog aan toevoegen dat het aantal aanvragen voor attesten en Europese formulieren ook met meer dan een derde is toegenomen tussen 2006 en 2007.

De combinatie van al deze factoren heeft geleid tot een moeilijke situatie gedurende enkele maanden. De DOSZ heeft alles in het werk gesteld om de nadelige gevolgen te beperken en is erin geslaagd om momenteel de toestand weer onder controle te hebben. De vertragingen zijn bijna volledig weggewerkt behalve inzake de valorisatie van de militaire diensten in het kader van de wet van 16 juni 1960. In die gevallen worden de verbeterde beslissingen met terugwerking tot 1 januari 2007 verwacht in de loop van 2008.

Onze klagers vonden het spijtig dat er te weinig maatregelen genomen werden tijdens de moeilijke periode om hen ambtshalve in te lichten over de bijkomende tijd die nodig zou zijn om hun dossier te behandelen. Hoewel de Ombudsdienst de door de DOSZ gemaakte administratieve keuze niet te aanvaarden of te verwerpen heeft, dringt het College toch aan op de noodzaak om de situatie naar behoren te onderzoeken en met kennis van zaken alle gepaste maatregelen te nemen.

Onze voorstellen en suggesties van 1999 tot en met 2006

In de voorbije jaren hebben wij een aantal voorstellen en suggesties tot verbetering of aanpassing van de administratieve procedures gedaan.

In ons Jaarverslag 2006, p 163-171 hebben wij de voorstellen en suggesties van 1999 tot en met 2005 waarop ingegaan is, opgenomen met een korte bespreking en duiding. Wij hernemen ze hier in verkorte vorm en vullen ze waar nodig verder aan.

Ook de voorstellen en suggesties van 2006 waarop is ingegaan, vindt u hierna.

De voorstellen en suggesties uit het werkingsjaar 2007 leest u in dit Jaarverslag bij de bespreking per pensioendienst (Deel 2: Onderzoek van de dossiers – Analyse van de dossiers).

De verwijzingen tussen haakjes hebben volgende betekenis (Jaarverslag en pagina van oorspronkelijke tekst; Jaarverslag en pagina met tekst van de opvolging).

De toekenningsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

RVP toekenning 1 Voordelen ten laste van het verzorgingsfonds van de NAVO, het « NATO-Provident Fund » worden niet meer beschouwd als een pensioen in de zin van artikel 10 bis van het koninklijk besluit nr. 50 (eenheid van loopbaan) – Geen beperking meer van de loopbaanbreuk in de werknemersregeling in functie van een dergelijk voordeel (JV 1999, p. 66-67; JV 2003, p. 132)

RVP toekenning 2 De personen die hun studieperiodes willen regulariseren krijgen meer en beter gestructureerde informatie in één enkele brief (JV 2000, p. 57-60; JV 2003, p. 132-133)

RVP toekenning 3 Het vroegere opvolgingssysteem voor grens- en seizoensarbeiders is opnieuw ingevoerd – Pensioenaanvraag wordt weer één jaar voordat de voorwaarden voor het buitenlands pensioen vervuld zijn naar de buitenlandse instelling gestuurd (JV 2000, p. 67-69; JV 2002, p. 78)

RVP toekenning 4 De ontvangstmelding van de pensioenaanvraag wordt niet meer door het gewestelijk kantoor verzonden maar wordt voortaan door het centraal bestuur en dus sneller verstuurd (JV 2001, p. 41-42; JV 2003, p. 133)

RVP toekenning 5 Validatie van de datum van de pensioenaanvraag ingediend bij een niet bevoegde instelling van sociale zekerheid is dezelfde in de regeling voor werknemers en zelfstandigen – Datum van indiening bij de niet bevoegde instelling van sociale zekerheid geldt als datum van aanvraag (JV 1999, p. 119-121; JV 2003, p. 134)

RVP toekenning 6 Ook wanneer de individuele rekening uitsluitend gelijkgestelde periodes vermeldt, worden hiervoor pensioenrechten toegekend (JV 2002, p. 49-52; JV 2003, p. 134)

RVP toekenning 7 De RVP maakt er werk van om het betaalbare bedrag duidelijk te vermelden in de beslissing inzake het overlevingspensioen in cumulatie met een rustpensioen (JV 2002, p. 56-58; JV 2003, p. 135)

RVP toekenning 8 De Inkomensgarantie voor ouderen (IGO) voor samenwonenden: het totaal van de pensioenen en bestaansmiddelen wordt gedeeld door het aantal personen dat dezelfde hoofdverblijfplaats deelt zonder uitzondering voor de kinderen waarvoor kinderbijslag ontvangen wordt (JV 2002, p. 71-75, JV 2003, p. 135)

RVP toekenning 9 De RVP kent voorschotten op de IGO toe (JV 2004, p. 72-74 en 75-77; JV 2005, p. 128)

RVP toekenning 10 Wettelijke en reglementaire bepalingen betreffende de IGO – Begrip « hoofdverblijfplaats » – Wet van 23 december 2005 houdende diverse bepalingen (JV 2004, p. 75; JV 2005, p. 128)

RVP toekenning 11 Geautomatiseerde opvolging van de dossiers – Project "Workflow" in uitvoering bij de RVP (JV 2005, p. 49-50; JV 2006, p. 164-165)

RVP toekenning 12 Ambtsbalve toekenning van het pensioen – Controlefuncties bij het automatisch verzenden van de loopbaanoverzichten door CIMiRe laten toe om alle loopbaanoverzichten op te sporen die door CIMiRe worden doorgestuurd met het oog op een ambtsbalve onderzoek door de toekenningsdiensten van de RVP (JV 2005, p. 43-45; JV 2006, p. 165-166)

RVP toekenning 13 Inzake de opening op het recht op een vervroegd pensioen voor vrouwen die een voldoende loopbaan bewijzen: geen voorwaarde meer toevoegen op basis van de geboortedatum om de pensioenleeftijd vast te stellen (JV 2006, p. 45-48 en 184-185)

Ingevolge onze officiële aanbeveling heeft de RVP zijn interpretatie van het begrip pensioenleeftijd herzien. De verwijzing naar de geboortedatum om de toegelaten grenzen van de beroepsactiviteit voor vrouwen te bepalen tijdens de overgangperiode van 1 juli 1997 tot 1 januari 2009 valt weg.

In september 2007 heeft de RVP, zoals beloofd, de tekst van de dienstnota 2004/11 betreffende de uitoefening van een beroepsactiviteit aangepast.

Ook de inlichtingen betreffende de toegelaten activiteit die aan de sociaal verzekerden worden verstrekt werden aangepast (brochures, site internet).

In de gesignaleerde dossiers werd, indien nodig, een nieuwe beslissing genomen.

De betalingsdiensten van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)

RVP betaling 1 Snellere verwerking van de betalingsopdracht en minder onderbrekingen in de betaling bij wijzigingen – Belang van een ononderbroken betaling herinnerd in instructie aan het personeel – Bijkomend personeel – Elektronische betalingsopdracht (JV 1999, p. 92-93; JV 2000, p. 79-83; JV 2001, p. 60-65; JV 2002, p. 90-92; JV 2003, p. 136)

RVP betaling 2 Het pensioen van de maand van overlijden wordt voortaan ook betaald aan de langstlevende echtgenoot die omwille van gezondheidsredenen niet samenwoonde met de overledene (JV 2002, p. 86-88; JV 2003, p. 136)

RVP betaling 3 Aan de feitelijk gescheiden echtgenoot die een eigen pensioen geniet wordt onmiddellijk na de scheiding een supplement betaald - De helft van het gezinspensioen wordt gewaarborgd (JV 2000, p. 85-87; JV 2003, p. 136-137)

RVP betaling 4 Het gezinspensioen wordt automatisch verder betaald op dezelfde rekening als het pensioen als alleenstaande in afwachting van een nieuwe aanvraag om betaling op een financiële rekening ondertekend door beide echtgenoten (JV 2001, p. 60-62; JV 2003, p. 137)

Deze suggestie maakt momenteel opnieuw het voorwerp uit van een bespreking met de betaaldiensten van de RVP.

RVP betaling 5 Ingeval van beperking van het uitbetaalde pensioenbedrag bij bewarende maatregel wordt er omzichtiger te werk gegaan (JV 2001, p. 76-77; JV 2003, p. 137)

RVP betaling 6 Aan de langstlevende echtgenoot die in een land van de Europese Economische Ruimte (EER) woont, worden voortaan voorschotten op overlevingspensioen betaald (JV 2001, p. 84-86; JV 2003, p. 137-138)

RVP betaling 7 Het betalingsbericht bij de toekenning van een herwaarderingspremie werd verbeterd – Duidelijker informatie over de belastingen op deze premie (JV 2001, p. 87-88; JV 2003, p. 138)

RVP betaling 8 De betaling wordt niet langer automatisch geschorst wanneer de gepensioneerde ambts halve geschrapt werd uit het bevolkingsregister – Betaling via assignatie (JV 2002, p. 79-81; JV 2003, p. 138-139)

RVP betaling 9 Gepensioneerden die een jaarlijks voordeel genieten, krijgen een gedetailleerde afrekening (JV 2002, p. 96-97; JV 2003, p. 139; JV 2004, p. 130)

RVP betaling 10 Mededeling aan de gepensioneerden van een wijziging in het in aanmerking nemen van het vakantiegeld in geval van cumulatie met een beroepsactiviteit (JV 2002, p. 97-98; JV 2003, p. 139)

RVP betaling 11 Bij een verblijf in het buitenland van meer dan 183 dagen wordt het gewaarborgd inkomen (GI) niet langer gedurende het ganse jaar geschorst – Schorsing tijdens elke maand gedurende dewelke de gepensioneerde niet ononderbroken in België verblijft (JV 2002, p. 100-102; JV 2003, p. 139-140)

RVP betaling 12 Verbetering in de informatieverstrekking aan de gepensioneerden, meer bepaald ingeval van indexering van de voordelen (JV 2003, p. 71-72; JV 2004, p. 130-131)

RVP betaling 13 Terugbetaling van teveel geïnde solidariteitsbijdrage bij de betaling van een kapitaal – Terugbetaling binnen de zes maanden (JV 2003, p. 92 – 94; JV 2005, p. 130)

RVP betaling 14 Fiscale hervorming voor gebouwde gepensioneerden – Opmaken van afzonderlijke fiscale fiches in het geval van het genot van een gezinspensioen wanneer de echtgenoot die geen pensioen ontvangt toch een beroepsactiviteit als werknemer of zelfstandige heeft uitgeoefend – Praktische oplossing wanneer een loopbaan als zelfstandige bewezen werd door de echtgenoot niet titularis van het gezinspensioen (JV 2005, p. 72; JV 2006, p. 167-168)

Voor de gezinnen die een gezinspensioen genieten en waar de echtgenoot die geen pensioen ontvangt toch een beroepsactiviteit als werknemer of als zelfstandige heeft uitgeoefend heeft de RVP voor elke echtgenoot afzonderlijk een fiscale fiche opgemaakt in verhouding tot zijn persoonlijke rechten.

RVP betaling 15 Correcte uitbetaling van het vakantiegeld indien het gezinspensioen verminderd wordt met een buitenlands voordeel van de echtgeno(o)t(e) (JV 2000, p. 95-96)

Wanneer een gezinspensioen verminderd werd met een buitenlands voordeel van de echtgeno(o)t(e) was de RVP niet in staat om het vakantiegeld op basis van het niet verminderde bedrag correct vast te stellen en te betalen. De RVP betaalde een verminderd bedrag en op vraag van de gepensioneerde het saldo.

Vanaf 2004 betaalt de RVP het correcte niet verminderde bedrag.

RVP betaling 16 Vakantiegeld – Beperking tot het pensioenbedrag van de maand mei – Uitzondering voor de grenswerknemers – Technisch probleem opgelost (JV 2000, p. 95-96)

Het vakantiegeld moet elk jaar in de maand mei betaald worden. Het is enkel betaalbaar indien het pensioen van de maand mei betaalbaar is en is in principe beperkt tot het uitbetaalde pensioenbedrag.

De gepensioneerden die naast hun pensioen nog een supplement als grenswerknemer ontvangen, vormen een uitzondering op deze regel.

Uit artikel 56 § 4 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 kan men afleiden dat wanneer een supplement als grenswerknemer betaald wordt het vakantiegeld berekend moet worden op basis van het pensioen "intern recht".

De grenswerknemer geniet immers van een voordeliger pensioenberekening.

De reglementering voorziet dat het totaal van de pensioenen – het Belgische pensioen en het buitenlandse pensioen - nooit lager mag zijn dan het pensioen dat de grenswerknemer zou kunnen genieten indien de jaren als grenswerknemer volledig in België gepresteerd werden. Dit pensioen is het "intern recht".

Bij de toekenning van het buitenlands pensioen worden het bedrag van het Belgische pensioen (nationaal pensioen) en van het buitenlandse pensioen samengeteld. De uitkomst wordt vergeleken met het "intern recht".

Indien de som lager is dan het "intern recht" dan wordt een supplement betaald zodat de som van de pensioenen en van het supplement gelijk is aan het "intern recht".

In het andere geval betaalt elk land zijn eigen nationaal pensioen uit.

Wat betekent dit nu voor het vakantiegeld? Het bedrag van het vakantiegeld moet niet beperkt worden tot het bedrag van het werkelijk betaalde pensioen maar tot het bedrag van het "intern recht".

De informatica van de RVP was aan deze berekening aangepast, behalve in een specifiek geval,

namelijk wanneer een rustpensioen, aangevuld met een supplement als grenswerknemer, wordt betaald op basis van het gezinsbedrag verminderd met het buitenlands pensioen toegekend aan de echtgenoot. In deze gevallen liet het informaticaprogramma niet toe om in de maand mei het correcte vakantiegeld uit te betalen op basis van het "intern recht".

Bovendien gaf de RVP toe dat de automatische opsporing van deze dossiers niet verzekerd was.

In afwachting van een bevredigende technische oplossing liep de gepensioneerde het risico om niet het correcte vakantiegeld uitbetaald te krijgen indien hij niet zelf om een herziening van zijn dossier vroeg.

De RVP had het probleem erkend en aan het College beloofd om naar een definitieve en betrouwbare oplossing te zoeken.

Het euvel is pas in 2004 verholpen geweest, hoewel wij dit reeds in 2000 hadden aangekaart (en het reeds eerder gekend was bij de RVP).

Tussen 2001 en 2004 waren de gepensioneerden nog genoodzaakt om zelf een initiatief te nemen.

RVP betaling 17 Verboging van de minimumpensioenen voor zelfstandigen – Automatische aanpassing van het uitbetaalde pensioen ingeval van de cumulatie met een (wegens vervroeging) verminderd en een niet verminderd pensioen (mijnwerker) in de werknemersregeling (JV 2003, p. 75-77)

De toekenning van het minimumpensioen als zelfstandige mag niet tot gevolg hebben dat het totaal van de pensioenen als werknemer en zelfstandige hoger ligt dan het door de wet voorziene grensbedrag.

Om de eventuele beperking te berekenen moet de RVP rekening houden met het onverminderd rustpensioen als werknemer. Het betalingsbestand van de RVP bevat slechts één bedrag dat de som is van het werknemerspensioen en het pensioen als mijnwerker. Er is wel een code die de vermindering wegens vervroeging aanduidt.

De RVP maakt de berekening door de som van de pensioenen te verhogen met de wegens vervroeging toegepaste vermindering. In feite mag enkel het verminderd pensioen verhoogd worden.

Hierdoor wordt het minimumpensioen als zelfstandige op een te lage basis vastgesteld.

Verder kan de RVP deze dossiers onmogelijk zelf opsporen.

Omdat het voor de RVP onmogelijk was om op basis van de gegevens in het betalingsbestand een

correcte automatische aanpassing van het minimumpensioen zelfstandige te garanderen heeft de RVP in 2003 volgende oplossing voorgesteld.

De betrokken gepensioneerde moet zelf het initiatief nemen en de RVP inlichten over het probleem in zijn dossier. De RVP voert in de betalingsbestanden een code in waardoor bij de aanpassing van het minimumpensioen zelfstandige het dossier gesignaleerd wordt. De aanpassing zal manueel gebeuren.

In 2007 heeft ook het RSVZ zich ertoe verbonden om erover te waken dat het dossier van de gepensioneerde die het RSVZ inlicht over het probleem, individueel zal opgevolgd worden bij toekomstige verhogingen van het minimumpensioen zelfstandigen. Aan de RVP zullen de nodige instructies gegeven worden tot uitbetaling van het correcte minimumpensioen zelfstandige.

De Pensioendienst voor de overheidssector (PDOS)

PDOS 1 Duidelijker informatie in geval van cumulatie van een minimumpensioen met inkomsten uit een beroepsactiviteit – Zeer beperkte toegelaten inkomsten (JV 1999, p. 105-106; JV 2000, p. 130)

PDOS 2 Betere informatie in de schuldnificaties – Vermelding van mogelijke terugvordering van verjaarde onverschuldigde betalingen op achterstallen bij de PDOS of een andere pensioendienst (JV 2000, p. 107-109; JV 2001, p. 97-99; JV 2003, p. 140)

PDOS 3 Bij een aanvraag tot herziening wordt een ontvangstbericht verzonden (JV 2000, p. 114-116; JV 2003, p. 140)

PDOS 4 Gedetailleerde informatie over het uitputten van alle rechten in geval van minimumpensioen - Geen verplichting om een ander pensioen aan te vragen vóór de pensioenleeftijd indien hierop een vermindering wegens vervroeging wordt toegepast (JV 2000, p. 116; JV 2003, p. 141)

PDOS 5 De uitspraak van de Administratieve Gezondheidsdienst over de graad van zelfredzaamheid valt voortaan op het ogenblik van de definitieve pensionering wegens lichamelijke ongeschiktheid (JV 2001, p. 93-95; JV 2003, p. 141)

PDOS 6 De PDOS en de RVP kwalificeren de aanmoedigingspremie van de Vlaamse Gemeenschap bij loopbaanonderbreking op dezelfde manier – Grotere rechtszekerheid (JV 2002, p. 113-115; JV 2003, p. 141-142)

PDOS 7 Geen beperking meer van de waarborg voor kerkelijke pensioenen in geval van cumulatie met andere pensioenen – Nieuwe administratieve praktijk (JV 2003, p. 106 -109; JV 2004, p. 132)

PDOS 8 *Pensioen van gemeentesecretarissen in bijambt die in wachtstand geplaatst werden – Arrest van het Grondwettelijk Hof – Nieuwe reglementering* (JV 2000, p. 100-102)

De PDOS berekende deze pensioenen niet op de gewone wijze. Hij desindexeerde de wedde die als berekeningsbasis diende en pereguateerde het bekomen pensioen nadien niet. Deze zienswijze werd ingegeven door het feit dat de betrokkenen in wachtstand werden geplaatst met blokkering van hun wachtgeld.

Hiermee wou de PDOS twee objectieven met elkaar verzoenen:

- ♦ een pensioen toekennen waarbij rekening gehouden wordt met de periode in wachtstand met een onveranderd wachtgeld;
- ♦ vermijden dat deze toekenning leidt tot gevolgen die onaanvaardbaar zijn op het vlak van de innerlijke samenhang en billijkheid.

Hierdoor wordt aan de ambtenaar die een wachtgeld genoten heeft niet hetzelfde pensioen toegekend dan aan de ambtenaar die zijn ambt verder is blijven uitoefenen en wordt vermeden dat de in wachtstand geplaatste ambtenaar door perequatie een pensioen zou bekomen dat hoger is dan het wachtgeld dat hij genoten heeft.

Rechtspraak verwierp de stelling van de PDOS. Hij heeft de pensioenen van de betrokken gepensioneerden herzien. Hij weigerde evenwel de pensioenen van de andere gepensioneerden te herzien. Door onze interventie heeft de PDOS ook de pensioenen herzien van de gepensioneerden die bij ons een verzoek indienden, wat discriminerend bleef.

De PDOS had de intentie om via wetgevend optreden de door hem toegepaste werkwijze in te voeren.

Dit gebeurde met de wet van 3 februari 2003.⁷⁹

Het arrest van het Grondwettelijk Hof van 6 juli 2005 stelt evenwel dat de artikelen 53 en 89 van de wet van 3 februari 2003 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schenden.

In de wet van 25 april 2007⁸⁰ wordt gevolg gegeven aan dit arrest.

Er worden voortaan twee pensioenen berekend, één voor de periode vóór de wachtstand en één voor de periode van wachtstand.

⁷⁹ Artikelen 53 en 89 van de wet van 3 februari 2003 houdende diverse wijzigingen aan de wetgeving betreffende de pensioenen van de openbare sector

⁸⁰ Artikel 8, 9, 10 en 69 van de wet van 25 april 2007 betreffende de pensioenen van de openbare sector

Het pensioen voor de periode vóór de periode van wachtstand wordt berekend zoals elk ander pensioen (dus op basis van de wedden die van kracht zijn op de ingangsdatum van het pensioen). Het pensioen voor de periode van wachtstand wordt berekend volgens de bijzondere regels van de wet van 3 februari 2003.

De lopende pensioenen worden vanaf 1 januari 2007 herzien rekening houdende met voor de periode vóór de wachtstand de normale pensioenberekening en voor de periode van wachtstand met het pensioen betaald op 1 januari 2007 vermenigvuldigd met een breuk waarvan de teller de duur van de periode van wachtstand weergeeft en de noemer de totale duur van de loopbaan.

PDOS 9 Loopbaanonderbreking en pensioen in de openbare sector – Vrijwillige bijdragen niet terugbetaalbaar bij het niet in aanmerking nemen van sommige periodes in de berekening van het pensioen – Nieuwe informatiebrochure voor het grote publiek

De periodes van loopbaanonderbreking of van verminderde prestaties zijn samen met andere periodes die met dienstactiviteit gelijkgesteld zijn voor het recht en de berekening van het pensioen, slechts aanneembaar ten belope van 20 % van de totale duur der diensten en perioden (met uitzondering van de bovenbedoelde periodes) die in aanmerking komen voor de berekening van het pensioen.

De eerste 12 maanden loopbaanonderbreking of vermindering van de arbeidsprestaties zijn voor het pensioen gratis aanneembaar. Opdat andere periodes aanneembaar zouden kunnen zijn voor het pensioen moet de betrokkene een verbintenis aangaan dat hij de voorziene bijdragen zal betalen en deze bijdragen ook daadwerkelijk binnen de voorziene periode betalen. In elk geval is de aanneembaarheid voor het pensioen van periodes van loopbaanonderbreking of van vermindering van de arbeidsprestaties beperkt tot maximaal 60 maanden.

Ook moet er onder andere rekening gehouden worden met de bovengenoemde 20 % grens en met de toepassing van het relatief maximum van $\frac{3}{4}$ van de gemiddelde wedde die gebruikt wordt voor vaststelling van het pensioen.

De betrokkene moet zelf kunnen inschatten of hij er belang bij heeft om persoonlijke bijdragen te betalen om periodes van loopbaanonderbreking te valideren. Hij moet hierbij rekening houden met:

- ♦ de verschillende administratieve standen waarin hij reeds geplaatst werd;
- ♦ de duur van de voorbije loopbaan en van de prestaties die hij nog zal verrichten;
- ♦ de beperkingen voorzien door de verschillende bepalingen.

Er is geen enkele wettelijke bepaling die voorziet in de gehele of gedeeltelijke terugbetaling van de overbodig betaalde vrijwillige bijdragen.

Wij hebben deze problematiek onderzocht in ons Jaarverslag 2006 (p. 140-142). Wij verwijzen de lezer naar die teksten.

Ook in 2007 hebben wij hierover nog klachten ontvangen. Wij vroegen ons hierdoor af op welke wijze de gepensioneerden en toekomstig gepensioneerden geïnformeerd werden over deze delicate vraag.

De PDOS is zich er bewust van dat vele betrokkenen zich afvragen of zij er belang bij hebben om periodes van loopbaanonderbreking te valideren voor het pensioen. Aangezien er met vele factoren rekening moet gehouden worden, is het niet mogelijk om hierop een duidelijk antwoord te geven.

De PDOS heeft gepoogd tegemoet te komen aan de nood om informatie in zijn nieuwe brochure "De loopbaanonderbreking afwezigheidsperiodes. Wat is de invloed ervan op mijn pensioen?", verschenen in 2007

Er wordt sterk de aandacht getrokken op de beperking in de aanneembaarheid van periodes van loopbaanonderbreking en van sommige andere afwezigheidsperiodes en op het feit dat het tot niets dient om periodes van loopbaanonderbreking te valideren zodra het percentage van toegelaten afwezigheden is bereikt. Op p. 13 tot 22 van de brochure wordt het hele mechanisme gedetailleerd en met voorbeelden uiteengezet.

Ondanks het feit dat het zeer moeilijk is om een algemene informatie te geven over bijzondere situaties geeft de brochure van de PDOS toch zeer volledige inlichtingen waarin elke betrokkene de regels die op hem van toepassing zijn kan terug vinden.

Deze inlichtingen worden ook verstrekt aan personen die zich aanbieden in de inlichtingskantoren of die de PDOS telefonisch contacteren.

Verder ontvangt de betrokkene die een aanvraag indient tot validatie van een periode van loopbaanonderbreking samen met het antwoord de nieuwe brochure.

Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)

RSVZ 1 Het niet opnemen van loopbaanperiodes in de pensioenberekening wordt gemotiveerd (JV 1999, p. 129-131; JV 2001, p. 125-126)

Zie dit Jaarverslag, deel het RSVZ

RSVZ 2 De toepassing van de vermindering wegens vervroeging voor de vrouwen werd herzien voor de pensioenen die ingaan tijdens de overgangperiode naar de pensioenleeftijd van 65 jaar (JV 2000, p. 131-136; JV 2003, p. 142-143)

RSVZ 3 Het RSVZ zal met de jaren van niet gewone en hoofdzakelijke tewerkstelling (minder dan 185 dagen van tenminste 4 uren per dag of 1480 uren per jaar) in de werknemersregeling rekening houden om de totale vermindering in het kader van de eenheid van loopbaan eventueel te beperken tot 15 jaar (JV 2001, p. 114-115; JV 2003, p. 143)

RSVZ 4 In de pensioenbeslissing wordt duidelijk vermeld dat het onvoorwaardelijk pensioen niet geïndexeerd wordt (JV 2001, p. 122-124; JV 2003, p. 143)

RSVZ 5 Geen automatische vermindering van het gezinspensioen bij toekenning van een Nederlands pensioen aan de jongere echtgenoot – Nieuwe technische onderrichting (JV 2002, p. 131-133; JV 2003, p. 143-144)

RSVZ 6 Het RSVZ beperkt de pensioenvoorschotten niet meer systematisch tot het pensioenbedrag berekend op basis van de bedrijfsinkomsten – Mogelijke toekenning van het minimumpensioen (JV 2002, p. 134-136; JV 2003, p. 144)

Wanneer het RSVZ pensioenvoorschotten toekende, beperkte het deze systematisch tot een bedrag berekend op basis van de bedrijfsinkomsten ondanks het feit dat de aanvrager voldeed aan de voorwaarden tot het bekomen van een minimumpensioen.

Het RSVZ meende dat telkens voorzichtigheid geboden is omdat pas na vaststelling van de volledige loopbaan het definitieve bedrag met zekerheid kan worden vastgesteld. Het zou wel elk dossier afzonderlijk bekijken (standpunt 2003).

Het College heeft zijn onderhandelingen met het RSVZ verder gezet opdat voorschotten zouden toegekend worden die zo dicht mogelijk aansluiten bij het definitieve pensioenbedrag zonder het risico te lopen dat er te sommen zouden moeten teruggevorderd worden.

Het RSVZ heeft ons meegedeeld dat het informaticaprogramma nu voorschotten berekent op basis van het minimumpensioen als de voorwaarden tot het bekomen ervan vervuld zijn, en dit zowel wanneer er uitsluitend een loopbaan is in België als wanneer er toepassing gemaakt moet worden van de Europese verordeningen of bilaterale overeenkomsten.

Enkel indien uit de elementen van het dossier kan afgeleid worden dat het minimumpensioen beperkt zou moeten worden (eenheid van loopbaan of beperkt ingevolge de toekenning van het definitief pensioen in de regeling voor werknemers kan er beslist worden om de voorschotten te beperken tot een bedrag vastgesteld op basis van de beroepsinkomsten en dit om schulden te vermijden.

Het College is zich bewust van het feit dat het RSVZ omzichtig te werk moet gaan en dat de toekenning van voorschotten vóór alles moet gebaseerd zijn op de bijzondere gegevens uit het dossier. Dit betekent dat de werkwijze die nu wordt toegepast een goed evenwicht vormt tussen de toekenning van maximale voorschotten en het minimale risico op onverschuldigde bedragen.

In elk geval moeten de uitzonderingen waarin geen voorschotten worden toegekend op basis van het minimumpensioen verantwoord worden op basis van objectieve elementen uit het dossier. Wij vertrouwen erop dat de dossierbeheerders op gepaste wijze deze elementen beoordelen.

RSVZ 7 Toepassing van artikel 49 van de Europese Verordening nummer 1408/71 – Het RSVZ past zijn werkwijze aan conform de teksten (JV 2004, p. 115 – 118; JV 2005, p. 132)

RSVZ 8 Verhoging van de minimumpensioenen voor zelfstandigen – Automatische aanpassing van het uitbetaalde pensioen ingeval van de cumulatie met een (wegens vervroeging) verminderd en een niet verminderd pensioen (mijnwerker) in de werknemersregeling (JV 2003, p. 75-77)

Zie RVP betaling 17

Infodienst Pensioenen (tot juli 2006)

IP 1 In de begeleidende brief bij een pensioenraming wordt een contactpersoon vermeld (JV 2001, p. 57-58, JV 2003, p. 144)

IP 2 Nieuwe en snellere werkwijze voor het maken van ramingen wanneer er nog een overdracht van bijdragen moet gebeuren – Ambtsbalve herneming van het dossier zodra de PDOS instemt met de overdracht (JV 2001, p. 58-59, JV 2002, p. 109-111; JV 2003, p. 144-145)

Centrale Dienst der Vaste Uitgaven (CDVU)

CDVU 1 De betaling via de Rekenplichtige wordt vermeld op de betalingsfiche van de CDVU (JV 1999, p. 133-134; JV 2002, p. 149-150)

CDVU 2 Aangepaste betalingsfiche voor een arbeidsongevallenrente (JV 2002, p. 149; JV 2003, p. 145; JV 2004, p. 133)

CDVU 3 Telefonische bereikbaarheid van de CDVU – Nieuw telefoonsysteem met een beantwoordingspercentage van meer dan 90% (JV 2003, p. 128; JV 2006, p. 170)

Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid (DOSZ)

DOSZ 1 De indexering van een aanvullende rente ingevolge de valorisatie van studieperiodes hangt niet langer af van de wijze waarop de premie betaald is – Pensioenvoordeel even groot bij eenmalige of gespreide betaling van regularisaties (JV 2001, p. 134-135; JV 2003, p. 145)

DOSZ 2 Duidelijker informatie over de vaststelling van het vakantiegeld en de cumulatie met het vakantiegeld in andere regelingen. - Ook op de website wordt dit duidelijk vermeld (JV 2002, p. 151-152)

Suggesties van algemene strekking

Algemeen 1 Aanzet tot centraal informatiepunt aangekondigd in de Algemene beleidsnota van 23 november 2006 - Oprichting van SIGeDIS (Sociale individuele gegevens – Données individuelles sociales) (JV 1999, p. 144; JV 2006, p. 171)

Klachten van algemene strekking en vragen om informatie

Er zijn altijd verzoeken waarvoor wij ons onbevoegd moeten verklaren. Deze zenden wij systematisch door naar de meest aangewezen instelling of dienst.

Wij gaan hier dieper in op twee categorieën:

- ♦ de klachten van algemene strekking die handelen over het pensioenbeleid zelf en de politieke keuzes die daarbij gemaakt zijn;
- ♦ het aanzienlijk aantal vragen om informatie.

Klachten van algemene strekking

Deze klachten handelen niet over de werking of de beslissingen van de pensioendiensten.

De verzoekers zijn het oneens met de bestaande pensioenregeling. Zij richten zich tot ons in de hoop dat wij zouden tussenkomen om de wetgeving te laten wijzigen.

Dikwijls is het louter ongenoegen over het pensioenbedrag het onderliggend motief. Soms wordt de wetgeving als onrechtvaardig of discriminerend gevoeld.

Enkele voorbeelden

Om de problematiek herkenbaarder te maken, beschrijven wij hier enkele individuele gevallen.

Beslag of overdracht op pensioen – Wettelijke bescherming van het bedrag gestort op een bankrekening – Correcte interpretatie

Sommige gepensioneerden op wiens pensioen een beslag of overdracht rust denken dat dit ten onrechte is. Zij menen namelijk uit de algemene inlichtingen van de pensioendiensten (CDVU of RVP) begrepen te hebben dat het pensioenbedrag dat op een rekening gestort wordt beschermd is door de wet tegen elk beslag of elke overdracht.

Bedenkingen

Deze conclusie is foutief en berust op een verkeerde lezing van de wettelijke bepalingen.

De wijze waarop beslag kan gelegd worden op het pensioen wordt geregeld door artikel 1409 van het Gerechtelijk wetboek. In principe is het pensioenbedrag niet volledig vatbaar voor beslag of overdracht.

Wat betreft de betalingen die in 2008 verricht worden, moeten de pensioendiensten de inhouding voor rekening van derden beperken tot:

- ♦ 0,00 euro wanneer het voor beslag vatbare bedrag niet hoger ligt dan 944,00 euro per maand;
- ♦ 1/5 (met een maximum van 14,00 euro) voor een bedrag gelegen tussen 944,00 euro en 1.014,00 euro per maand;
- ♦ 2/5 (met een maximum van 84,00 euro) voor het bedrag gelegen tussen 1.014,01 en 1.224,00 euro per maand;
- ♦ het gehele bedrag indien het totaal van de voor beslag vatbare voordelen meer bedraagt dan 1.224,00 euro per maand.

In het geval van beslag omwille van achterstallige onderhoudsgelden gelden deze limieten niet. Het ganse pensioenbedrag is vatbaar voor beslag of overdracht.

De pensioenen die bezwaard zijn met een beslag of een overdracht worden aan de betrokkenen betaald na inhouding van het beslag of de overdracht. Het aan hen verschuldigde bedrag wordt betaald door een assignatie of op een bankrekening.

Tot einde 2006 was het pensioenbedrag (of het resterende bedrag na beslag of overdracht) dat op een rekening gestort werd volledig vatbaar voor beslag. Het gevolg was dat vaak de gepensioneerden op wiens pensioen een beslag of overdracht rustte de betaling van het saldo vroegen door assignatie. Hierdoor konden zij het resterende bedrag cash ontvangen wat per definitie elk beslag of elke overdracht uitsloot.

Vanaf 1 januari 2007 is dit door de wet veranderd. Een nieuwe wet⁸¹ heeft de vroegere bepalingen afgeschaft en het volgende voorzien.

Volgens de nieuwe artikelen 1411 bis, ter en quater ingelast in het Gerechtelijk wetboek zijn de bedragen die door de schuldenaar van de inkomsten van de gepensioneerde op een bankrekening gestort worden gedeeltelijk beschermd tegen elk beslag of elke overdracht. Deze bescherming is van toepassing gedurende 30 dagen te rekenen vanaf de creditering van de sommen op de zichtrekening. De berekening van het gedeelte dat niet vatbaar is voor beslag of overdracht van de zichtrekening gebeurt op basis

⁸¹ Artikel 2 tot 9 van de wet van 27 december 2005 houdende diverse bepalingen (Belgisch Staatsblad van 30 december 2005)

van het aantal dagen dat nog overblijft van de periode van 30 dagen. Anders gezegd, de bescherming van het bedrag gecrediteerd op een zichtrekening vermindert met 1/30 per dag naarmate de maand verstrijkt.

Een voorbeeld maakt dit duidelijk.

Een gepensioneerde heeft recht op een pensioen van 1.300,00 euro. Op dit pensioen rust een beslag.

In toepassing van artikel 1409 is het voor beslag vatbare bedrag gelijk aan $14,00 + 84,00 + 76,00 = 174,00$ euro.

De pensioendienst moet aan de gepensioneerde nog 1.126,00 euro storten ($1.300,00 - 174,00$).

Wij veronderstellen dat deze som op de 15^e van de maand op de zichtrekening gestort wordt.

Dit bedrag is beschermd tegen elk ander beslag. Op de dag van betaling is dit bedrag volledig beschermd. Na 10 dagen is het beschermde bedrag teruggebracht tot $1.126,00 - (1.126,00 \times 10/30) = 750,66$ euro. Na 30 dagen is er geen bescherming meer en is het nog resterende bedrag op de zichtrekening volledig vatbaar voor beslag.

Wanneer niettemin beschermde sommen het voorwerp zijn van een globale storting op een zichtrekening terwijl ze betrekking hebben op een duur van meer dan één maand, is de bescherming van toepassing gedurende een overeenstemmende periode. Bijvoorbeeld indien de pensioendienst achtstallen uitbetaalt voor een periode van 3 maanden, dan zijn deze beschermd gedurende een zelfde periode.

De sommen die door deze wet bedoeld worden, worden geïdentificeerd door middel van een speciale code die bij elke storting vermeld moet worden. Deze code wordt op het rekeninguittreksel vermeld.

Het is belangrijk te weten dat de wettelijke bescherming die hier wordt aangehaald niet tot doel heeft om de toepassing van het beslag of de overdracht op basis van artikel 1409 van het Gerechtelijk wetboek onmogelijk te maken. Integendeel, het eventueel voor beslag of overdracht vatbare bedrag wordt reeds ingehouden vóór de storting van het pensioen op de zichtrekening. Het is met andere woorden het nog verschuldigde saldo na beslag of overdracht dat een tijdelijke bescherming geniet die afneemt naarmate de dagen verstrijken.

Geen overlevingspensioenen voor de uit de echt gescheiden echtgenoten van vroegere gemeentelijke mandatarissen

Mevrouw Vandesande was gehuwd gedurende zo'n twintig jaar met een gewezen schepen en gewezen voorzitter van het OCMW. Zij scheidde in 1975 en sindsdien ontving zij een onderhoudsgeld.

In juli 2006 overleed haar ex-echtgenoot. Zij dacht dat zij als uit de echt gescheiden echtgenote recht had op een overlevingspensioen. Haar aanvraag werd echter verworpen zowel door de gemeente als door het OCMW.

Mevrouw Vandesande voelt zich in haar rechten geschaad en gediscrimineerd. Zij begrijpt niet waarom de uit de echt gescheiden echtgenote van gemeentemantatarissen geen recht hebben op een overlevingspensioen. Zij verwijst hiervoor naar de wetgeving voor de andere ambtenaren van de gemeente waar dit recht expliciet vermeld wordt. Twee maten, twee gewichten?

Bedenkingen

De wet van 8 december 1976 verplicht aan de agglomeraties, de verenigingen van gemeenten, de Brusselse gemeenschapcommissies, de gemeenten en de OCMW's om aan hun mandatarissen die een bezoldiging genoten een pensioen te verzekeren.⁸²

Artikel 8 van deze wet erkent het recht op een pensioen voor de langstlevende echtgenoten van deze mandatarissen. Artikel 12 erkent dit recht voor de wezen (tot de leeftijd van 18 jaar).

De tekst maakt nergens melding van de uit de echt gescheiden echtgenoten. Zij zijn uitgesloten van elk recht op een overlevingspensioen.

In België genieten de lokale overheden een grote autonomie. Sommige gemeenten en OCMW's beheren zelf het pensioen van hun ex-mandatarissen.

De Ombudsdienst Pensioenen is niet bevoegd om klachten met betrekking tot deze gemeenten en OCMW's te behandelen gelet op de aan de lokale overheden toegekende autonomie.

In de andere wettelijke pensioenstelsels wordt de uit de echt gescheiden echtgenoot erkend als zijnde een rechthebbende op een rustpensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot (werknemers, zelfstandigen en DOSZ) ofwel op een overlevingspensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot (openbare sector).

Is het gerechtvaardigd om de uit de echt gescheiden echtgenoten uit te sluiten van het recht op een mandatarispensioen? Het is niet aan ons om hierop een antwoord te formuleren. Wij wensen enkel de aandacht te vestigen van de bevoegde overheden op deze situatie.

Behandeling door het College

Alleen een wijziging in de wetgeving of de reglementering kan aan deze klachten tegemoet komen. Dit impliceert de politieke wil van de wetgever of de regering.

⁸² Wet van 8 december 1976 tot regeling van het pensioen van sommige mandatarissen en dat van hun rechtverkrigenden (Belgisch Staatsblad van 6 januari 1977)

In de mate dat dergelijke klachten louter te maken hebben met de ratio legis van de bestaande wetgeving en reglementering nemen wij ze niet in behandeling. Tussenkomen in het pensioenbeleid overschrijdt onze bevoegdheid en brengt ontegensprekelijk onze onafhankelijkheid en onpartijdigheid in het gedrang.

Wij wijzen de klagers hierop en verwijzen hen in het kader van onze bemiddelingstaak en verzoenende opdracht tussen de burgers en de overheid door naar de Minister van Pensioenen en eventueel naar de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Wanneer wij verwijzen naar de Kamer delen wij de klager mee welke de geijkte procedures zijn om een verzoekschrift in te dienen.

Niettemin is het mogelijk dat wij naar aanleiding van deze klachten een anomalie of een discriminatie in de pensioenwetgeving vaststellen. In dat geval brengen wij de Minister van Pensioenen ervan op de hoogte en maken er ook melding van in het jaarverslag.

Het doel van de opname in het jaarverslag van deze concrete voorbeelden van klachten betreffende de pensioenregeling zelf is te zorgen voor een zo getrouw mogelijke weergave van de aard van de problematiek waarmee wij geconfronteerd worden. Hiermee vervullen wij ook een signaalfunctie.

De informatiebehoefte

Negen van de tien telefonische oproepen zijn vragen om inlichtingen over de wettelijke pensioenen of regelingen waarvan de mensen denken dat ze met de pensioenen te maken hebben. Hetzelfde geldt voor meer dan een kwart van de geopende dossiers.

Het merendeel van de vragen om informatie handelen over de pensioenwetgeving en de toepassing ervan, de toekenningsvoorwaarden en de berekening van het pensioenbedrag, de betaling van het pensioen en de uitsplitsing ervan, de verrichte inhoudingen, de pensioenramingen en over de soms elkaar tegensprekende inlichtingen die verschillende bronnen verstrekken.

Behandeling door het College

Wij zijn niet bevoegd om informatie of juridische raad te geven. In het kader van onze algemene verwijzingsopdracht zenden wij deze vragen door naar de meest aangewezen dienst(en).

Mensen die telefonisch inlichtingen vragen, helpen wij met het telefoonnummer, het adres en steeds meer het e-mailadres en de website van de diensten die best geplaatst zijn om de gezochte inlichtingen te geven.

Soms helpen wij de vraag herformuleren om de kans op een zo volledig en precies mogelijk antwoord te vergroten.

Het gebeurt ook, doorgaans bij hoogbejaarde of zieke gepensioneerden, dat de telefonische doorverwijzing problematisch is. In dat geval vragen wij hen naar een vertrouwenspersoon die de gewenste informatie kan inwinnen en contacteren deze dan ook. Zorg voor onmiddellijke dienstverlening in alle omstandigheden en met de best mogelijke begeleiding van de betrokkene is immers een element van de meerwaarde van de ombudswerking.

De schriftelijke vragen om informatie over de pensioenen sturen wij door naar de bevoegde pensioendienst. De vragen over andere materies worden doorgezonden naar de bevoegde administraties. De doorzending gebeurt niet zonder de toestemming van betrokkene indien ook maar de geringste kans op schending van de privacy bestaat.

De pensioendiensten waarmee wij een Protocolakkoord hebben afgesloten, hebben zich geëngageerd om de behandeling van de door ons doorgestuurde vragen om informatie te verzekeren. Het Handvest van de sociaal verzekerde bepaalt overigens dat iedere sociaal verzekerde die er schriftelijk om verzoekt, binnen de 45 dagen nauwkeurig en volledig ingelicht moet worden ten einde hem toe te laten al zijn rechten uit te oefenen en verplichtingen te vervullen.

Daarenboven moeten de instellingen van sociale zekerheid inzake de materies die hen aanbelangen, aan iedere sociaal verzekerde die erom verzoekt, raad geven in verband met die uitoefening van zijn rechten en het naleven van zijn verplichtingen.

De *doorzending* van de schriftelijke vragen in de plaats van de loutere doorverwijzing is een bewuste keuze. Ook in het geval van onbevoegdheid van de Ombudsdienst moet de verzoeker efficiënt geholpen worden.

Onze ervaring gedurende de voorbije jaren leert ons dat deze methode doeltreffend is. Slechts een verwaarloosbaar aantal (toekomstig) gepensioneerden contacteert ons opnieuw nadat wij ze telefonisch hebben doorverwezen of hun schriftelijke vraag om informatie hebben doorgezonden.